

İletişim, insanların duygu ve düşüncelerini birbirine aktarmasıdır. Ailede, okulda, sosyal hayatta ve dijital ortamlarda iletişim kurarız. Etkili iletişim; karşıdaki kişiyi anlamaya çalışmayı, saygılı olmayı ve empati kurmayı gerektirir.

Günlük hayatımızda; aile içinde, okulda, sosyal çevrede ve dijital ortamlarda pek çok kişiyle iletişim hâlinde oluruz. Hem aile hem arkadaş hem de okul çevremizde sağlıklı ilişkiler kurmanın yolu, **etkili iletişimden** geçer.

Etkili iletişim sayesinde:

- Duygu ve düşünceler yanlış anlaşılmadan aktarılır.
- İnsanlar arasında güven, saygı ve sevgi gelişir.
- Tartışmalar ve anlaşmazlıklar, çatışmaya dönüşmeden çözülebilir.
- Arkadaşlıklar ve aile ilişkileri güçlenir.
- Toplumda uyum ve iş birliği artar.

Karşımızdaki kişi ile empati kurmak, etkin dinleme sağlamak, **ben** dili kullanmak ve beden diline dikkat etmek iletişimi güçlendirir. Bunun dışında kullanılan **sen** dili ise suçlayıcı olduğu için iletişimi zorlaştırır ve olumsuz iletişimin ortaya çıkmasına sebep olur. Olumsuz iletişim beraberinde yanlış anlaşılmalara ve çatışmalara neden olur.

Anlayışlı, barışçıl ve saygılı iletişim arkadaşlıkları güçlendirir, sevgi ve dostluğu artırır.

Günlük yaşamda pek çok kişi ile çeşitli alanlarda ve çeşitli şekillerde iletişim kurarız.

Empati Nedir?

Empati, bir kişinin kendini başkasının yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışmasıdır.

Empati = Anlamak + hissetmek + saygı göstermek

“Ben” Dili Nedir?

Ben dili, kişinin yaşadığı duyguyu karşısındakini suçlamadan, kendi hisleri üzerinden anlatmasıdır. Kırıcı değildir ve suçlamaz.

Ben dili = Duygumu anlatırım, suçlamam.

“Sen” Dili Nedir?

Sen dili, karşıdaki kişiyi suçlayan, yargılayan ve eleştiren bir konuşma biçimidir. “Sen” diliyle kurulan tüm cümleler karşı tarafı rahatsız eder ve iletişimi olumsuz etkiler.

Sen dili = Suçlama + Kırma + İletişimi bozma

ETKİNLİK

1. Aşağıdaki kavramları harf ve rakamları kullanarak doğru açıklamalar ile eşleştiriniz.

	Kavramlar		Açıklamalar
1	Etkin dinleme	a.	Karşıdakini suçlayan konuşma
2	Sen dili	b.	Dikkatle dinleyip anlamaya çalışma
3	Empati	c.	Kendi duygularını ifade etme
4	Ben dili	ç.	Başkasının duygusunu anlama

1 - b,

2 - a,

3 - ç,

4 - c

2. Aşağıdaki cümlelerde bırakılan boşlukları verilen kelimelerden uygun olanları ile tamamlayınız.

ben dili

sen dili

etkili iletişim

empati

- Kitabını bulamayan Ayça, kardeşini azarlayarak**sen.dili**..... kullanmıştır.
- Arkadaşının bir davranışından rahatsız olan Ömer, “Keşke farklı davransaydın” diyerek**ben.dili**..... kullanmış ve iletişimi olumlu bir şekilde sürdürmeye çalışmıştır.
- Arkadaşı, sözleştikleri saate buluşma yerine gelmeyince Ferda, kendisini arkadaşının yerine koyup**empati**..... yaparak hoşgörülü davranmıştır.
- Apartmandaki bazı sorunları çözmek için bir araya gelen apartman sakinleri sorunları konuşarak çözmüş ve aralarında**etkili.iletisim**... sağlamıştır.

3. Aşağıdaki metni okuyunuz.

Ali, teneffüste arkadaşının kalemını izinsiz aldı. Kalem kırılınca arkadaş çok sinirlendi ve “Sen hep dikkatsiz davranıyorsun!” dedi. Ali bu sözlerle üzüldü ve konuşmak istemedi. Bunu gören öğretmeni araya girdi. Arkadaşına, “Kalemim kırıldığında çok üzüldüm çünkü benim için önemliydi” demesini önerdi. Ali bu cümleyi duyunca kendini daha iyi hissetti ve özür diledi. Sorun konuşarak çözüldü.

Aşağıdaki ifadeler metne göre doğru ise başına (D), yanlış ise (Y) yazınız.

- (D) Ali'nin arkadaşı sen dili kullanmıştır.
- (Y) Öğretmenin önerdiği cümle ben dili örneğidir.
- (Y) Sen dili iletişimi kolaylaştırmıştır.
- (D) Ben dili sorunun çözülmesine yardımcı olmuştur.

1. Bir alışveriş sırasında kasada bekleyen bir müşteri, sıranın yavaş ilerlemesine sinirlenerek yüksek sesle; "Bu ne biçim iş!" diye bağırmıştır. Kasiyer ise sakin bir şekilde müşteriyi dinleyip özür dilemiş ve durumu açıklamıştır.

Verilen örnek olayda iletişimin olumsuzdan olumluya dönmesini sağlayan temel etken aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Müşterinin sesini yükseltmesi
B) Kasiyerin empati kurarak sakin davranması
C) Ortamda başka insanların bulunması
D) Sorunun kendiliğinden çözülmesi

2. Ali ve Can okuldan çıktıktan sonra oyun parkına uğramışlardır. Parka geldikleri sırada Tolga'nın ayağı takılmış ve düşmüştür. O sırada Can gülmüş ve aralarında, yan tarafta görüldüğü şekilde bir diyalog geçmiştir.

Ali ve Can arasındaki iletişimden yola çıkarak aşağıdaki hangi yargıya ulaşılabilir?

- A) Tolga ve Can; her ikisi de "ben" dili kullanmıştır.
B) Her iki öğrenci de "sen" dili kullanmıştır.
C) Tolga, "ben" dili kullandığı için iletişimi olumlu yönde etkilemiştir.
D) Can, empati yaparak konuşmuştur.

3.

Bir sınıf çalışmasında öğrenciler grup hâlinde poster hazırlamaktadır. Grup üyelerinden Belma, fikirlerini sürekli kabul ettirmeye çalışmakta, arkadaşlarının sık sık sözünü kesmektedir. Ceyda, ise Belma'ya şunları söylemiştir: "Fikirlerimi söylediğimde dinlenilmediğimi hissediyorum. Bu yüzden çalışmaya katılmak istemiyorum." Bunun üzerine grup bir süre sessiz kalmış, ardından herkes sırayla konuşmaya başlamıştır.

Yukarıda verilen iletişim süreci birlikte değerlendirildiğinde aşağıdaki sonuçlardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Grup çalışmalarında iletişim sorunları kaçınılmazdır.
B) Sen dili kullanıldığında iletişim daha hızlı ilerler.
C) Sessizlik, iletişim problemlerinin çözümünde en etkili yöntemdir.
D) Ben dili ve etkin dinleme, iletişim çatışmalarını uzlaşmaya dönüştürebilir.

4.

Yoğun trafikte ilerleyen iki sürücü, dar bir sokakta karşı karşıya gelirler.

Sürücülerden biri camını açarak yüksek sesle,

“Ne bekliyorsun acaba? Ne zaman geçmeyi düşünüyorsun? Akşama kadar seni mi bekleyeceğiz?” der. Diğer sürücü:

“Bu sokakta geçiş zor olduğu için tedirgin oldum, sakın olursak daha kolay ilerleriz” diye karşılık verir.

Birinci sürücü karşısındaki kişiyi anlar ve sakinleşir. Kısa bir süre sonra anlaşarak ikisi de yollarına devam eder.

Birbirlerinin yanından geçerken de hafifçe korna çalarak selamlaşırlar.

Yukarıda verilen örnek olayda iletişimin olumluya dönüşmesini sağlayan temel etken aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İlk sürücünün sesini yükseltmesi
B) Trafik yoğunluğunun azalması
C) İkinci sürücünün ben dili kullanması
D) Sürücülerin birbirini tanımayan olması

5.

I.

Ben olsam, senin yaptığın gibi yapmaz, daha düşünerek ve planlı hareket ederdim.

II.

Arkadaşım çok zor zamanlar geçirdi, o yüzden bazen sinirli olabiliyor. Onun yerinde olsaydım ben de aynı şekilde davranabilirdim.

III.

Bugün bana söylediğin sözler ve davranış şeklin beni çok kırdı; bunu bilmeni istedim.

IV.

Ortamdan dışlanan kişi olsaydım ben de çok üzülürdüm; onu anlayabiliyorum.

Yukarıda verilen ifadelerden hangisi empati içermektedir?

- A) Yalnız I
B) I ve IV
C) II ve III
D) II ve IV

1. I Gülme komşuna, gelir başına
 II El elin eşeğini türkü söyleyerek arar.
 III İğneyi kendine, çuvaldızı başkasına batır.
 IV Öfkeyle kalkan zararlar oturur.

Yukarıda verilen atasözlerinden hangisi ya da hangileri "empati" ile ilgilidir?

- A) Yalnız I
 B) I ve II
 C) III ve IV
 D) I ve III

2. Olumlu iletişimin önemi düşünüldüğünde aşağıdakilerden hangisi doğru bir sonuçtur?

- A) İnsanlar arasındaki yanlış anlaşılımlar azalır.
 B) Tartışmalar daha da büyür.
 C) İnsanlar birbirinden uzaklaşır.
 D) İletişim kuralları gereksiz hâle gelir.

3. Aşağıdakilerden hangisi olumlu iletişimin olmadığı ortamlarda ortaya çıkabilecek bir durumdur?

- A) Karşılıklı empati yapılması
 B) Sorunların konuşarak çözülmesi
 C) Kırgınlık ve çatışmaların çoğalması
 D) Güven duygusunun güçlenmesi

4. Aşağıda dört öğrencinin bazı davranışları verilmiştir:

Eda

Heyecanlı bir karakterim olduğu için konuşmalar da sık sık arkadaşlarımın sözünü keserim.

Sohbet sırasında karşımdaki kişiyi dikkatle dinlerim.

Berk

Mine

Alaycı konuşmaları sever ve konuşmalarım genellikle alay edici niteliktedir.

Karşıt düşünceler bile olsa hoşgörü ile yaklaşır ve nedelerini anlamaya çalışırım.

Nuri

Bu dört öğrenciden hangilerinin olumlu iletişim konusunda iyi oldukları söylenemez?

- A) Eda ve Mine
 B) Berk ve Nuri
 C) Eda ve Nuri
 D) Berk ve Mine

5. Düşüncelerin saygılı ve nazik bir dille ifade edildiği ve karşılıklı anlayışa dayalı iletişimin biçimine **olumlu iletişim** denir.

Bir iletişimin olumlu olarak değerlendirilmesi için;

- I. Karşıdaki kişinin sözünü kesmeden dinlemek
 II. Suçlayıcı ve kırıcı ifadeler kullanmak
 III. Duygu ve düşünceleri ifade ederek empati kurabilmek

davranışlarından hangilerinin birlikte bulunması gerekir?

- A) Yalnız I
 B) I ve II
 C) I ve III
 D) I, II ve III

6.

Bir ortaokul öğrencisi, sınıf arkadaşlarıyla mesajlaşmak için bir sosyal medya grubu kullanmaktadır. Grup içinde bazı öğrenciler, farkında olmadan arkadaşlarının paylaşımlarına incitici emojiler göndermekte ve kırıcı ifadeler kullanmaktadır. Bu durum zamanla grup içindeki iletişimi olumsuz etkilemiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi dijital ortamlarda etkili ve saygılı iletişim kurmak için yapılması gerekenlerden biri değildir?

- A) Mesaj yazarken karşı tarafın duygularını da düşünmek
 B) Kırıcı ifadeler yerine nazik ve açık bir dil kullanmak
 C) Yanlış anlaşılmaya yol açabilecek mesajları bilerek paylaşmak
 D) Dijital ortamlarda da iletişim kurallarına uymaya özen göstermek
7. Bir okulda “Etkili İletişim Haftası” kapsamında öğrencilerden günlük hayatta karşılaşılan iletişim davranışlarını gözlemlenmeleri istenmiştir. Öğrenciler yaptıkları gözlemler sonucunda aşağıdaki davranışları listelemiştir:
1. Konuşan kişinin sözünü kesmeden dinlemek
 2. Hata yapan kişiyi herkesin içinde suçlamak
 3. Karşıdaki kişinin duygularını anlamaya çalışmak
 4. Tartışma sırasında bağırarak konuşmak
 5. Fikir ayrılığı olsa bile saygılı bir dil kullanmak
 6. Sosyal medyada kırıcı ve alaycı yorumlar yazmak

Bu davranışların bir kısmı olumlu iletişimi desteklerken, bir kısmı iletişimi olumsuz etkilemektedir.

Yukarıda verilen davranışlar aşağıdaki gruplandırmalardan hangisinde doğru şekilde sınıflandırılmıştır?

- A) Olumlu Davranışlar: 1 – 3 – 5
 Olumsuz Davranışlar: 2 – 4 – 6
- B) Olumlu Davranışlar: 1 – 2 – 3
 Olumsuz Davranışlar: 4 – 5 – 6
- C) Olumlu Davranışlar: 3 – 4 – 5
 Olumsuz Davranışlar: 1 – 2 – 6
- D) Olumlu Davranışlar: 1 – 5 – 6
 Olumsuz Davranışlar: 2 – 3 – 4

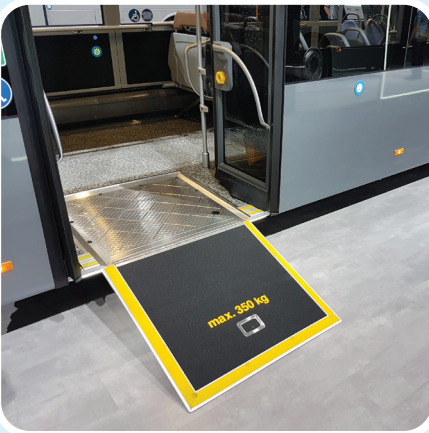
Özel Birey Nedir?

Toplumunu oluşturan bazı bireyler görme, işitme, bedensel ya da öğrenme gibi alanlarda özel **gereksinimlere** sahip olabilir. Bu bireylerin toplumda aktif, mutlu ve başarılı bir yaşam sürdürebilmeleri için toplum genelinde **fırsat eşitliğinin** sağlanması büyük önem taşır.

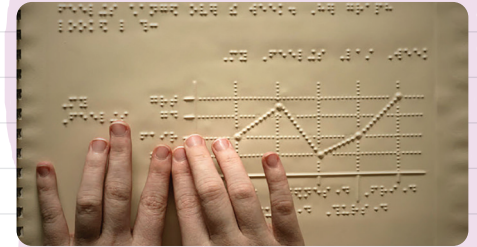

Özel gereksinimli bireyler, kendilerine uygun ortamlar ve destekler sunulduğunda eğitim, spor, sanat ve bilim gibi birçok alanda önemli başarılar elde edebilir. Bu başarılar, her bireyin değerli olduğunu ve doğru imkânlar sunulduğunda herkesin potansiyelini ortaya koyabileceğini göstermektedir.

Günlük hayatta özel gereksinimli bireylerin yaşamını kolaylaştırmak amacıyla çeşitli düzenlemeler yapılmaktadır. Engelli rampaları, kaldırımlarda hissedilebilir kılavuz yüzeyler, sesli ya da kabartmalı cihazlar bu düzenlemelere örnektir. Bu uygulamalar, özel gereksinimli bireylerin bağımsız hareket etmelerini ve toplumsal yaşama katılmalarını destekler.

Engelli rampaları özellikle tekerli sandalye kullanan bireylerin günlük yaşantılarını kolaylaştırma adına önemli işlevlere sahiptir. Sabit rampalar olduğu gibi toplu taşıma araçlarına inip binme sırasında kullanılan mobil rampalar da vardır.

Braille alfabesi görme engelli bireyler tarafından kullanılır. Sayfa üzerindeki küçük kabarıklıklara parmak uçlarıyla dokunularak hisseder.

Yollarda ve kaldırımlardaki kılavuz yüzeyler özellikle görme engelli bireylere kolaylık sağlar.

Özel gereksinimli bireyler için yapılan bu çalışmalar, yalnızca bireyler için değil, toplumun tamamı için önemlidir. Çünkü fırsat eşitliği sağlanan bir toplumda adalet, dayanışma ve birlikte yaşama bilinci güçlenir.

ETKİNLİK

1. Metni okuyunuz ve metnin altındaki soruları metne göre yanıtlayınız.

Ahmet, tekerlekli sandalye kullanan bir öğrencidir. Okuluna giderken kaldırımda bulunan engelli rampası sayesinde yolunu rahatça kullanabilmektedir. Okul binasında asansör bulunması Ahmet'in sınıflara kolayca ulaşmasını sağlamaktadır. Bu sayede Ahmet derslere düzenli katılmakta ve Tekerlekli Sandalye Basketbol takımında yer alarak okulunu turnuvalarda temsil etmektedir.

a) Ahmet'in günlük hayatını kolaylaştıran uygulamalar nelerdir?

Engelli rampası ve okuldaki asansör Ahmet'in hayatını kolaylaştıran uygulamalardır.

b) Metinde geçen uygulamalar fırsat eşitliği açısından neden önemlidir?

Fırsat eşitliği, her bireyin hayatı kolaylaştıran uygulamalara eşit kolaylıkta erişimi demektir. Engelli olan Ahmet, asansör ve engelli rampası kullanarak diğer bireylerin erişim sağladığı olanaklara erişmekte ve fırsat eşitliğinden faydalanmaktadır.

c) Bu uygulamalar olmasaydı Ahmet hangi zorluklarla karşılaşabilirdi?

Engelli rampası olmasaydı, Ahmet diğer bireyler gibi sokağa çıkma, okula gidip gelme, alışveriş yapma olanaklarına ulaşamayacaktı. Okuldaki asansör olmasaydı Ahmet sınıfına gidip gelmekte zorlanacak, te-neffüslerde sınıftan dışarı çıkamayacaktı.

2. Aşağıdaki ifadeler doğru ise tabloda D kutusunu, yanlış ise Y kutusuna "✓" işareti yapınız.

	D	Y
Toplumda fırsat eşitliği yalnızca özel gereksinimli bireyleri ilgilendiren bir olgudur.		✓
Özel gereksinimli bireyler uygun ortam sağlandığında başarılı olabilir.	✓	
Engelli rampaları toplumdaki tüm bireyler için olup yaşamı kolaylaştıran uygulamalardandır.		✓
Özel bireyleri anlayabilmek için onlarla empati kurmamız gerekir.	✓	

3. Aşağıdaki ifadelerde boş bırakılan yerleri verilen kelimelerden uygun olanları ile doldurunuz.

empati huzuru fırsat eşitliği şefkat

Özel gereksinimli bireylerin topluma katılımı içinfırsat eşitliği..... sağlanmalıdır.

Başkalarının duygularını anlamayaempati..... denir.

Toplumda birlikte yaşamanın temelindeşefkat..... ve merhamet yer alır.

Toplumda fırsat eşitliği her şeyden önce toplumunhuzuru..... için gereklidir.

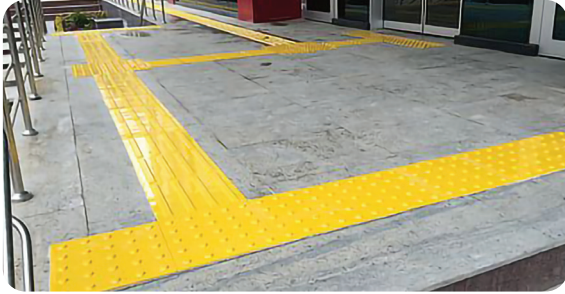
1. Özel gereksinimli bireylerin başarı hikâyelerinin derslerde ele alınmasının temel amacı aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Sadece bilgi vermek
- B) Öğrencilerde empati ve farkındalık geliştirmek
- C) Rekabet ortamı oluşturmak
- D) Özel gereksinimli bireylere karşı acıma duygusu uyandırmak

2. Bir okulda asansör yapılması ve sesli uyarı sistemlerinin kullanılması aşağıdaki kavramlardan hangisiyle doğrudan ilişkilidir?

- A) Rekabet
- B) Fırsat eşitliği
- C) Başarı sıralaması
- D) Disiplin

3.

Bir öğrenci, görme engelli bireyler için yapılan hissedilebilir kılavuz yüzeyleri incelediğinde aşağıdakilerden hangisini fark etmelidir?

- A) Bu yüzeylerin estetik amaçlı yapıldığını
- B) Yalnızca çocuklar için yapıldığını
- C) Bağımsız hareket etmeyi kolaylaştırdığını
- D) Gereksiz bir uygulama olduğunu

4. Aşağıdakilerden hangisi özel gereksinimli bireyler için fırsat eşitliğini destekleyen bir uygulamadır?

- A) Merdivenlerin çoğaltılması
- B) Ağaçlandırma çalışmalarının artırılması
- C) Yaya geçitlerinin kaldırılması
- D) Engelli rampalarının yapılması

5. Öğrencilerin özel gereksinimli bireyler için fikir üretmesi ve çözüm önermesi öğrencilerde aşağıdakilerden hangisinin gelişmesine yardımcı olur?

- A) Ezber becerisini
- B) Duyarsızlığı
- C) Sorumluluk ve toplumsal bilinç duygusunu
- D) Bireysel başarıyı tek başına önemsemeyi

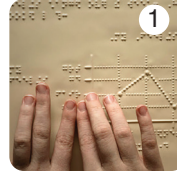
6. Aşağıdakilerden hangisi özel gereksinimli bireyler için yapılan çalışmaların toplum açısından sağladığı bir yarardır?

- A) Toplumsal dayanışmanın artması
- B) Toplumdaki okur yazar seviyesinin artması
- C) Ülkenin ekonomik ve teknolojik olarak gelişmesi
- D) Kuralların gereksizleşmesi

7. Özel gereksinimli bireylerin başarılarını ele alan etkinliklerin sonunda öğrencilerden beklenen ortak yargı aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Herkesin aynı imkâna ihtiyacı vardır.
- B) Farklılıklar sorun oluşturur.
- C) Fırsat eşitliği sağlandığında herkes başarılı olabilir.
- D) Başarı yalnızca bireysel çabaya bağlıdır.

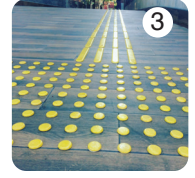
8.

Braille alfabeti

Engelli rampası

Yüzey kılavuzu

Yukarıda verilenlerden hangisi ya da hangileri görme engelli bireyler için yapılmış uygulamalardır?

- A) Yalnız 1
- B) 1 ve 2
- C) 2 ve 3
- D) 1 ve 3

9.

Cumhuriyet Ortaokulunun girişine yeni bir engelli rampası yapılmış, ancak öğrencilerden bazıları “Zaten asansör var, bu rampaya neden gerek duyuldu ki?” diye düşünmüşlerdir. Aynı hafta okulun bahçesindeki yürüyüş yoluna da hissedilebilir kılavuz yüzey döşenmiştir. Bunun üzerine görme güçlüğü yaşayan bir öğrenci, “Artık kantine tek başıma daha rahat gidebiliyorum” diye paylaşım yapmıştır. Okulda yapılan bu değişiklikler ve görme güçlüğü yaşayan öğrencinin paylaşımından yola çıkarak 4 sınıfa bu konuda ne düşündükleri sorulmuştur. Sınıfların genel yargıları aşağıdaki gibidir:

7A: Bu düzenlemeler özel gereksinimli bireylerin bağımsızlığını artırıyor.

7B: Bu düzenlemeler sadece belirli öğrenciler içindir; diğerlerine faydası yok.

7C: Bunlar empati kurmayı öğrenmemize de yardım ediyor; çünkü ihtiyaçları görünür kılıyor.

7D: Bu düzenlemeler fırsat eşitliğini sürdürmenin bir parçasıdır.

Sınıflardan hangisi ya da hangilerinin ulaştığı sonuç, toplumda özel bireylere fırsat eşitliği sağlanması fikrini desteklemektedir?

- A) 7A ve 7D
- B) 7B ve 7C
- C) Yalnız 7B
- D) 7A, 7C ve 7D

Türk Toplumunun Millî Meseleler Karşısında Tutumu

Türk toplumu zor zamanlarda dayanışmayı artırarak sorumluluk ve vatanseverlik değerlerini; başarı anlarında ise destek ve paylaşma kültürüyle sevgi değerini güçlendirir. Bu değerler, toplumun birlikte hareket etmesini ve ortak amaçlar etrafında birleşmesini sağlar.

Zor Zamanlarda Toplumun Ortak Tutumu

Toplumlar; savaş, terör, darbe girişimi ve afet gibi durumlarda birlik ve dayanışma gösterebilir. Böyle zamanlarda:

- İnsanlar yardımlaşma ve paylaşma davranışlarını artırır.
- Kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve gönüllüler ortak amaç etrafında birleşir.
- Bireyler “Ben ne yapabilirim?” sorusuyla sorumluluk alır.

Sorumluluk, sadece kendimiz için değil; ülkemizin geleceği ve ortak değerlerimiz için de görev bilinci taşımaktır.

Afet Zamanlarında Dayanışma ve Görev Bilinci

Afetler, insanların güvenliğini ve günlük yaşamını doğrudan etkiler. Afet zamanlarında sorumluluk:

- Doğru bilgiye ulaşmak ve panik yaymamak,
- Kurallara uymak (toplanma alanları, güvenlik uyarıları vb.),
- Yardım çalışmalarına bilinçli katılmak (gönüllülük, bağış, destek) gibi davranışlarla görülür.

Toplumda sevgi ve dayanışma (yardım, paylaşma, destek olma) sorumlulukla birlikte güçlenir.

Toplum güvenliğini bozan ya da tehdit eden durumlarda, bireyler hızlıca bir araya gelip ortak hareket ederler.

Toplumdaki bireylerin ortak hareketi birlik ve beraberlik ruhunu güçlendirir.

Büyük Başarı Anlarında Toplumsal Duygular

Spor, bilim, sanat gibi alanlardaki başarılar toplumda;

- Gurur, sevinç, birlik duygusu ve motivasyon oluşturur.
- Başarı gösteren kişiler “örnek alınan” bireyler hâline gelir.
- Toplumun geleceğe dair umut ve hedef duygusu güçlenir.

Başarı; disiplin, emek ve sorumlulukla gelir; toplum da başarıyı sahiplenerek sevgi ve birlik duygusunu artırır.

Türkiye'nin ilk uzay yolcusu için QR'ı okutunuz.

ETKİNLİK

1. Aşağıdaki ifadelerde bırakılmış boşlukları verilen kelimelerden uygun olanları ile doldurunuz.

paylaşma

vatanseverlik

gurur-sevinç

sorumluluk

sağduyulu

yardımlaşma

- * Afet zamanında panik yerinesağduyulu..... davranmak gerekir.
- * Topluma yönelik görev bilincivatanseverlik..... değeri ile ilgilidir.
- * Spor ve bilim başarıları toplumdagurur..... vesevinç..... duygularını güçlendirebilir.
- * Vatanseverlik yalnızca duygu değil,sorumluluk..... ile davranışa dönüşür.
- * Terör gibi olaylarda toplumun birlik olmasıpaylaşma..... veyardımlaşma..... değerlerini güçlendirir.

2. Aşağıdaki durumları okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

Durum 1

Okulda deprem sonrası yardım kampanyası düzenleniyor. Bazı öğrenciler “Benim bir şey yapma-
ma gerek yok.” diyor.

a) Bu cümle hangi değerle çelişir? Neden?

Yardımlaşma değeri ile çelişir.

b) Toplumun tutumu nasıl olmalı? Üç örnek yazınız.

1. Yardım kampanyaları düzenlenmeli.

Durum 2

Bir sporcu dünya şampiyonu oluyor. Sosyal medyada bazıları başarıyı küçümsüyor.

a) Bu tutum toplumda hangi duyguyu zayıflatır?

Vatanseverlik ve sadakat duygusunu zayıflatır.

b) Sevgi değeri açısından nasıl bir davranış doğru olur?

Sevgi değeri açısından olumsuz bir örnek teşkil eder. Ayrıca başarılar takdir edilmezse yeni başarıların önü kapanabilir.

1.

Nurgül Öğretmen, Sosyal Bilgiler dersinde sınıfta, 6 Şubat depremleri sonrası deprem bölgesine yapılan yardım çalışmalarını gösteren bir video izlettirir. Öğrenciler videoyu izledikten sonra “yardım toplama, gönüllü çalışma, ihtiyaç listesine göre gönderim” gibi davranışları sayarlar.

Yukarıda verilen olayda, toplumun öne çıkan tutumu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Rekabet etme
- B) Dayanışma ve yardımlaşma
- C) Organizasyon yeteneği
- D) Yardım aracılığıyla gösteriş

2.

Erkek Ampute Futbol Millî Takımı'nın başarısı ile ilgili bir haberde “azim, emek, pes etmeme” değerleri vurgulanmıştır. Sınıfta bu konu tartışılırken Beyza Öğretmen “Bu başarı, milletine vefalı olma” değerini de desteklemektedir ve bizim de bunu takdir etmemiz gerekir.” diye açıklama yapmıştır.

Aşağıda verilenlerden hangisi, Beyza Öğretmen'in sözünü ettiği değer ile ilişkilidir?

- A) Başarılı olmak için çok çalışmak gerektiği bilincini edinmek
- B) Ülke adına elde edilen başarıları sahiplenip emek verenleri saygıyla anmak
- C) Bazı başarıların doğrudan şans ile ilgili olması
- D) Başarıyı başka ülkelere ait göstermek

3.

Türkiye Kadın Millî Voleybol Takımı'nın dünya şampiyonluğu sonrası öğrenciler okulda, takımın başarısı üzerinde aralarında konuşmaktadır. Elvan, “Bu başarı bizi gururlandırmakla birlikte biz de yapabiliriz,” duygusunu veriyor.” diye fikrini belirtmiştir.

Elvan'ın sözlerinin “millî kimlik” açısından en doğru yorumu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Başarılar toplumda ortak gurur ve birlik duygusunu artırır.
- B) Ülkenin spor konusundaki başarısı sadece sporcuları ilgilendirmektedir.
- C) Başarılar ülke içinde farklı fikirlerdeki bireyler arasında ayrışma yaratabilir.
- D) Daha önce spor alanında ülkenin hiçbir başarısı yoktur.

4.

Tankut

15 Temmuz gibi olaylarda bireyler arasında görüş ve düşünce ayrılığı olsa bile ülkenin ortak değerleri için birleşmesi gerekir.

Tankut'un bu cümlesi aşağıda verilenlerden hangisi ile ilgilidir?

- A) Millî kimlik ve ortak aidiyet
- B) Bireysel özgürlüklerin öne çıkması
- C) Ülkenin ekonomik olarak kalkınması
- D) Bireyler arasında paylaşma duygusunun güçlenmesi

5.

Mete Gazoz; Tokyo 2020 Olimpiyatları'nda ve 2023 Dünya Okçuluk Şampiyonası ile 2024 Avrupa Okçuluk Şampiyonası'nda altın madalya kazanarak Türk okçuluk tarihinin ilk Olimpiyat, dünya ve Avrupa şampiyonu olmuştur.

7B sınıfında, Mete Gazoz'un olimpiyat ve dünya şampiyonluğu örneğinde Yasemin Öğretmen "Vatanseverlik, sadece duygu değil; aynı zamanda davranışlarla kendini ortaya koyar." demiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Yasemin Öğretmen'in sözünü ettiği vatanseverliğin davranış boyutuna örnek olabilir?

- A) Sürekli olarak, her yerde ülkesini çok sevdiğini söylemek
 B) Ülkesini sevdiğini söyleyip başka ülkeleri kötölemek
 C) Ülkesini her alanda ileriye taşımak için çok çalışıp çabalamak
 D) Ünlü olmak için herkesten daha iyi olmaya çalışmak
6. I. 6 Şubat depremi sonrasında birçok vatandaş; kan bağıışı yapmış, yardım malzemesi toplamış, arama-kurtarma ekiplerine destek olmuş ve barınma ihtiyacı olanlara yardım etmiştir.
 II. Türkiye Kadın Millî Voleybol Takımı'nın dünya şampiyonluğu sonrası insanlar sokaklarda birlikte kutlamalar yapmış, sporculara destek mesajları göndermiş ve "Biz de başarabiliriz" duygusunu paylaşmıştır.
 III. Alper Gezeravcı'nın uzay göreviyle ilgili haberler yaygınlaşınca öğrenciler bilim kulüplerine katılmaya yönelmiş, bazı okullarda "uzay ve bilim" temalı etkinlikler düzenlenmiştir.
- Yukarıda verilen örneklerin ortak noktası aşağıdakilerden hangisidir?**
- A) İnsanların zor zamanlarda bir araya gelerek yardım faaliyetleri düzenlemesi
 B) Toplumda millî kimlik duygusunu ve birlik bilincini güçlendirebilmesi
 C) Başarıların yalnızca bireysel çabalarla ilgili olduğunu kanıtlanması
 D) İnsanların sadece mutlu ve eğlenceli olaylarda bir araya gelmesi
7. Aşağıda Türkiye'de farklı dönemlerde yaşanan bazı olaylar ve bu olaylar karşısında Türk toplumunun gösterdiği tutumlara örnekler verilmiştir.
- Millî Mücadele Dönemi: Halk, işgallere karşı birlik olmuş, cephede ve cephe gerisinde fedakarlık yapmıştır.
 - 15 Temmuz Darbe Girişim: Vatandaşlar sokaklara çıkarak demokrasiye sahip çıkmıştır.
 - 6 Şubat Depremi: İnsanlar yardımlaşmış, ülke genelinde dayanışma örnekleri görülmüştür.
 - Spor Başarıları: Toplumda gurur ve sevinç duyguları oluşmuş, gençler için ilham kaynağı olmuştur.
 - Bilimsel Gelişmeler (Uzaya giden ilk Türk astronot) bilime olan ilgi artmış, gençler için ilham kaynağı olmuştur.
- Yukarıda verilen bilgilerden yola çıkarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?**
- A) Türk toplumu yalnızca savaş dönemlerinde birlik olur.
 B) Türk toplumunun tepkileri bazen tutarsızdır.
 C) Türk toplumu farklı olaylar karşısında çeşitli şekillerde birlik, dayanışma ve sahiplenme bilinci göstermektedir.
 D) Devletin organları, olaylar karşısında toplumu yönlendirmektedir.

1.

Sümeyye boyacı, Cumhuriyet tarihinin ilk kadın yüzme Avrupa şampiyonudur. 2018 yılında Avrupa Paralimpik Yüzme Şampiyonası'nda ilk altın madalyayı ülkemize kazandırmış; uluslararası arenada Avrupa ve dünya şampiyonalarında kürsüye çıkarak ülkemizin başarısını tüm dünyaya göstermiştir.

Sümeyye Boyacı'nın şampiyon olduğunun ertesi günü 7C sınıfındaki öğrenciler bu olayı konuşmaktadır. Çiğdem, "Sümeyye Boyacı'nın başarısı beni gururlandırdı ve engellerin aslında engel olmadığını gösterdi." diye yorum yapmıştır.

Çiğdem'in sözleri aşağıdakilerden hangisi ile ilişkilendirilemez?

- A) Ülkemizin başarılı sporcular yetiştirmesi ülkede yaşayan diğer bireyleri mutlu eder.
- B) Spor alanında elde edilen başarılar, ülke içinde millî birlik ve beraberliğe katkı sağlar.
- C) Ekonomik kalkınma, ülkenin spor alanında elde ettiği başarılarından etkilenir.
- D) Engelli bireylere fırsat eşitliği sağlandığında, onlar da başarılı olup ülkelerine en iyi şekilde hizmet edebilirler.

2. Millî kimlik, yalnızca geçmişi bilmek değil; zor günlerde dayanışma göstermek, başarı anlarında emeğe saygı duymak ve milletine karşı vefalı davranmaktır."

Aşağıdaki davranışlardan hangisinin, yukarıdaki ifade ile çelişkili olduğu söylenebilir?

- A) Deprem bölgesine gönderilecek yardımlar için okulda ihtiyaç listesine göre kampanya düzenlemek
- B) Millî sporcuların başarılarını kutlamak
- C) Ülke güvenliği ve birliği söz konusu olduğunda bir araya gelebilmek
- D) Millî sporcuların başarı haberlerini kıskanmak ve görmezden gelmek

3. Nihat Öğretmen öğrencilerinden Millî Mücadele Dönemi ile 15 Temmuz Darbe Girişimi sırasında Türk milletinin gösterdiği tutum ve davranışları karşılaştırmalarını istemiştir.

Öğrencilerin hazırladığı bazı çıkarımlar şunlardır:

- Her iki dönemde de millet birlik ve beraberlik içinde hareket etmiştir.
- Millî Mücadele'de daha çok bağımsızlık ön plandayken 15 Temmuz'da demokrasi ön plana çıkmıştır.
- Her iki olayda da halk, aktif şekilde sürece katılmıştır.
- Ortaya çıkan duygular arasında vatan sevgisi, cesaret ve kararlılık bulunmaktadır.

Buna göre aşağıdaki yorumlardan hangisi doğrudur?

- A) Türk milleti sadece özgürlüğü söz konusu olduğunda birlik olabilmektedir.
- B) Farklı dönemlerde yaşanan olaylara rağmen milletin temel değerleri benzerlik göstermektedir.
- C) Millî Mücadele ile 15 Temmuz arasında benzerlik yoktur.
- D) Türk milleti özgürlüğüne, demokrasiden daha fazla değer vermektedir.

4.

Alper Gezeravcı, Türkiye'nin uzaydaki ilk temsilcisidir. 19 Ocak 2024'te Türkiye'nin uzaya çıkan ilk astronotu olarak tarihe geçmiş ve uzayda 13 deney yapmıştır.

Alper Gezeravcı'nın başarısı ülke çapında büyük bir sevinç ve gurura neden olmuştur. Buna bağlı olarak bir okulda öğrenciler de bu konuyu konuşmakta ve uzayla ilgili içerikleri incelemektedirler. Konuşmanın sonucunda öğrenciler, "Bilimsel gelişmeler ülkeye güven ve motivasyon kazandırır." düşüncesinde buluşmuşlardır.

Öğrencilerin bu görüşü aşağıdakilerden hangisini destekler nitelikte değildir?

- A) Bilimsel başarılar millî kimliğin oluşmasında önemli bir etkidir.
 B) Bilimsel başarılar toplumsal özgüveni ve ortak hedef duygusunu güçlendirebilir.
 C) Bilimsel başarılar yalnızca bilime meraklı öğrenciler üzerinde olumlu etkiler yaratmaktadır.
 D) Bilimsel başarılar milli birlik ve beraberliğin sağlanmasında önemli sembollerdendir.
5. Aşağıdaki tabloda Millî Mücadele Dönemi ve 15 Temmuz Darbe Girişimi sırasında Türk toplumunun tutumları ve ortaya çıkan bazı duygular verilmiştir.

Dönem	Toplumsal Tutum / Davranış	Baskın Duygular
Millî Mücadele	İşgale karşı örgütlenme, dayanışma, fedakârlık, uzun süreli direniş	Sabır, kararlılık, umut
15 Temmuz	Demokrasiye sahip çıkma, birlikte hareket etme, hızlı tepki, ortak irade	Şok, cesaret, birlik duygusu

Bu tabloya göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Her iki dönemde de toplumsal birlik ve beraberlik öne çıkmıştır.
 B) Toplum Millî Mücadele döneminde tamamen farklı duygularla hareket etmiştir.
 C) 15 Temmuz, toplumda daha büyük tepkiye neden olmuştur.
 D) Her iki dönemde de toplumun tutumları tamamen farklıdır ve benzerlik yoktur.

Küreselleşmenin Etkileri

Küreselleşme nedir?

Küreselleşme; ülkeler arasındaki ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkilerin giderek artması, dünyanın farklı yerlerinde yaşayan insanların birbirinden daha hızlı etkilenmesi anlamına gelir. Bu süreçte mesafeler “kısalır”; çünkü ulaşım ve iletişim gelişir, ticaret hızlanır, kültürel etkileşim artar.

Küreselleşmenin Toplum Hayatına Getirdiği Değişimler

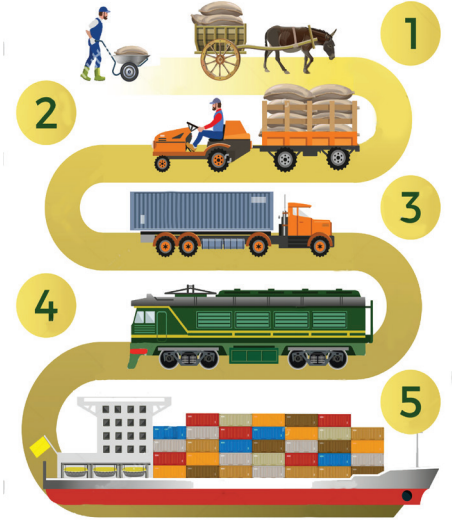
Ulaşım Sistemlerinde Değişim

Geçmişte bir ülkeden başka bir ülkeye gitmek haftalar sürebilirken, bugün uçaklarla saatler içinde ulaşım sağlanabilir. Deniz taşımacılığı ve lojistik ağlar da geliştiği için ürünler dünyanın her yerine daha kolayca ulaştırılır.

Örnekler:

- Uçak biletlerinin ve seferlerin artmasıyla turizm yaygınlaşmıştır.
- Kargo ve lojistik sistemleri sayesinde internetten alınan ürünler farklı ülkelerden kısa sürede gelebilir.
- Büyük limanlar, otoyollar ve hızlı trenler ülkeler arası taşımayı hızlandırır.

Sonuç: İnsanlar daha çok seyahat eder, ülkeler arası bağlantı artar ve ekonomik ilişkiler hızlanır.

Geçmişten günümüze ulaşım sistemlerindeki değişim

İletişim Sistemlerinde Değişim

Günümüzde iletişim teknolojilerinde çok hızlı gelişmeler yaşanmaktadır. Bu teknolojiler sayesinde (internet, akıllı telefon, uydu yayınları) insanlar farklı ülkelerdeki gelişmeleri anında takip edebilir, birbirleriyle fikir alışverişinde bulunabilirler.

Örnekler:

- Bir kişi başka bir ülkedeki akrabasıyla görüntülü konuşabilir.
- Haberler, afetler veya önemli olaylar dakikalar içinde tüm dünyaya yayılır.
- Sosyal medya sayesinde fikirler, moda, müzik ve gündem hızla küreselleşir.

Sonuç: Bilgiye erişim kolaylaşır; dünya kamuoyu oluşur ama yanlış bilgi de hızlı yayılabilir.

Telefonun geçmişten günümüze değişimi

Ekonomi ve Ülkeler Arası Ticaret Hacminin Gelişmesi

Küreselleşme ile ülkeler arasında ticaret artar. Firmalar farklı ülkelerde üretim yapabilir, ürünlerini dünyanın birçok yerine satabilir.

Örnekler:

- Bir ürünün parçaları farklı ülkelerde üretilip başka bir ülkede montajlanabilir.
- Ülkeler; tarım ürünleri, teknoloji, tekstil gibi alanlarda ithalat ve ihracat yapar.
- Küresel şirketler birçok ülkede mağaza açarak ortak tüketim alışkanlıkları oluşturabilir.

Sonuç: Ekonomik büyüme ve ürün çeşitliliği artar; ancak bazı ülkelerde yerli üreticiler rekabette zorlanabilir.

Ulaşım teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte ticaret de hızlanmış, dünyanın bir ucundan bir ucuna büyük miktarda ürünler kısa sürede ulaştırılmaya başlanmıştır.

Kültürel Etkileşimin Artması

Küreselleşme, farklı toplumların kültürlerinin tanınmasını kolaylaştırır. Film, müzik, yemek kültürü ve yaşam tarzları daha geniş alanlara yayılabilir.

Örnekler:

- Dünyanın farklı ülkelerine ait yemekler (pizza, sushi, hamburger vb.) pek çok ülkede yaygınlaşmıştır.
- Diziler, oyunlar ve müzikler sayesinde gençler farklı kültürleri tanıyabilir.
- Kültürel etkileşim, yeni fikirlerin ve sanat anlayışlarının gelişmesini destekler.

Sonuç: Kültürler arası etkileşim güçlenir; fakat bazı yerel kültürel değerler zamanla zayıflayabilir.

Kültürel Etkileşimin Artması; Sağlık ve Çevre Sorunları Bağlamında Küreselleşme

Küreselleşme, sağlık ve çevre alanında hem olumlu hem olumsuz sonuçlar doğurur.

Sağlık

Olumlu: Tıbbi bilgi ve teknoloji hızla paylaşılır; aşılar, tedavi yöntemleri ve araştırmalar ülkeler arasında yayılabilir.

Olumsuz: Ulaşımın hızlanmasıyla salgın hastalıklar daha hızlı yayılabilir.

Çevre

Olumlu: Ülkeler çevre sorunlarına karşı ortak çalışmalar yapabilir (iklim anlaşmaları gibi).

Olumsuz: Sanayi üretimi, enerji kullanımı ve tüketimin artması; hava kirliliği, küresel ısınma, plastik atık gibi sorunları büyütebilir.

Sonuç: Sorunlar "küresel" hale gelir; çözüm için ülkelerin birlikte hareket etmesi gerekir.

ETKİNLİK

1. Aşağıda verilen kavramları, açıklamaları ile numara yardımıyla eşleştiriniz.

1

Küresel çevre sorunu

2

Küreselleşme

3

İletişim teknolojileri

4

Ticaret hacmi

5

Kültürel etkileşim

4

Ülkeler arası alışverişin artması, ithalat-ihracatın büyümesi

2

İnsanların ve ülkelerin birbirinden daha hızlı etkilenmesi, bağların güçlenmesi

5

Farklı toplumların kültürlerinin birbirini tanınması ve etkilemesi

3

İnternet, sosyal medya, uydu gibi araçlarla bilginin hızlı yayılması

1

Küresel ısınma, plastik atık, hava kirliliği gibi sınır tanımayan problemler

2. Aşağıdaki tabloyu uygun şekilde doldurunuz.

Alan	Küreselleşme ile ortaya çıkan değişim	Günlük hayattan örnek
Ulaşım	Ulaşım hızlandı, ülkeler arası hareket arttı	Uçakla birkaç saatte başka ülkeye gitmek
İletişim	Bilgiye erişim ve haberleşme çok hızlandı	Görüntülü konuşma, sosyal medya
Kültür	Kültürler arası etkileşim arttı	Yabancı filmler/diziler, farklı ülke yemekleri
Çevre	Çevre sorunları sınırları aştı, küresel hale geldi	Plastik atıkların denizlerle yayılması, iklim değişikliği

3. Aşağıdaki tabloda doğru ifadeler için kutucuğa “✓” yanlış ifadeler için “x” işareti yapınız.

Küreselleşme ile ülkeler arası mesafe algısı azalmıştır.	✓
İletişim teknolojilerinin gelişmesi kültürel etkileşimi azaltmıştır.	x
Ticaret hacminin artması, ürünlerin ülkeler arasında daha kolay dolaşmasını sağlar.	✓
Küreselleşme yalnızca olumlu sonuçlar doğurur.	x
Salgın hastalıkların hızlı yayılmasında ulaşımın hızlanması etkili olabilir.	✓
Çevre sorunları sadece bir ülkeyi etkiler, diğer ülkelere yayılmaz.	x

4. Küreselleşmenin kültürel etkileşim alanındaki etkisini 2 cümleyle açıklayınız.

1. Yeni fikirler ve yeni sanat anlayışlarının gelişimi olumlu yönde etki alır.

2. Yerel kültürler, farklı ülkelere ait yemekler dünyanın başka ülkelerinde tanınır.

5. Küreselleşmenin ekonomi ve ticaret hacminin artması alanındaki etkisini 2 cümleyle açıklayınız.

1. Ülkeler arasında ticaret artar ve istihdam sağlanır.

2. Bir ülkede üretilen bir parça, başka bir ülkede montajlanabilir.

6. Çevre sorunlarının küreselleşme ile “küresel” hale gelmesini bir örnekle açıklayınız.

Çevre sorunları sınır tanımaz; örneğin bir ülkede çıkan sanayi kirliliği rüzgârlarla başka ülkelere taşınabilir ya da plastik atıklar denizlerle başka kıyılara ulaşabilir.

7. Aşağıda verilen durumu yorumlayınız.

Bir ülkede üretilen plastik atıklar okyanus akıntılarıyla başka ülke kıyılarına ulaşıyor. Aynı zamanda sosyal medya üzerinden çevre kampanyası başlatılıyor ve kısa sürede birçok ülkeden destek geliyor.

Bu olayda iki boyut birlikte görülür:

1. Çevre sorunlarının küreselleşmesi: Plastik atıklar akıntılarla farklı ülkelere ulaştığı için sorun sınır aşar.

2. İletişim ve kültürel/sosyal etkileşim: Sosyal medya ile kampanya kısa sürede yayılır ve birçok ülkeden destek gelir.

1. Aşağıdakilerden hangisi küreselleşmenin ulaşım alanındaki etkisine örnek olarak verilebilir?

- A) Yerel dil kullanımının artması
- B) Uçuşların artmasıyla turizmin yaygınlaşması
- C) Geleneksel yemeklerin tekrar canlandırılması
- D) Okul sayısının artması

2. İnternet kullanımının yaygınlaşması toplumda pek çok alanda değişikliğe ve gelişmeye sebep olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi, İnternetin yaygınlaşmasının en doğrudan sonucu olarak kabul edilebilir?

- A) Ülkeler arası çatışmaların artması
- B) Bilgiye hızlı erişim ve haberlerin anında yayılması
- C) Siber zorbalığın artması
- D) Deniz taşımacılığının hızlanması

3. Bir ürünün parçalarının farklı ülkelerde üretilip başka bir ülkede montajlanması en çok hangi alanla ilgilidir?

- A) Kültür
- B) Eğitim
- C) Sağlık
- D) Ekonomi ve ticaret

4. I. Bir ülkede otoyolların artması ve daha güvenli yolculuk yapılması
II. Ülkeler arasında, yemek kültürünün zenginleşmesi
III. Gençlerin, dünyanın bir ucundaki bir ülkenin gelenek ve görenekleri hakkında bilgi edinmesi
IV. Nüfus artış hızının yavaşlaması

Yukarıda verilen örneklerden hangisi ya da hangileri küreselleşmenin getirdiği kültür alanındaki gelişmelere örnek olabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) II ve IV

5. "Küresel sorun" ifadesini en iyi açıklayan seçenek hangisidir?

- A) Sadece bir şehirde görülen sorun
- B) Sadece bir ülkede görülen sorun
- C) Birden çok ülkeyi etkileyen, sınır tanımayan sorun
- D) Sadece kırsal alanda görülen sorun

6. Aşağıdakilerden hangisi küreselleşmenin bir sonucu değildir?

- A) Ülkeler arası ticaretin artması
- B) Kültürler arası etkileşimin artması
- C) Bilgiye erişimin zorlaşması
- D) Çevre sorunlarının yaygınlaşması

7. Küreselleşme ile sağlık alanında görülebilecek hem olumlu hem olumsuz durum aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Aşıların artması – salgınların hızlı yayılabilmesi
- B) Tarımın bitmesi – turizmin artması
- C) Ulaşımın yavaşlaması – iletişimin kesilmesi
- D) Yerel kültürün artması – ticaretin azalması

8. I. Mesafelerin daha kısa sürede alınması
II. Kuşaktan kuşağa kültür aktarımının sağlanması
III. İletişimin hızlı ve çabuk sağlanması
IV. Bilgi transferinin hızlı ve kolay olması

Yukarıda verilenlerden hangisi ya da hangileri küreselleşmenin getirdiği sonuçlardan değildir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve III
- D) II ve IV

9.

Bir kıyı kentindeki belediye yönetimi, son 5 yılda toplanan evsel atık miktarının belirgin biçimde arttığını fark etmiştir. Atık inceleme raporunda özellikle; tek kullanımlık plastik ambalajlar, paket servis kapları, kargo poşetleri ve hızlı tüketim ürünlerine (moda/elektronik) ait kutuların büyük yer aldığı görülmüştür. Aynı dönemde şehirde İnternet üzerinden alışveriş oranı da yükselmiş; farklı ülkelerden gelen ürünler için limana daha fazla gemi uğramaya başlamıştır. Belediye ayrıca, sahilde yapılan temizliklerde, yerel olarak satılmayan bazı markalara ait ambalajların ve plastik parçalarının da arttığını tespit etmiştir.

Üniversitenin yaptığı bir araştırma ise kıyı şeridindeki kumlarda mikroplastik miktarının yükseldiğini, deniz canlılarının bazılarında da plastik kalıntılarının bulunduğunu ortaya koymuştur. Bunun üzerine belediye meclisi, **“Bu sorun yalnızca bizim şehrimizin sorunu mu, yoksa daha geniş bir sürecin sonucu mu?”** sorusunu tartışmaya açmıştır.

Bu metinden hareketle, küreselleşmenin çevre alanındaki olumsuz etkisini en kapsamlı biçimde açıklayan çıkarımın aşağıdakilerden hangisi olduğu söylenebilir?

- A) Çevre sorunları sadece sanayi şehirlerinde ortaya çıkar; kıyı şehirleri bu sorunlardan genellikle etkilenmez.
- B) İnternet alışverişini artınca çevre sorunları azalır; çünkü insanlar mağazalara gitmediği için trafik yoğunluğu düşer.
- C) Ürünlerin üretim-tüketim ve taşımacılık süreçleri küresel ölçekte büyüdükçe, atık ve kirlilik sorunu farklı ülkelere yayılarak çevre sorunlarının dünyanın geneline yayılmasına neden olur.
- D) Mikroplastik sorununun temel nedeni yerel halkın çevre bilincinin düşük olmasıdır.

10. • İnternet sayesinde farklı ülkelerle hızlı iletişim kurulması

- Farklı kültürlerin birbirini etkilemesi
- Ülkeler arası ticaretin artması
- Çevre sorunlarının yaygınlaşması

Yukarıda verilen küreselleşmenin etkilerinden yola çıkarak küreselleşme ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Sadece ekonomik alanda etki etmiştir.
- B) Hem olumlu hem olumsuz etkileri vardır.
- C) En fazla etki kültürel alandan olmuştur.
- D) Tek bir kültür, dünya kültürüne egemen olmuştur.

Küreselleşmenin Olumsuz Etkilerinden Korunma

Küreselleşmenin Olumsuz Etkileri Nelerdir?

Küreselleşmenin olumsuz etkileri pek çok farklı alanlarda görülebilir:

Kültürel Yönden

Tek tipleşme: Her yerde benzer kıyafet, müzik, yemek ve yaşam tarzının yaygınlaşması.

Yerel kültürün zayıflaması: Gelenekler, dil kullanımı, aile bağları ve toplumsal dayanışma gibi değerlerin geri planda kalması.

Yanlış örneklerin yayılması: Şiddet, tüketim çılgınlığı, zararlı alışkanlıklar gibi davranışların "normal" gibi gösterilmesi.

Kültürel Erozyon

Sağlık Sorunları

Çevre Kirliliği

Çevre ve Sağlık Yönünden

Üretim ve tüketim arttıkça atık, kirlilik, küresel ısınma gibi sorunlar büyüyebilir.

Hızlı ulaşım ve yoğun hareketlilik, bazı hastalıkların daha hızlı yayılmasına neden olabilir.

Ekonomik Yönden

Yerli üreticinin zorlanması: Büyük küresel markalarla rekabet etmekte güçlük.

Aşırı tüketim: Reklamlar ve trendler nedeniyle ihtiyaç dışı harcamaların artması.

Ekonomik Eşitsizlik

İletişim Kopukluğu

Bilgi Kirliliği

İletişim ve Bilgi Yönünden

Yanlış bilgi/haber (dezenformasyon): İnternette her bilginin doğru olmaması.

Dijital bağımlılık: Sosyal medya ve oyunların aşırı kullanımı.

Mahremiyetin zedelenmesi: Kişisel bilgilerin paylaşılması ve güvenlik riskleri.

Bu Olumsuzluktan Korunmada "Özgürlük"

Ne Demektir?

Özgürlük, kişinin istediğini yapabilmesi değildir; **seçim yapabilme ve doğruyu yanlıştan ayırabilme** gücüdür. Küreselleşme ile çok fazla seçenek (ürün, bilgi, içerik) karşımıza çıkar. Bu nedenle özgürlük; bilinçli seçim yapmayı gerektirir.

Örnek:

Bir öğrenci sosyal medyada gördüğü her akımı uygulamak zorunda değildir. Özgürlük, "hayır" diyebilmek ve doğru olanı seçebilmektir.

Özgürlük bilinçli seçim yapmaktır. Sosyal medyayı dikkatli kullanmak da bireysel özgürlükle doğrudan ilgilidir.

“Sorumluluk” Neden Önemlidir?

Sorumluluk, özgürlüğün doğru kullanılmasını sağlar. İnsan hem kendisine hem ailesine hem de topluma karşı sorumludur. Küresel dünyada yapılan bir davranış (örneğin yanlış bilgi paylaşmak) çok hızlı şekilde yayılıp başkalarını etkileyebilir. Bu yüzden sorumluluk; düşünerek hareket etmeyi, sonuçlarını hesap etmeyi gerektirir.

Örnek:

- İnternette gördüğü bir haberi doğrulamadan paylaşmamak
- Başkalarının haklarına saygılı olmak
- Çevreyi kirletmemek, israf etmemek

Millî ve Manevî Değerlere Bağlı Kalmanın Önemi

Küreselleşme dünyayı birbirine yaklaştırır fakat toplumların kimliğini koruması için değerlerine sahip çıkılması gerekir. Millî ve manevî değerler; bir toplumu ayakta tutan, ortak duygu ve davranışları güçlendiren temel unsurlardır.

Millî değerler: Dil, tarih bilinci, millî birlik, vatan sevgisi, kültürel miras

Manevî değerler: Yardımlaşma, saygı, dürüstlük, adalet, merhamet, aile bağları, hoşgörü

Bu değerler güçlü olursa, küreselleşmenin olumsuz etkileri karşısında bireyler kendi kültürüne yabancılaşmadan, dünyaya açık ve bilinçli olabilir.

Küreselleşme tamamen kötü ya da tamamen iyi değildir. Önemli olan:

- Yararlı yönlerinden faydalanmak,
- Zararlarına karşı özgürlük ve sorumluluk bilinci ile dikkatli olmak

ETKİNLİK

1. “Dünyaya açık olurken kimliğimizi korumak” ne demektir? Aşağıda bir örnek vererek açıklayınız.

“Dünyaya açık olurken kimliğimizi korumak”; başka kültürleri tanımak, onlarla iletişim kurmak ve yeniliklere açık olmak ama aynı zamanda kendi dilimizi, geleneklerimizi, değerlerimizi ve kültürümüzü unutmamak demektir.

Örnek:

Bir öğrenci yabancı dil öğrenip farklı ülkelerden arkadaşlar edinebilir, onların yemeklerini ve kültürlerini tanıyabilir. Ancak aynı zamanda kendi ana dilini doğru kullanmaya devam eder, bayramlarını kutlar ve kendi kültürel değerlerine sahip çıkar. Böylece hem dünyaya açık olur hem de kendi kimliğini korur.

2. Aşağıdaki durumlarda “özgürlük” mü “sorumluluk” mu daha baskındır? Tabloda işaretleyiniz ve bir cümle gerekçe yazınız.

Durum	Özgürlük	Sorumluluk	Gerekçe
Sosyal medyada gördüğün bir haberi paylaşmadan önce kontrol etmek		✓	Sosyal medya gerçek olmayan haberler dolaşabilmektedir. Başkalarını yanıltmamak için haberin doğruluğunu araştırmak sorumluluktur.
Her modayı takip etmek zorunda olmadığını bilmek		✓	Moda akımlarını sürekli takip etmek kişiyi bütçesine zarar verir ve israfa neden olur. Bu nedenle her modayı takip etmemek bir sorumluluktur.
İnternette kişisel bilgilerini rastgele vermemek		✓	Kişisel bilgiler kötü niyetli kişiler tarafından aleyhte kullanılabilir. Bu nedenle kişisel bilgilerimizi rastgele vermemek kendimize karşı bir sorumluluktur.
İsrafı azaltmak için suyu dikkatli kullanmak		✓	Su tüm insanlığın yaşamsal ihtiyacıdır ve tüm insanlığa aittir. Suyu israf etmeden kullanmak; insanlığa karşı bir sorumluluktur.
Farklı kültürleri tanıırken kendi kültürünü de yaşatmak		✓	Kültür; bir toplumun hafızası ve en büyük zenginliğidir. Kültürü yaşatmak, ait olduğumuz topluma karşı bir sorumluluktur.

3. Aşağıdaki tabloda verilmiş olan olumsuz etki ve korunma yollarını uygun şekilde numara vererek eşleştiriniz.

	Olumsuz Etki	Korunma Yolları
1.	Yanlış bilgi yayılması	Kaynağı doğrulamak, güvenilir sitelerden kontrol etmek
2.	Dijital bağımlılık	Ekran süresi planı yapmak, mola vermek
3.	Kültürel tek tipleşme	Dilini, geleneklerini, aile bağlarını yaşatmak
4.	Aşırı tüketim / israf	İhtiyaç-listesi yapmak, gereksiz alışverişten kaçınmak
5.	Mahremiyetin zedelenmesi	Şifre güvenliği, kişisel bilgi paylaşımında dikkat etmek

4. Aşağıdaki ifadelerden doğru olanların başına (D), yanlış olanlara (Y) yazınız.

- (Y) Özgürlük, canın ne isterse yapmak demektir.
 (D) Sorumluluk, özgürlüğün doğru kullanılmasını sağlar.
 (Y) Küreselleşme yerel kültürleri hiç etkilemez.
 (D) İnternette her bilgi doğru olmayabilir.
 (D) Millî ve manevî değerler, toplumun kimliğini korumasına yardımcı olur.
 (Y) Çevre sorunları sadece bir ülkeyle sınırlı kalır.

5. “Özgürlük” ile “sorumluluk” arasındaki ilişkiyi 2-3 cümleyle açıklayınız.

Özgürlük, bireyin istediğini yapabilme hakkıdır; ancak bu hak başkalarına zarar vermeyecek şekilde kullanılmalıdır. Bu nedenle özgürlük, sorumlulukla birlikte anlam kazanır. İnsan, özgür davranırken hem kendi davranışlarının sonuçlarını kabul etmeli hem de başkalarının haklarına saygı göstermelidir.

6. Küreselleşmenin kültür üzerindeki bir olumsuz etkisini ve buna karşı bir çözüm davranışı yazınız.

Olumsuz etki: Küreselleşme, bazı yerel kültürlerin zamanla unutulmasına ve tek tip bir kültürün yaygınlaşmasına neden olabilir.

Çözüm davranışı: Kendi dilimizi doğru kullanmak, gelenek ve göreneklerimiz yaşatmak ve kültürel değerlerimize sahip çıkmak bu duruma karşı etkili bir davranıştır.

7. Millî-manevî değerlere bağlı kalmak küreselleşme sürecinde neden önemlidir? Yazınız.

Millî ve manevî değerlere bağlı kalmak, küreselleşme sürecinde toplumların kendi kimliğini korumasını sağlar. Bu değerler, bir milleti diğerlerinden ayıran temel unsurlardır. Böylece insanlar dünyaya açık olurken kendi kültürlerini, geleneklerini ve inançlarını kaybetmeden yaşamlarını sürdürebilirler.

1. Aşağıdakilerden hangisi “bilinçli özgürlük” örneği olabilir?

- A) Her akımı uygulamak
- B) İçerikleri seçip zararlı olanı izlememek
- C) Reklamda gördüğü her şeyi almak
- D) Doğruluğunu kontrol etmeden haber paylaşmak

2. İnsanların alışkanlıklarında, yaşam biçimlerinde, kullandıkları ürünlerde ve görünüşlerinde farklılıklarını kaybedip herkesin birbirine benzemesine **kültürel tek tipleşme** denir. Kültürel tek tipleşme beraberinde kültürel yoksulluğu da getirir.

Aşağıdakilerden hangisi kültürel tek tipleşmeye karşı alınabilecek önlemlerden biridir?

- A) Yerel dili ve gelenekleri yaşatma
- B) Kullanılan ürünlerin sadece dünya markalarından seçilmesi
- C) Aile bireylerinin birbirinden kopuk yaşaması
- D) Sosyal medyada akım hâline gelen her davranışı ve reklamları takip etme

3. “Duyarlı” ve “sorumlu” davranmaya çalışan bir öğrenci aşağıdakilerden hangisini yaparsa bu amacına ulaşmış olur?

- A) Sosyal medyada yorum yazarken karşıdaki hor görürse
- B) Kaynağı belli olmayan bir bilgiyi paylaşırsa
- C) Başkalarının mahremiyetine saygılı davranırsa
- D) Telefon ve tabletini sürekli yeni çıkan modellerle değiştirirse

4. Bireylerin ihtiyaçlarından çok daha fazlasını ürün satın alması ve tüketmesine **aşırı tüketim** denir. Aşırı tüketim alışkanlığı ise, dünyadaki kaynakların hızla azalmasına ve tekrardan kullanılamamasına neden olmaktadır.

Aşırı tüketimin sonuçlarından biri aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Atıkların artması
- B) Çevre kirliliğinin azalması
- C) İsrafin bitmesi
- D) Ürün çeşitliliğinin yok olması

5.

Ayşe'nin yaşadığı küçük kasabada eskiden herkes yerel pazardan alışverişi yapardı. Ancak son yıllarda kasabaya büyük bir alışveriş merkezi açıldı. Bu alışveriş merkezinde farklı ülkelerden gelen ürünler satılmaya başlandı. Zamanla küçük esnafın işleri azaldı ve bazı dükkânlar kapanmaya başladı.

Buna göre küreselleşme aşağıdaki alanlardan hangisine olumsuz etki yapmıştır?

- A) İletişim
- B) Dijital yozlaşma
- C) Kültür
- D) Ekonomi

6. Bir öğrenci, sosyal medyada gördüğü bir haberi doğrulamadan sınıf grubunda paylaşıyor. Haber yanlış çıkınca bazı arkadaşları gereksiz yere endişeleniyor.

Bu durumda öğrencinin küreselleşmenin olumsuz etkilerinden korunmak için göstermesi gereken doğru davranış aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Haberi daha çok kişiye göndererek yaymak
- B) Paylaşmadan önce kaynağı kontrol edip doğrulamak
- C) “Herkes paylaşıyor” diyerek önemsememek
- D) Yanlış olsa da silmemek çünkü özgürlük bunu gerektirir

7.

Bir okulda öğrenciler arasında yeni bir "trend" yayılır: Yurt dışından gelen bazı içerik üreticileri, kısa videolarda "özgür olmak" adına aile büyükleriyle alay etmeyi, öğretmenle saygısız konuşmayı ve arkadaşlarının özel görüntülerini "komik" diye paylaşmayı normalleştirmektedir. Bu videoları izleyen bazı öğrenciler, teneffüste arkadaşlarının konuşmalarını gizlice kaydedip sınıf grubunda paylaşır; paylaşımlar yüzünden bazı öğrenciler incinir, okula gelmek istemez. Okul yönetimi bunun üzerine öğrencilerle toplantı yapar ve "Özgürlük" kavramının yanlış anlaşıldığını, özgürlüğün başkalarının haklarını zedelemekten seçimi yapabilmek olduğunu; ayrıca toplumun birlik ve huzuru için sorumluluk ve millî-manevî değerlerin (saygı, mahremiyet, yardımlaşma) korunması gerektiğini vurgular.

Bu metne göre aşağıdaki çıkarımlardan hangisi en doğru ve kapsamlıdır?

- A) Özgürlük, kişinin istediğini yapabilmesidir; başkalarına fiziksel zarar verilmediği sürece herkes istediğini yapabilir.
- B) Küreselleşme yalnızca teknolojiyi etkiler; değerlerle ilgili bir etkisi yoktur.
- C) Özgürlük, sorumlulukla birlikte düşünülmediğinde başkalarının hakları zarar görebilir; bu nedenle millî manevî değerler bireyin davranışlarına rehber olmalıdır.
- D) Çözüm, tüm sosyal medya uygulamalarını tamamen yasaklamaktır; başka bir yol yoktur.

8.

Bir öğrenci, sosyal medyada çok izlenen bir hesabın paylaştığı "çok ucuz ve hızlı kargo" reklamını görür. Reklamda, "herkes alıyor" denilerek öğrenciler sürekli alışveriş yapmaya yönlendirilir. Öğrenci birkaç kez ihtiyaç duymadığı ürünleri sipariş eder. Bir süre sonra evde gereksiz eşyalar birikir, bütçesi zorlanır ve oluşan ambalaj atıkları çöp miktarını artırır. Ailesi ise bu durumun sadece para harcamakla ilgili olmadığını; aynı zamanda israf, sorumluluk ve değerler açısından da düşünülmesi gerektiğini söyler.

Bu metinden hareketle, öğrencinin küreselleşmenin olumsuz etkilerinden korunmak için atması gereken uygun adım aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Reklamdaki her ürünü almaya devam etmek, çünkü bu bireysel özgürlüktür.
- B) Sosyal medyayı tamamen bırakmak, çünkü tek çözüm budur.
- C) Satın almadan önce "ihtiyaç mı istek mi?" diye sorgulamak, bütçe planı yapmak ve israfı azaltmak.
- D) Reklamın doğru olup olmadığını düşünmeden daha fazla paylaşmak, çünkü herkes paylaşıyor.

Barış Kültürü

Toplumların huzur içinde yaşaması, yalnızca savaşın olmaması demek değildir. Barış; insana değer veren, hak ve adalet duygusunu güçlendiren, diyalog ve uzlaşmayı temel alan bir yaşam kültürüdür. Bu kültür; hem bireyler arası ilişkilerde hem de ülkeler arası ilişkilerde kendini gösterir.

Türkçede barış ve uzlaşmayı güçlendiren birçok atasözü ve vecize vardır. Bu sözler, toplumun ortak hafızasında “barışın nasıl korunacağına” dair bir yol haritası gibidir.

Türkler gerektiğinde ülkelerini canları pahasına savunurlar ama gerekmedikçe çatışma ve savaşlardan her zaman uzak durmuşlardır. Bu dünya görüşü, atasözlerine de yansımıştır.

Türkçede Barış ile İlgili Atasözleri ve Vecizeler:

- “Yurtta sulh, cihanda sulh.” (uzlaşma ve barışçı dış politika vurgusu) Mustafa Kemal Atatürk
- “Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.” (diyalog ve ikna)
- “Birlikten kuvvet doğar.” (dayanışma ve ortak hareket)

Barış Nedir?

Barış, çatışmanın bitmesi kadar, çatışmayı doğuran sorunların adil yöntemlerle çözülmesidir.

Barışın temel unsurları

Diyalog: Tarafların konuşabilmesi

Uzlaşma: Ortak bir çözümde buluşabilme

Adalet: Hak ihlallerinin önlenmesi

İnsan onuru: İnsan hayatına ve topluma değer verme

Dünya Barışı Nasıl Sağlanır?

Dünya barışı, ülkelerin sorunlarını silahla değil; diplomasi yoluyla çözmesiyle güçlenir. Diplomasi; görüşme, arabuluculuk, uluslararası örgütlerle iş birliği ve insani girişimlerin bir bütünüdür.

Barışın kalıcı olması için insanın güvenlik, sağlık, eğitim ve temel ihtiyaçlarının karşılanması gerekir. Çünkü yoksulluk, adaletsizlik, zorla yerinden edilme ve iklim krizi gibi sorunlar çatışmaları artırabilir.

Savaş, İnsani Yardım, Göç ve Mülteciler: Barışla Bağlantısı

Savaşlar; can kaybı, altyapı yıkımı ve yerinden edilmeye yol açar. Bu süreçte ortaya çıkan iki önemli durum vardır:

a. İnsani yardım

İnsani yardım; savaş, afet veya kriz anında insanların acil ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik çalışmalardır (gıda, barınma, sağlık, temiz su). Türkiye’de bu alanda farklı kurumlar görev alır.

Örneğin: • AFAD (afet ve acil durum yönetimi) • Türk Kızılay (yardım ve sosyal destek)

b. Göç ve mülteciler

Savaş ve krizler, insanların güvenli bölgelere göç etmesine neden olur. “Mülteci” ve “sığınmacı” gibi kavramlar uluslararası hukuk çerçevesinde değerlendirilir. Bu süreçte önemli olan, insan onuruna uygun yaşam koşullarının sağlanması ve sosyal uyumun desteklenmesidir.

Küresel İklim Krizi ve Barış İlişkisi

İklim krizi; kuraklık, su kıtlığı, tarım kayıpları ve doğal afetler yoluyla toplumlar üzerinde baskı oluşturabilir. Bu baskı, zamanla göç hareketlerini artırabilir ve kaynak paylaşımıyla ilgili anlaşmazlıklara dönüşebilir.

Bu nedenle iklim kriziyle mücadele, yalnızca çevre meselesi değil; aynı zamanda barış ve güvenlik meselesidir. Küresel çözümden ülkeler arası iş birliği ve ortak sorumluluk anlayışı gerekir.

Günümüzde Barışla İlişkili Uygulamalara Örnekler

Diplomasi ve diyalog kanallarının açık tutulması

Sorunların müzakereyle çözülmesi, barışın temel yöntemidir.

İnsani yardım ve afet desteği

Kriz bölgelerine gıda, sağlık ve barınma desteği sağlanması; "insana değer verme" anlayışıyla ilişkilidir.

Uluslararası iş birliği ve kalkınma çalışmaları

Kalkınma yardımları, eğitim-sağlık projeleri ve teknik iş birliği, uzun vadede çatışma riskini azaltabilir.

Göç yönetimi ve sosyal destek

Göçmenler ve mülteciler konusunda barınma, eğitim, sağlık gibi hizmetlerin düzenlenmesi; toplumsal barışın korunması açısından önemlidir.

İklim ve çevre politikaları

İklim uyumu, afet risk azaltma ve çevre koruma çalışmaları; toplumsal dayanıklılığı artırır.

Barış sadece "savaşmamak" değil; insanı koruyan, sorunları konuşarak çözen ve dayanışmayı büyüten bir yaklaşımın adıdır.

3. Aşağıdaki ifadelerde bırakılan boşlukları verilen kelimelerden uygun olanları ile doldurunuz.

insan

ortak

güvenlik / ekonomik / afet

dostça ilişkiler / uzlaşma

adalet / güven

gıda / barınma / sağlık

su kıtlığı

- ✿ Dünya barışı, ülkeler arasında **dostça ilişkiler** kurma ve **uzlaşma** yoluyla güçlenebilir.
- ✿ İnsani yardım; kriz anında **gıda**, **barınma** ve **sağlık** gibi temel ihtiyaçları karşılamaya yöneliktir.
- ✿ Göç; insanların **güvenlik**, **ekonomik** ya da **afet** nedenleriyle yer değiştirmesidir.
- ✿ İklim krizi; kuraklık, afetler ve **su kıtlığı** gibi sorunlar nedeniyle çatışma riskini artırabilir.
- ✿ Uzlaşma, tarafların **ortak** bir çözümde buluşmasıdır.
- ✿ Barış, sadece savaşın olmaması değil, **adalet** ve **güven** ortamının kurulmasıdır.
- ✿ “İnsana değer verme” ilkesi, **insan** haklarına saygı duymayı gerektirir.

4. Barışla ilgili üç atasözünü ya da vecize bularak aşağıya yazınız.

1. “Yurtta sulh, cihanda sulh.” (Mustafa Kemal Atatürk)

2. Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır. (Türk atasözü)

3. Birlikten kuvvet doğar. (Türk atasözü)

5. “Yurtta sulh, cihanda sulh” sözünü günümüzden bir örnekle açıklayınız.

Bir ülkenin kendi vatandaşları arasında **adalet, güven ve huzuru sağlaması** (örneğin insanların haklarının korunması) o ülkeyi güçlü yapar. Bu ülke aynı zamanda diğer ülkelerle savaşmak yerine **diplomasi ve iş birliği** yolunu seçerse, hem kendi halkı hem de dünya için **barış ortamı** oluşur.

6. İnsani yardım ile barış arasındaki ilişkiyi 3 cümleyle yaz.

İnsani yardım, zor durumda olan insanlara **destek** olarak **acıların azalmasını sağlar**. Bu durum, insanlar arasında **güven ve dayanışmayı artırarak barış ortamının oluşmasına katkı sağlar**. Yardımlaşma sayesinde **toplumlar ve ülkeler arasında düşmanlık yerine anlayış ve iş birliği gelişir**.

7. Bir bölgede yiyecek ve su kıtlığı başlamış. Artan sıcaklıklar insan yaşamını tehdit eder hâle gelmiştir.

Yukarıda verilen örnek barışı tehdit eden hangi unsurlar ile ilişkilidir?

Verilen örnek, **barışı tehdit eden çevresel sorunlar ve doğal kaynakların yetersizliği** (kıtlık) ile ilişkilidir. Yiyecek ve su kıtlığı ile artan sıcaklıklar, **insanların yaşamını zorlaştırır ve bu durum toplumlar arasında çatışmalara neden olabilir**.

1. Dünya barışının tesis edimesinde ülkelere pek çok görevler düşmektedir. Bu anlamda çeşitli çalışmalar yapılmaktadır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi dünya barışının tesisinde doğrudan ve en etkili rolü oynar?

- A) Ülkeler arası ekonomik rekabeti artırmak
- B) Dostça ilişkiler kurmak ve uzlaşma yollarını açık tutmak
- C) Bir ülkenin sadece kendi bölgesindeki sorunlarla ilgilenmesi
- D) Komşu ülkelerle eğitim alanında iş birliği içinde olmak

2.

“İnsana ve topluma değer verme” anlayışının barışla ilişkisi aşağıdakilerden hangisinde en doğru şekilde açıklanmıştır?

- A) Sadece kendi ülkesindeki vatandaşların refahını düşünmek
- B) Mülteci kampları oluşturup, mültecilerin o kamplardan çıkmasına hiçbir zaman izin vermemek
- C) Sorunları güç kullanarak çözmek
- D) İnsan onurunu koruyan çözümler üretmek ve insan haklarına saygı göstermek

3. Krizler, çatışmalar veya doğal afetler sonucu ihtiyaç sahibi olan insanlara yönelik kısa vadeli ve ihtiyaç odaklı desteklere **insani yardım** denir. Amaç; hayat kurtarmak, acıyı hafifletmek ve en temel ihtiyaçları sağlamaktır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi insani yardıma örnek verilebilir?

- A) Kriz bölgesine gıda ve sağlık malzemesi ulaştırmak
- B) Okul çağındaki çocuklara eğitim desteği vermek
- C) Doğal kaynakların korunması için önlem almak
- D) İnsanları yaşadıkları yerden göç etmeye zorlamak

4. Savaş ve zulümden kaçmak için ülkesini terk etmek zorunda kalan kişilere “mülteci” denir. Mülteciler, koşullar tekrar güvenli hâle gelene kadar evlerine dönmeyizler. Bununla birlikte göç ve mültecilik zaman zaman dünya barışını tehdit edebilecek bir unsur hâline gelebilir.

Buna göre göç ve mültecilikle ilgili aşağıdakilerden hangisi barış açısından en önemli risklerden biri olabilir?

- A) Yeni kültürleri tanıma fırsatı
- B) Kaynak paylaşımı ve toplumsal uyum sorunlarının çatışmaya dönüşebilmesi
- C) Mültecilerin, tekrar kendi ülkelerine dönme isteği
- D) Doğal kaynakların paylaşılmak zorunda kalınması

5. “Uzlaşma” kavramını en iyi açıklayan ifade, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Taraflardan birinin kendi haklarından tamamen vazgeçmesi
- B) Tarafların konuşarak ortak bir çözüm bulması
- C) Var olan bir sorunu daha sonra çözümlenmek üzere ertelemek
- D) Tartışmayı büyütme

Ülkemizin Barış Kültürüne Katkısı ve Arabuluculuk Rolü

Türkiye, bölgesel ve küresel sorunların çözümünde **arabulucu** olma, **insani yardım sağlama** ve **girişimci dış politika** anlayışıyla çeşitli çalışmalar yürütmektedir.

Arabuluculuk Nedir?

Arabuluculuk, anlaşmazlık yaşayan tarafların doğrudan çözüm üretmediği durumlarda, üçüncü bir tarafın (ülke/kurum) tarafları bir araya getirerek görüşme zemini oluşturması ve uzlaşmaya yardımcı olmasıdır.

Arabuluculuğun Temel Amaçları

- Çatışmayı büyütmeden diyalog kurmak
- Barışçıl yollarla uzlaşma sağlamak
- Can kaybını ve yıkımı önlemek
- Kalıcı barış için güven ortamı oluşturmak

Arabuluculuk Sürecinde Kullanılan Yöntemler

- Diplomatik görüşmeler ve toplantılar
- Taraflar arasında mesaj taşıma ve temas kurma
- Ateşkes ve insani koridor gibi acil çözümlere destek
- Uluslararası kuruluşlarla iş birliği

Arabuluculuk, "haklı-haksız" tartışmasına girmek değildir. Öncelik; çatışmayı durduracak ve insanları koruyacak ortak bir zemin aramayı hedeflemektir.

İnsani Yardım ve İnsani Girişimler

Savaş, afet veya kriz dönemlerinde insanların en temel ihtiyaçları bile karşılanamaz hâle gelebilir. Bu gibi durumlarda insani yardım, insanların yaşamını korumayı amaçlar.

İnsani yardımın kapsamı:

- Gıda, su, barınma
- Sağlık hizmetleri ve ilaç
- Hijyen malzemeleri
- Geçici barınma merkezleri ve lojistik destek
- Eğitim ve psikososyal destek

Notlarımız

İnsani yardım kapsamında afet ya da kitlesel göçlerde, çadır ya da konteynerlerden oluşan geçici barınma merkezleri kurulur.

Türk yardım kuruluşları, dünyanın neresinde olursa olsun, sağlık hizmeti alamayan bireylere sağlık hizmeti verir.

Türk Kızılayı dünyanın her yerinde aşevleri kurarak, insanlara yemek yardımıyla ülkemizi, insani yardım konusunda zirveye taşır.

Türkiye’de İnsani Yardım ve Kalkınma İş Birliği Alanında Görev Alan Kurumlar

TÜRK KIZILAY

Toplumsal dayanışmayı sağlamak, yok-sul ve muhtaç insanlara barınma, bes-lenme ve sağlık yardımı ulaştırmak için önemli görevler üstlenen Türk Kızılay; kan, afet, uluslararası yardım, göç ve mülteci hizmetleri de sunmaktadır.

AFAD

Ülke genelinde meydana gelebilecek afet ve acil durumlarına karşı önlem al-mak, hazırlık yapmak, afetin gerçekleş-mesi hâlinde müdahale etmek ve afet sonrası iyileştirme çalışmalarını yürüt-mek amacıyla kurulmuş bir afet ve acil durum kurumudur.

TİKA

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı. Dost ve kardeş ülkelere yap-tığı çalışmaların temelinde bir barış ku-şağı oluşturma çabası bulunmaktadır. Karşılık beklemezsizin, ülkelerin ihtiyaç-larını dikkate alarak insan odaklı faali-yetlerde bulunmaktadır.

İnsani yardım sadece “yardım göndermek” değildir; aynı zamanda insan onuruna uygun yaşam koşullarını koru-maktır.

“Girişimci ve İnsani Dış Politika” Ne Demektir?

Bir ülkenin dış politikası, yalnızca kendi çıkarlarını korumakla sınırlı değildir. Bazı durumlarda ülkeler:

- Krizleri büyütmek için çözüm önerileri geliştirir,
- Zarar gören insanlara yardım ulaştırır,
- Tarafları müzakereye çağırır,
- Uluslararası toplumla ortak hareket eder.

Yardımseverlik Değerleri

Yardımseverlik; yalnızca birine bir şey vermek değil, onun durumunu anlayıp doğru zamanda doğru desteği sunabil-mektir.

a. Dayanışma

Dayanışma, zor zamanda “yalnız değilsin” diyerek birlikte hareket etmektir.

Örnek: Afet bölgesinde herkesin elinden geleni yapması; kurumların ve vatandaşların ortak amaçta buluşması.

b. Fedakârlık

Fedakârlık, bazen kendi rahatımızdan vazgeçip başkasının ihtiyacını öncelemektir.

Örnek: Bir kriz anında kaynakların (zaman, para, malzeme) öncelikle en çok ihtiyacı olana ayrılması.

c. Empati

Yardıma muhtaç insanların duygularını anlamak. Empati, “ben olsaydım ne hissederdim?” diye düşünmektir.

Korku, belirsizlik, yalnızlık, çaresizlik gibi duyguları anlamaya çalışmak, yardımın doğru şekilde planlanmasını sağlar.

ETKİNLİK

1. Aşağıdaki tabloda bırakılan boşlukları uygun şekilde doldurunuz.

Alan	Amaç	Beklenen etki	Değer
İnsani yardım	.. Gıda, temiz su, hijyen ve .. sağlık yardımı ulaştırmak Yaşamın devamı için temel .. ihtiyaç maddelerine erişimin .. sağlanması ..	Dayanışma / Empati
Göç	İnsanların güvensiz .. ya da ekono- mik yoksunluk içindeki bölgeler- den daha güvenli bölgelere gitmesi	.. Daha huzurlu .. ve insan onu- runa yakışır bir yaşam ..	Adalet / Uyum
Mülteciler	.. İnsanların savaş ya da diğer .. çatışmalardan uzaklaştırılması İnsan hayatının güvenlik altına .. alındığı daha huzurlu bir yaşam ..	İnsan onuru / Eşitlik
İklim	.. Kaynakların yetersiz kalması .. nedeniyle ortaya çıkabilecek .. çatışmaları önlemek Kaynakların korunarak herkese .. yetebilecek seviyede tutulması ..	Sorumluluk / Ortak iyilik

İpucu: “Amaç” = Neyi çözmek istiyor? “Etki” = Sonuçta ne değişir? “Değer” = Hangi davranış/ilke öne çıkıyor?

2. Aşağıdaki ifadelerde doğru olanların kutucuğuna (D), yanlış olanların kutucuğuna (Y) yazınız.

İnsani yardım sadece para vermektir.	Y
Empati, ihtiyaç sahibinin duygularını anlamaya çalışmaktır.	D
Kaynaklar sınırlıyken en güçlü olan her zaman en fazla pay almalıdır.	Y
Fedakârlık, başkasının ihtiyacı için kendi rahatından vazgeçmeyi içerebilir.	D
Göç ve mültecilik; barışı ve toplumsal uyumu etkileyebilir.	D
İklim krizi sadece meteorolojik bir olaydır, toplumla ilgisi yoktur.	Y
Dayanışma, “ben” yerine “biz” diyebilmektir.	D
Uzlaşma, taraflardan birinin tamamen vazgeçmesidir.	Y
Yardımseverlik, ihtiyaç sahibine öncelik vermeyi de kapsar	D

3. Aşağıdaki ifadelerde bırakılan boşlukları verilen uygun kelime ya da kavramlarla tamamlayınız.

ortak

rahatından

birlikte

yardımlaşma / empati / dayanışma

nasıl

görüşmek / konuşturmak

temel

adil

- * Arabuluculuk, anlaşmazlık yaşayan tarafları görüşmek/konuşturmak..... için bir araya getirmeyi amaçlar.
- * İnsani yardımın amacı, insanların temel..... ihtiyaçlarını karşılamaktır.
- * Dayanışma, zor zamanlarda birlikte..... hareket etmektir.
- * Fedakârlık, bazen kendi rahatından..... vazgeçip başkasını öncelemektir.
- * Empati, “Ben onun yerinde olsam nasıl..... hissederdim” diye düşünmektir.
- * İhtiyaç sahiplerine öncelik vermek, kaynakların adil..... kullanılmasını sağlar.
- * Uzlaşma, tarafların ortak..... çözümde buluşmasıdır.
- * Barış kültürü; saygı, adalet ve yardımlaşma/empati/dayanışma..... gibi değerlerle güçlenir.

4. “İnsana değer verme” ile “Göç ve mültecilik” arasında kuracağınız ilişkiyi aşağıda kısaca özetleyiniz.

İnsanlar savaş, kargaşa, iklim nedeniyle ülkelerinde insanca yaşam koşullarını kaybedebilirler. Bu nedenle başka yerlere ya da ülkelere göç ederler. Göç ettikleri ülkenin gelenek, görenek ve alışkanlıklarına yabancı oldukları için zorluk çekebilirler. İnsana değer verme ilkesi gereği uyum sağlamaları için bu insanlara yardım edilmelidir.

5. Aşağıdaki senaryoyu okuyunuz.

A ve B ülkesi komşudur. Su kaynakları konusunda aralarında sorun yaşamaktadırlar. Türkiye, bu iki ülke arasında arabuluculuk rolündedir.

Türkiye'nin arabulucu ülke konumundayken yapması gerekenleri aşağıda kısaca özetleyiniz.

- 1.. Tarafların bir araya gelip görüşmeleri için onları ikna etmelidir.
- 2.. Bir araya gelen tarafların çözümlerini tarafsız olarak dinlemelidir.
- 3.. Suçlu ya da suçsuz aramamalıdır.
- 4.. Uzlaşma sağlanamadığı takdirde, taraflara önerilerde bulunmalıdır.

1. Anlaşmazlık yaşayan iki taraf arasında arabulucu olmanın temel amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Taraflar arasında kimin haklı kimin haksız olduğunu ortaya çıkarmak.
- B) Tarafları görüşmeye teşvik edip uzlaşmaya yardımcı olmak
- C) Anlaşmazlık yaşanan durumdan kendi çıkarına uygun kazanım elde etmek
- D) Taraflara gerektiğinde ceza vermek

2. Aşağıdakilerden hangisi "insani yardım" kapsamında değerlendirilir?

- A) Kriz bölgesine gıda, sağlık ve barınma desteği ulaştırmak
- B) Sosyal medyadan, kriz bölgesine destek mesajları atmak
- C) Evde kullanılmayan eşyaları kriz bölgesine göndermek
- D) Yardımı sadece tanıdıklara yapmak

3. I. Dayanışma
II. Kendi çıkarları doğrultusunda hareket etme
III. Kriz bölgesindeki insanlar için üzülme
IV. Fedakarlık

Yardımsızlık değerinin içinde yukarıdakilerden hangileri yoktur?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) II ve IV

4. "Girişimci dış politika" ifadesi en çok hangi anlama gelir?

- A) Sorunlara uzaktan bakmak
- B) Krizlerde çözüm üretmek için aktif rol almak
- C) Sadece iç meselelerle ilgilenmek
- D) Sorunları ertelemek

5.

Yukarıda verilen görsel, insani yardım kapsamındaki hangi faaliyet ile ilgilidir?

- A) Eğitim ve psikososyal destek
- B) Sağlık hizmeti ve ilaç yardımı
- C) Hijyen malzemesi yardımı
- D) Geçici barınma ve lojistik desteği

6. Bir yardım faaliyeti sırasında kaynaklar sınırlıyken "ihtiyaç sahibine öncelik vermek" en çok hangi ilkeyle ilişkilidir?

- A) Gösteriş
- B) Yakınlarına yardım etmede öncelik tanıma
- C) Yardım sahipleri arasında rekabet yaratma
- D) Adalet ve sorumluluk

7. Bir ülkede kargaşa varsa, bir süre sonra diğer ülkeler de bu kargaşadan etkilenecektir. Bu nedenle dünya barışının korunması, dünyadaki tüm insanlar için önemli ve gereklidir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi dünyadaki insanların genel olarak mutlu ve huzurlu yaşamasına katkı sağlayabilir?

- A) Ülkeler arasında diyalog ve uzlaşma yollarını her zaman açık tutmak
B) Ülkelerin gelir kaynaklarının büyük bölümünün silahlanmaya ayrılması
C) Çatışma halinde olan iki ülkenin birbirleri ile iletişimi kesmesi
D) Her ülkenin sosyal yardım harcamalarını azaltması

8. Bir ülkede savaş/afet nedeniyle insanlar yer değiştirmek zorunda kalıyorsa bu durum aşağıdaki kavramlardan hangisiyle en çok ilişkilidir?

- A) Göç
B) Eğitim
C) Spor
D) Eğlence

9. Empati, dayanışma ve fedakarlık; yardımseverlik değerlerinin önemli bileşenidir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerden hangisi "empati" kavramı ile ilişkilendirilebilir?

- A) Ben olsam, senin gibi yapmazdım.
B) Ne hissettiğini anlamaya çalışıyorum
C) Böyle davranarak hata ettin.
D) Eğer adalet istiyorsan sen de adaletli olmalısın.

10. Bir deprem sonrası bir ortaokulda yardım kampanyası düzenleniyor. Toplanan malzemeler sınırlı olduğu için deprem bölgesindeki vatandaşların hepsi, aynı anda destek alamıyor. Okuldaki öğrenciler, önce bebekli ailelere ve kronik hastalara gıda-ilaç ulaştırmayı, sonra diğer ihtiyaçları dağıtmayı planlıyor. Ayrıca yardım alacak kişilerin fotoğraflarını paylaşmak yerine "yardımın nasıl ulaştırıldığını" anlatan genel bir bilgilendirme yapmayı seçiyorlar

Verilen metinde hangi değerler, birlikte en güçlü şekilde görülür?

- A) Rekabet ve üstünlük
B) Fedakarlık ve rekabet
C) Önceliklendirme ve empati
D) Erteleme ve unutma

11. Savaş, afet, kriz gibi durumlarda insanların temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik faaliyetlere **insani yardım** denir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi insani yardım faaliyeti içinde yer almaz?

- A) Geçici barınma merkezleri açmak
B) Eğitim ve psikososyal destek sağlamak
C) Sağlık hizmetleri ve ilaç desteği yapmak
D) Barışçı yollarda uzlaşma sağlamak

1. Yan taraftaki afişe bakarak aşağıdaki sonuçlardan hangisine ulaşmak en uygundur?

- A) Barış için sadece çevre korunmalıdır; diğer konular önemsizdir.
- B) Barış; diyalog ve uzlaşmayla birlikte insani ihtiyaçlar ve çevre duyarlılığıyla da ilişkilidir.
- C) İklim ve çevre konusunda yeterince duyarlılık gösterilirse barış da sağlanmış olur.
- D) Herkesin barınacak bir evi olursa, tüm çatışmalar ortadan kaldırılır.

2. Bir okulun 7. sınıfında öğrenciler barış konusunda araştırma yapmak için gruplara ayrılmış ve her grup çeşitli kaynaklardan yararlanmıştır. Yararlanılan kaynaklar aşağıda tablo şeklinde verilmiştir.

Grup	İncelediği kaynak	Konu	Grubun önerisi
1	Haber metni	Göç	"Uyum için dil desteği ve okul etkinlikleri"
2	İnfografik	İklim krizi	"Su tasarrufu ve fidan dikimi kampanyası"
3	Fotoğraf	İnsani yardım	"Gıda-kıyafet desteği ve sağlık kampanyası"

Bu tablodan yola çıkılarak aşağıdaki çıkarımlardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Gruplar yalnızca savaş konusunu incelemiştir.
- B) Gruplar kanıt yerine sadece duygu cümleleri yazmıştır.
- C) Gruplar sorunlara çözüm önerisi üretmiş ve farklı alanlara odaklanmıştır.
- D) Gruplar uzlaşma kavramını hiç kullanmamıştır.

3. Bir sınıf, "Barış Haftası" için afiş hazırlıyor. Afişte şu cümle yer alıyor:

"Farklı fikirler çatışma sebebi değil, konuşarak anlaşma fırsatıdır. Birbirimizi dinlersek çözüm buluruz."

Afişin altına da "Dayanışma Standı: İhtiyaç sahipleri için kitap ve kırtasiye bağıışı" yazıyor.

Bu afiş aşağıdaki kavramlardan hangisini en iyi şekilde birlikte vurgulamaktadır?

- A) Rekabet – üstünlük
- B) Uzlaşma – yardımlaşma
- C) Acıma - inkar
- D) Ceza – korku

4. Bir ortaokulda, öğrencileri, "barış ve dayanışma" projesi hazırlayacaklardır. Projede şu hedefler var:

- Krizlerden etkilenen çocuklar için kırtasiye toplamak
- Göçle gelen öğrencilerin okula uyumunu kolaylaştırmak
- İklim krizi için su tasarrufu kampanyası yapmak

Proje ekibi, bu projenin özendirici olması amacıyla, projeyi sosyal medyada paylaşma kararı alıyor. Ancak paylaşım yaparken "yardım alan öğrencilerin fotoğraflarını" da kullanmak istiyor.

Aşağıda verilenlerden hangisi yapılırsa, bu proje tam olarak amacına ulaşmış olur?

- Fotoğrafları izin almadan paylaşmak, daha çok beğeni almak
- Başkalarından da yardım istemek için, yardıma ihtiyacı olanların adını, soyadını yazmak
- Mahremiyete dikkat edip izinli ya da paylaşımsız şekilde yardım sürecini anlatmak
- Sosyal medya paylaşımında, projeyi sadece yakın arkadaşlara tanıtmak

5.

Bir ülkenin barışa katkısı sadece savaşın bitmesiyle ilgili değildir. Barış; diyalog ve uzlaşma, insani yardım, göç ve mültecilerle ilgili sosyal uyum, ayrıca iklim krizine karşı iş birliği gibi alanlarda yürüttüğü çalışmalarla güçlenir.

Yukarıdaki metin referans olarak kullanıldığında Türkiye'nin barışa yaptığı katkılar ile ilgili aşağıdakilerden hangisi örnek olarak verilemez?

- Daha fazla beğeni almak için fotoğraflardaki çocukların isimlerini yazmak
- Fotoğraflardaki çocuklara yapılan yardımları yazmak
- Komşu ülkedeki kargaşa ve savaştan kaçan insanlara mülteci kampları kurmak
- Eğitimde dijitalleşmenin önünü açmak

6.

Bir ülkede meydana gelen büyük bir deprem sonrası, dünyanın farklı ülkelerinden yardım ekipleri bölgeye gelmiş, yiyecek, ilaç ve barınma desteği sağlamıştır. Ayrıca ülkeler arasında kurulan iş birliği sayesinde depremlere daha hızlı yardım ulaştırılmıştır. Bu durum, toplumlar arasında dayanışma ve barış ortamının güçlenmesine katkı sağlamıştır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi küreselleşmenin toplumsal hayata olumlu etkilerinden biridir?

- Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerin artması
- Yerel kültürlerin korunması ve yaşatılması
- Uluslararası yardımlaşma ve dayanışmanın artması
- Doğal kaynakların korunması

Cihan Devleti Olma Yolunda: Osmanlı

“Cihan” kelimesi Farsça kökenli bir kelimedir. “Dünya, evren” anlamına gelmektedir. Osmanlı Devleti, küçük bir beylik olarak kurulmuş ancak kısa zamanda topraklarını genişletmiş, sistemli bir merkezi yönetim kurarak bir cihan devleti hâline gelmiştir.

Osman Bey

Osmanlı Beyliği'nin kurucusu ve Osmanlı Devleti'nin ilk padişahıdır. 1299 yılında Söğüt ve Domaniç civarında Osmanlı Beyliği'ni kurmuştur.

II. Mehmet (Fatih Sultan Mehmet)

Osmanlı Devleti'nin yedinci padişahıdır. İstanbul'u fethetmiş ve devletin topraklarını Balkanlarda genişleterek Osmanlı'nın cihan devleti olmasının önündeki yolu açmıştır. Büyük bir ordu kurmuştur.

Kanuni Sultan Süleyman

Osmanlı Devleti'nde en uzun süre tahta kalan padişahtır. Yaptığı reformlar ve fetihlerle Osmanlı Devleti'nin dünya tarihindeki yerini sağlamlaştırmış ve cihan devleti olmasında büyük rol oynamıştır.

Osman Bey, Fatih Sultan Mehmet ve Kanuni Sultan Süleyman Dönemlerinde Osmanlı Devleti

Osmanlı Devleti yaptığı fetihler sonucunda topraklarını kısa sürede genişletmiş, küçük bir beylikten bir cihan devleti hâline gelmiştir.

Osman Bey, devletin kuruluş temellerini atmış ve kısa sürede topraklarını genişletmiştir.

Fatih Sultan Mehmet, Balkanlarda ilerleyerek devletin sınırlarını Avrupa'ya doğru açmıştır. İstanbul'u alarak yeni bir çağın başlamasına sebep olmuştur.

Kanuni Sultan Süleyman, hayatının büyük bölümünü fetihlerde geçirmiş ve Macaristan sınırına kadar dayanmıştır.

Osman Bey Dönemi'nde Osmanlı Beyliği'nin sınırları

Osmanlı Beyliği; Söğüt ve Domaniç civarında kurulmuş küçük bir uç beyliğiydi. Osman Bey, yaptığı fetihlerle beyliğin topraklarını Bursa ve Eskişehir yönünde genişletti.

Fatih Sultan Mehmet, 1453 yılında İstanbul'u fethederek Osmanlı Devleti'nin cihan devleti olması yolunda dev bir adım atmış ve doğu ile batı arasındaki dengeleri tamamen değiştirmiştir.

İstanbul'u fethettikten sonra Amasra (1459), Sinop (1460), Trabzon (1461), Konya, Karaman (1466) Doğu Anadolu (1473 Otlukbeli Savaşı), Belgrad hariç Sırbistan (1459), Mora Yarımadası (1460), Eflak (1462), Bosna (1463) Hersek (1483), Boğdan (1476), Arnavutluk (1478) fetihlerini gerçekleştirmiştir.

1475'te Kırım'ın fethi ile birlikte Karadeniz'i Türk gölü hâline getirmiştir.

Kanuni Sultan Süleyman, Osmanlı Devleti'nin "cihan devleti" hâline gelmesini üç ana yolla güçlendirdi:

- 1. Toprakların en geniş sınırlara ulaşması:** Bu dönemde Osmanlı, Avrupa-Asya-Afrika'da geniş alanlara yayılarak büyük bir güç hâline geldi.
- 2. Denizlerde güçlenme:** Akdeniz'de etkisinin artması, Osmanlı'nın sadece karada değil denizde de güçlü bir devlet olmasını sağladı.
- 3. Güçlü yönetim ve kanun düzeni:** Devletin işleyişini düzenleyen kanunlar ve merkezî yönetim güçlendi. Böylece büyük bir coğrafyayı daha düzenli yönetmek mümkün oldu.

II. Mehmet (Fatih Sultan Mehmet) Dönemi'nde Osmanlı Devleti'nin sınırları

Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nde Osmanlı Devleti'nin sınırları

Osmanlı Devleti Neden Hızlı Büyüdü?

Askerî Güç (Fetihler)

Ordu düzeni, disiplin ve sefer hazırlığı güçlendikçe fetihler kolaylaştı. Ancak fetih tek başına yetmez;

Yönetim ve Adalet

Osmanlı fethettiği yerlerde düzen kurmaya çalıştı. Güvenlik, vergi düzeni ve adaletli yönetim halkın devlete karşı tutumunu etkiledi.

Ekonomi ve Ticaret

Ticaret yolları, limanlar ve geçiş noktaları gelir sağlar.

Gelir artınca ordu ve yönetim de güçlendi.

İskân (Yerleşim) ve Kalıcılık

Yeni yerlerin kalıcı olması için yerleşim ve üretim önemlidir. Düzenli yerleşim, güvenliği artırır; bölge "devletin parçası" hâline gelir.

ETKİNLİK

1. Osmanlı'nın cihan devleti hâline gelme süreci ile ilgili aşağıdaki 5N, 1K sorularının yanıtını sorunun altına yazınız.

a. **Kim?** Bu dönemde denizcilikte kimler (etkili görev anlamında) etkiliydi?

Padişahlar, kaptan-ı deryalar, donanma komutanları

b. **Ne?** Denizlere açılınca ne değişti?

Denizlerde güç kazanma ve limanlara ulaşma

c. **Nerede?** Hangi denizler/limanlar önemliydi?

Akdeniz, Ege, Karadeniz kıyıları ve önemli limanlar

ç. **Ne zaman?** Bu genişleme hangi padişah döneminde arttı?

Özellikle Fatih ve Kanuni dönemlerinde belirgin

d. **Nasıl?** Denizlere açılma nasıl sağlandı? (fethi mi, anlaşma mı?)

Donanma kurma-güçlendirme; fetihler; anlaşmalar

e. **Neden?** Ticaret mi, güvenlik mi, strateji önemliydi?

Ticaret yolları, güvenlik, stratejik üstünlük ve gelir

2. Osman Bey, Fatih Sultan Mehmet ve Kanuni Sultan Süleyman dönemlerine ait Osmanlı Devleti'nin sınırları haritalarını inceleyiniz ve buna göre aşağıdaki tabloyu uygun şekilde doldurunuz.

Alan	En belirgin genişleme yönü (Batı / Doğu / Güney / Kuzey)	Denizlere açılma var mı?	Genişlemeyi açıklayan 1 politika
Osman Bey	Batı (Bursa, İznik çevresi)	Çok fazla değil, sınırlı	Askerî güç + yerel ittifaklar/diplomasi
Fatih Sultan Mehmet	Batı + Balkanlar (ve İstanbul)	Var (Boğazlar/deniz geçişi)	Askerî güç + diplomasi + güçlü merkezî yönetim
Kanuni Sultan Süleyman	Batı + Güney (Avrupa + Akdeniz çevresi)	Güçlü biçimde var	Denizcilik/ekonomi + kanun/merkezî yönetim

3. Aşağıdaki tabloda verilen ifadeler doğru ise kutucuğa “✓” yanlış ise “x” işareti yapınız.

Osmanlı'nın büyümesi sadece savaşlarla açıklanır.	Y
Haritalar, devletin büyüme yönü hakkında ipucu verir.	D
Ekonomi güçlenirse orduyu beslemek ve yönetmek kolaylaşır.	D
Diplomasi, büyümeyi yavaşlatır.	Y
İskân politikası, fethedilen yerlerin elde tutulmasına yardım eder.	D

4. Aşağıdaki kavramları harf ve numaraları kullanarak sonuçlarıyla eşleştiriniz.

KAVRAMLAR

1. Diplomasi
2. İskân
3. Ticaret yolları
4. Adalet ve yönetim
5. Askerî güç

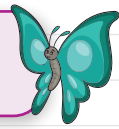
SONUÇLAR

- A. Fethedilen yerlerin kalıcı olması
- B. Savaşmadan da toprak kazanımı ve barış
- C. Gelir artışı ve devletin güçlenmesi
- D. Halkın düzen içinde yaşaması, isyanların azalması
- E. Hızlı ve planlı fetihler

1 - B, 2 - A, 3 - C, 4 - D, 5 - E

5.

Senaryo: Osmanlı yeni bir bölgeyi fethetti. Bölge halkı endişeli. Devlet, bu bölgenin kalıcı olmasını istiyor.

Aşağıdaki seçeneklerden hangileri uygulanırsa bölge daha kolay “devlete bağlanır”? Üç tanesini seçiniz ve nedenini yazınız.

- ☆ Sadece asker sayısını artırmak:
- ☆ Vergi düzenini adil kurmak: (Adil vergi/düzen): Halkın devlete güvenmesini sağlar.
- ☆ Ticaret güvenliğini sağlamak: Ekonomi canlanır, düzen güçlenir.
- ☆ Halkı tamamen görmezden gelmek:
- ☆ Yerleşim/üretim düzeni oluşturmak: İskan: Bölge kalıcı hâle gelir.
- ☆ Komşularla anlaşmalar yapmak:

1. Osmanlı'nın genişlemesi sadece fetihlerle açıklanamaz. Çünkü...

Yukarıdaki cümlelerin tamamlanması hangi ifade ile uygun olur?

- A) Haritalar yeterli bilgi veremez.
- B) Diploması, yönetim ve ekonomi de büyümeyi etkiler.
- C) Denizlerde genişlemek gerekir.
- D) Geçmişten gelen savaşçılık ruhu vardır.

2. Haritaları karşılaştırmanın amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sadece şehir isimlerini ezberlemek
- B) Sınır değişimini ve büyüme yönünü görmek
- C) Resim güzelliğini değerlendirmek
- D) Sadece savaş isimlerini öğrenmek

3. Osmanlı Devleti, fethettiği yerlerde iskan politikalarının uygulanmasına özellikle önem vermiştir.

"İskân" politikasının önemi aşağıda verilenlerden hangisidir?

- A) Savaşı uzatmak
- B) Vergiyi kaldırmak
- C) Harita çizmek
- D) Fethedilen yerleri kalıcı hâle getirmek

4. Aşağıda İstanbul'un fethi ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Verilen bilgilerden hangisi "hoşgörü" politikası ile ilgilidir?

- A) Gemileri karadan kızaklar üzerinde hareket ettirerek Haliç'e indirmek.
- B) Çok güçlü İstanbul surlarını dövmek için toplar döktürmek.
- C) Yerli halkı din, inanç ve yaşayış biçiminde serbest bırakmak.
- D) Fethedilen yerlerde yerli halktan hiç vergi almamak

5.

Osmanlı Devletine ait üç farklı döneme ait üç farklı harita incelendiğinde, sınırların sürekli genişlemiş olduğu görülüyorsa bunun en temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Osmanlı sadece ticaret yapmıştır.
- B) Osmanlı Devleti, denizcilik alanında oldukça gelişme sağlamıştır.
- C) Osmanlı'nın büyümesi planlı süreçlerle gerçekleşmiştir.
- D) Doğu ve batı arasında siyasi dengeleri tamamen değiştirmiştir.

6.

I

II

III

Yukarıdaki Osmanlı'nın farklı dönemlerine ait haritaların hangi padişah dönemine ait olduğu hangi seçenekte doğru verilmiştir?

	I	II	III
A)	Kanuni Sultan Süleyman	Osman Bey	Fatih Sultan Mehmet
B)	Fatih Sultan Mehmet	Kanuni Sultan Süleyman	Osman Bey
C)	Osman Bey	Kanuni Sultan Süleyman	Fatih Sultan Mehmet
D)	Kanuni Sultan Süleyman	Fatih Sultan Mehmet	Osman Bey

7. Osmanlı Devleti, kuruluşundan kısa bir süre sonra fetihlere ağırlık vermiş ve başarılı olmuştur. Ancak Osmanlı Devleti'nin büyümesi sadece fetihler nedeniyle olmamıştır.

Aşağıdakilerden hangisi "Osmanlı'nın büyümesi sadece fetihlerin sonucu değildir." tezini destekleyen en iyi örnek olabilir?

- A) Osmanlı'da farklı diller konuşulması
- B) Fethedilen yerlerde düzenin kurulması ve yönetimin devam etmesi
- C) Sarayda törenler yapılması
- D) Eski şehirlerin isimlerinin değişmesi

8. Yan taraftaki haritada Osmanlı'nın deniz kıyılarına ulaştığı ve liman bölgelerini kontrol etmeye başladığı görülmektedir.

Haritadan ve yukarıdaki bilgidene yola çıkarak aşağıdaki hangi sonuca ulaşamaz?

- A) Osmanlı kara savaşlarında başarılı olmuştur.
- B) Deniz ticareti ve ulaşım Osmanlı için önem kazanmıştır.
- C) Osmanlı, Avrupa'ya doğru sınırlarını genişletmiştir.
- D) Osmanlı, artık bir beylik olmaktan çıkmıştır.

1. Osmanlı, fetihlerde olduğu kadar diplomaside de başarılı olmuştur. Bu beceri, onun cihan devleti olmasının yolunu açmıştır.

Buna göre Osmanlı, diplomasi adına aşağıdakilerden hangisini yapmıştır?

- A) Kale kuşatması yapmıştır.
- B) Vergi oranlarını yükseltmiştir.
- C) Antlaşma yaparak sorun çözmüştür.
- D) Yeni asker toplamıştır.

2.

Oğuz

Bir devlet büyüdükçe ve sınırları genişledikçe yönetilmesi zorlaşır.

Oğuz'un yukarıdaki ifadesinin tersine, Osmanlı Devleti büyümesine rağmen düzeni tam olarak kurabilmiş ve koruyabilmiştir.

Osmanlı'nın düzeni korumasında etkili olan politikası aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Fetihler yapmak
- B) Güçlü adalet duygusuna dayanan yönetim düzeni kurmak
- C) Önemli limanları ele geçirip ticareti canlandırmak
- D) Vergi toplamayı belli bir düzene oturtmak

3. Osmanlı, fethettiği yerlerde iskan politikasını en uygun şekliyle uygulamış ve bunu bir devlet politikası hâline getirmiştir.

Osmanlı'nın uygulamış olduğu "İskân politikası"nın amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Fethedilen yerleri geçici olarak elde tutmak
- B) Fethedilen yerleri kalıcı hâle getirmek, üretim ve düzen sağlamak
- C) Güçlü kaleleri ele geçirmek
- D) Harita çizimlerini kolaylaştırmak

4. Osmanlı Devleti'nin cihan devleti olma yolunda geçirdiği aşamaların en büyüğü Kanuni Dönemi'nde yaşanmıştır. Bu dönemde Osmanlı Devleti, dünyada sözü geçen ve saygı duyulan bir devlet olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi Kanuni döneminin Osmanlı'yı "cihan devleti" yapmasına katkı sağlayan en uygun ifadedir?

- A) Sınırlar küçülmüştür.
- B) Diplomasi tamamen bırakılmıştır.
- C) Ticaret yolları önemini kaybetmiştir.
- D) Hem karada hem denizde etki artmış, yönetim düzeni güçlenmiştir.

5. **Aşağıdakilerden hangisi Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nde yaşanan gelişmelerden biri değildir?**

- A) Kırım'ın fethedilmesi
- B) Akdeniz'de Osmanlı egemenliğinin artması
- C) Güçlü kanunların yapılması
- D) Devletin topraklarının Afrika'da genişlemesi

6. Aşağıdakilerden hangisi, Kanuni Dönemi'nde Osmanlı'nın cihan devleti olmasında önemli unsurlardan biri değildir?

- A) Toprakların en geniş sınırlara ulaşması
- B) Asya'ya doğru seferler yapılması
- C) Güçlü yönetim ve adalet sistemi
- D) Denizlerde güçlenme

7. Bir devletin "ekonomi-ticaret" ile "büyümesi" arasındaki ilişkiyi açıklayan en doğru önerme aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gelir artarsa ordu ve yönetim güçlenebilir.
- B) Ticaret artarsa savaşlar biter.
- C) Ticaret sayesinde farklı kültürler etkileşim içine girer.
- D) Deniz ticareti olmazsa, kara ticareti devlet yönetiminde fazla etkili olmaz.

8. Sibel, Osmanlı Devleti'nin farklı dönemlerine ait iki haritayı incelerken ikinci haritada devletin hem batı, hem güney yönünde ilerleme sağladığını fark etmiştir. Kendi kendine, "Nasıl oluyor da iki farklı yönde ilerleyebiliyor?" diye sormuştur.

Sibel'in sorusuna verilebilecek en doğru yanıt aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Harita yanlıştır; Osmanlı güney yönünde hiç ilerlememiştir.
- B) Osmanlı Devleti rastgele büyümüş ve şansını yardım etmiştir.
- C) Osmanlı Devleti farklı bölgelerde eş zamanlı politika ve hedefler belirlemiştir.
- D) Osmanlı Devleti savunma yapmakta güçlü olduğu için ilerleme de sağlamıştır.

9. Sosyal bilgiler dersinde Selma Öğretmen, öğrencilere Osman Bey, Fatih ve Kanuni dönemlerine ait haritaları göstermiştir. Öğrenciler haritaları karşılaştırınca Osmanlı sınırlarının kısa sürede çok genişlediğini fark etmişlerdir. Bunun üzerine Selma Öğretmen şu açıklamayı yapmıştır:

"Osmanlı Devleti'nin büyümesi sadece savaşla açıklanamaz. Çünkü fethedilen yerlerde düzen kurulması, ticaret yollarının kontrol edilmesi ve farklı devletlerle anlaşmalar yapılması da büyümeyi hızlandırmış olabilir."

Bu konuşmaya göre aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nin büyümesini sağlayan politikalardan biri değildir?

- A) Fethedilen yerlerde yönetim ve düzenin sağlanması
- B) Ticaret yollarının kontrol edilerek gelirlerin artırılması
- C) Diplomasi ve anlaşmalarla bazı kazanımlar elde edilmesi
- D) Sınırlar büyüdükçe tüm bölgelerde vergilerin kaldırılması

Bir sosyal bilgiler dersinde Rana Öğretmen, öğrencilerden Osman Bey, Fatih ve Kanuni dönemlerine ait Osmanlı haritalarını incelemelerini ister. Öğrenciler, haritalarda sınırların **giderek büyüdüğünü** fark eder. Bazıları bu büyümeyi yalnızca fetihlerle açıklar. Öğretmen ise “Sınırların genişlemesi elbette önemlidir; fakat asıl mesele fethedilen yerlerin nasıl yönetildiği ve nasıl kalıcı hâle getirildiğidir.” diyerek öğrencilerin dikkatini yönetim ve düzen kurma konusuna çeker.

Rana Öğretmen, Osmanlı'nın **büyümesini sağlayan etkenlerin bir arada düşünülmesi** gerektiğini söyler:

düzenli ordu ve planlı seferler, fethedilen yerlerde adaletin sağlanması, ticaret yollarından gelir elde edilmesi, gerektiğinde diplomasiyle kazanımlar sağlanması ve yeni bölgelerin elde tutulmasını kolaylaştıran iskân politikaları...

1., 2., 3. ve 4. sorular yukarıdaki metin dikkate alınarak yanıtlanacaktır.

1. Metne göre Rana Öğretmen, “asıl mesele” olarak aşağıdakilerden hangisini vurgulamaktadır?

- A) Sadece savaşların sayısını artırmayı
- B) Fethedilen yerlerde yönetim sistemi kurup devletin kalıcı hâle getirilmesini
- C) Haritaların ezberlenmesini
- D) Sınırların hiç değişmemesini

2. Metne göre Osmanlı'nın büyümesinde fetih dışında etkili olduğu söylenen unsurlardan biri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yerli halka baskı yapılması
- B) Ticaret yollarından gelir elde edilmesi
- C) Vergilerin artırılması
- D) Komşu devletlerin zayıflığından faydalanılması

3. Metnin ana düşüncesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Osmanlı çok hızlı bir şekilde cihan devleti hâline gelmiştir.
- B) İskân politikaları uygulanırken yerli halka öncelik verilmiştir.
- C) Osmanlı sadece denizcilikle büyümüştür.
- D) Osmanlı'nın büyümesi yalnızca fetihlerle açıklanamaz; farklı politikalar birlikte etkilidir.

4. Rana Öğretmen, “asıl mesele”, derken öğrencilerin dikkatini hangi konuya çekmeye çalışmıştır?

- A) Yönetim ve düzen kurmanın önemi
- B) Fetihlerin önemi
- C) Halkın ekonomik refahı ve ticaret
- D) Toplumda, kalıcı eğitim sistemi kurmanın önemi

Harita-1

Osmanlı Devleti kuruluşunun ilk yıllarında. Küçük bir bölgede; kara bağlantısı güçlü, deniz kıyısına sınırlı çıkışı vardır.

Harita-2

Osmanlı doğu, batı, kuzey ve güneyde büyümüş; önemli limanlar ve ticaret yolları Osmanlı Devleti sınırları içine girmiştir.

5., 6., 7. ve 8. sorular yukarıdaki haritalara göre yanıtlanacaktır.

5. Harita 2'de limanların ve ticaret yollarının Osmanlı sınırları içinde kalması aşağıdakilerden hangisine vurgu yapmaktadır?

- A) Osmanlı'nın kara ticaretine önem verdiğini
- B) Ekonomik gelir kaynaklarını artırmayı hedeflediğini
- C) Osmanlı'nın sadece savunma yaptığını
- D) Haritanın yanlış çizildiğini

6. Harita 2'de güneyde ve batıda ana topraklardan uzak bölgelerin de Osmanlı egemenliğinde olması aşağıdaki hangi yorumu daha güçlü kılar?

- A) Osmanlı'nın yönetim ve organizasyon gücünün arttığı
- B) Osmanlı'nın batı ile diplomatik ilişkiler kurduğu
- C) Osmanlı'nın tüm Avrupa'yı fethettiği
- D) Uzak bölgelerle güçlü ticari ilişkiler olduğu

7. Haritaları inceleyen bir öğrenci "Harita 2'de büyüme hızlı olmuş; o hâlde sadece savaş olmuştur." diyor.

Öğrencinin bu çıkarımını en iyi destekleyecek ifade aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Haritadaki genişleme çok sert bir yönetim uygulandığını gösterir.
- B) Büyüme için yalnızca savaş yeterlidir.
- C) Büyüme için fetih yanında diplomasi, iskân ve yönetim politikaları da etkili olabilir.
- D) Haritalara bakarak herhangi bir çıkarım yapılamaz.

8. İki haritadan yola çıkarak oluşturulabilecek en güçlü ve en mantıklı soru aşağıdakilerden hangisi olacaktır?

- A) Osmanlı nasıl büyümüştür?
- B) Osmanlı'nın ekonomik kaynakları nelerdi?
- C) Osmanlı fetihlerde hangi savaş taktiklerini kullanmıştır?
- D) Osmanlı Devleti'nin limanları ele geçirmesi ile ekonomisi arasında nasıl bir ilişki vardır?

Osmanlı Devleti'nin Cihan Devleti Olmasında Etkili Olan Gelişmeler

Cihan Devleti Ne Demektir?

Çok geniş bir coğrafyada etkili olan; siyasette, ekonomide ve askerî alanda çevresindeki devletlere söz geçirebilen büyük devlettir.

Osmanlı'nın cihan devleti olma süreci yalnızca "toprak almak" değildir; başkent, ticaret yolları, deniz gücü, kutsal şehirlerin korunması gibi unsurlar da bu süreçte belirleyicidir.

Osmanlı'nın cihan devleti olmasında;

1. İstanbul'un fethi
2. Mısır Seferi
3. Preveze Deniz Zaferi

oldukça önemlidir.

Preveze Deniz Savaşı temsili resmi

İstanbul'un Fethi, Osmanlı'yı Nasıl Güçlendirdi?

İstanbul, hem coğrafi hem de siyasi olarak çok önemlidir. Çünkü:

- Boğazlar ve geçiş yolları üzerindedir.
- Avrupa ile Asya arasında kilit bir merkezdir.
- Büyük bir şehir olduğu için ticaret, zenginlik ve nüfus sağlıyordu.

Osmanlı açısından etkileri:

- Osmanlı, güçlü bir başkent kazanarak yönetimini merkezileştirdi.
- Stratejik konumu sayesinde ticareti ve geçiş yollarını daha iyi kontrol etti.
- Siyasi prestiji arttı: "Büyük bir devlet" algısı güçlendi.

Mısır Seferi (1516–1517) Cihan Devleti Sürecine Nasıl Katkı Sağladı?

Mısır, o dönemde:

- Doğu Akdeniz'e ve Kızıldeniz'e yakınlığıyla ticaret yolları üzerinde etkiliydi.
- Zengin tarım ve ticaret sayesinde ekonomik gücü yüksekti.
- Kutsal şehirler (Mekke–Medine) üzerinde etkisi bulunan bir bölgeydi.

Osmanlı açısından etkileri:

- Osmanlı'nın ekonomik gücü arttı (ticaret ve gelir kaynakları güçlendi).
- Osmanlı, İslam dünyasında daha güçlü bir siyasi otorite hâline geldi.
- Kutsal şehirlerin güvenliği ve düzeniyle ilgili sorumluluklar Osmanlı'nın saygınlığını artırdı.

Preveze Deniz Zaferi (1538) Neden Önemlidir?

Cihan devleti olmak için yalnızca karada güçlü olmak yetmez; denizlerde de söz sahibi olmak gerekir.

Preveze Deniz Zaferi, Osmanlı'nın denizlerdeki gücünü gösteren önemli bir örnektir.

Osmanlı açısından etkileri:

- Akdeniz'de Osmanlı'nın etkisi arttı; deniz gücüyle itibar kazandı.
- Deniz ticaret yollarında güvenlik ve kontrol imkânı güçlendi.
- Osmanlı, Avrupa devletleri karşısında denizde de caydırıcı bir güç olduğunu gösterdi.

ETKİNLİK

1. Aşağıdaki soruların yanıtlarını sorunun altındaki boşluğa yazınız.

a. İstanbul'un fethi Osmanlı Devleti'nin bir cihan devleti olmasında neden önemlidir?

İstanbul'un fethi Osmanlı'ya stratejik bir merkez ve büyük bir prestij kazandırdı. Çünkü İstanbul, Avrupa-Asya geçişinde yer alır ve Boğazlar üzerinde kontrol sağlar. Ayrıca güçlü devletin yönetimini merkezileştirmesine, ticaretin canlanmasına ve Osmanlı'nın "büyük devlet" olarak tanınmasına katkı sağlamıştır.

b. Mısır'ın alınması Osmanlı Devleti'nin ekonomik gücünü nasıl etkilemiştir?

Mısır'ın alınması Osmanlı'nın ekonomik gücünü artırdı. Çünkü Mısır, tarım üretimi güçlü bir bölgedir ve aynı zamanda ticaret yolları üzerinde önemli bir konumdadır. Bu durum devletin gelir kaynaklarını artırmış, ticareti güçlendirmiştir.

c. Cihan devleti olmak için deniz gücü neden önemlidir?

Denizlere hâkim olan devletler ticaret yollarını kontrol edebilir. Ayrıca denizlerde güçlü olmak, başka devletlere karşı üstünlük sağlar. Osmanlı'nın Preveze gibi başarıları, devletin sadece karada değil, denizde de etkili olduğunu göstererek "cihan devleti" olma sürecini desteklemiştir.

2. Aşağıdaki ifadelerde boşlukları verilen uygun kelimelerle doldurunuz.

ekonomik

otoritesini

siyasi

Boğazlar

planlı

saygınlığını

Akdeniz

gelir

askerî

etkili

- * Cihan devleti, çok geniş bir coğrafyada **siyasi**, ekonomik ve **askerî**, alanlarında etkili olan büyük devlettir.
- * İstanbul'un fethiyle Osmanlı, **Boğazlar** üzerinde daha fazla kontrol sağlamış ve Avrupa - Asya geçişinde önemli bir avantaj elde etmiştir.
- * Mısır Seferi (1516-1517) Osmanlı'nın otoritesini ve **ekonomik**, gücünü artırmış; ticaret yolları ve **gelir** kaynakları üzerinde etkili olmasını sağlamıştır.
- * Mısır'ın Osmanlı'ya katılması, Osmanlı'nın İslam dünyasındaki **otoritesini** ve **saygınlığını** güçlendirmiştir.
- * Preveze Deniz Zaferi (1538) Osmanlı'nın **Akdeniz** 'de deniz gücünü artırmış ve denizlerde **etkili** olmasını sağlamıştır.
- * Haritalarda sınırların büyümesi, Osmanlı'nın büyümeyi **planlı**, bir şekilde gerçekleştirdiğini düşündürür.

1. Aşağıdakilerden hangisi "cihan devleti olma"yı en iyi tamamlayan unsurlardan biri değildir?

- A) Deniz gücü
- B) Ekonomik kaynaklar
- C) Yönetim ve adalet
- D) Nüfusun kalabalık olması

2.

İstanbul'un fethi, Osmanlı'nın cihan devleti olabilmesinin önündeki en büyük sıçrama olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi "İstanbul'un fethi"nin cihan devleti olma sürecine katkısını en kapsamlı açıklar?

- A) Şehir büyüktür, o yüzden önemlidir.
- B) Stratejik konum + başkent + ticaret geçişleri + siyasî prestij sağlamıştır.
- C) İstanbul, dünyanın sanat merkezi durumundaydı.
- D) Denizciliğin gelişebilmesi için İstanbul önemli bir noktadaydı.

3. Mısır Seferi'nin Osmanlı'yı "cihan devleti" yapma sürecinde etkili olmasının en güçlü nedeni hangisidir?

- A) Mısır'ın fethedilmesinin çok güç bir ülke olması
- B) Mısır'ın iklimi Osmanlı'ya uygun olduğu için
- C) Gelir ve ticaret yollarının kontrolü devletin gücünü artırır.
- D) Osmanlı Mısır'ı barış ortamının oluşması.

4. Preveze Deniz Zaferi'nin önemini aşağıdakilerden hangisi en doğru şekilde açıklar?

- A) Deniz gücü artınca Akdeniz'de etki ve güvenlik de artmıştır.
- B) Deniz gücü artınca kara ordusuna gerek kalmamıştır.
- C) Preveze'den sonra Osmanlı sadece doğu yönünde genişlemiştir.
- D) Preveze Deniz Zaferi, İstanbul'un fethedilmesini kolaylaştırmıştır.

5. Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) İstanbul'un fethi → Boğazlar ve başkent avantajı
- B) Mısır Seferi → Ticaret ve gelir gücü
- C) Preveze → Akdeniz'de deniz üstünlüğü
- D) Preveze → Başkentin değişmesi

6. Aşağıdakilerden hangisi "fethih" ile "kalıcı hâkimiyet" arasındaki farkı en iyi anlatır?

- A) Fethih sadece haritada renk deęiřtirmektir.
- B) Fethihler halkın refahını artırır, kalıcılık ise vergileri artırır.
- C) Fethih, halkın vergiden tamamen muaf olması; kalıcı hâkimiyet çok uluslu devlet olmaktır.
- D) Fethih toprak almaktır; kalıcılık hâkimiyet ise yönetim, adalet ve düzen kurmaktır.

7. Elvan 6. sınıfa gitmektedir ve Osmanlı'nın çeşitli dönemlerdeki haritalarına bakıp şöyle diyor:

"Osmanlı bazı dönemlerde denizlere doğru genişlemiş. Demek ki denizler Osmanlı için önemliydi."

Elvan'ın çıkarımını en iyi destekleyen gelişme aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İstanbul'un fethi
- B) Mısır Seferi
- C) Preveze Deniz Zaferi
- D) Hepsi

8. Aşağıdakilerden hangisi Preveze'nin etkisini en iyi "sebeup-sonuç" şeklinde açıklar?

- A) Preveze kazanıldı → kara ordusu dağıtıldı.
- B) Preveze kazanıldı → Akdeniz'de deniz üstünlüğü → ticaret ve güvenlikte etki artışı yaşandı.
- C) Preveze kazanıldı → vergiler kaldırıldı.
- D) Preveze kazanıldı → başkent değişti.

9. İstanbul'un fethi ile Mısır Seferi'nin sonuçları karşılaştırıldığında aşağıdaki çıkarımlardan hangisine ulaşılır?

- A) İkisi de deniz zaferidir.
- B) İstanbul'un fethi merkezî yönetim ve prestiji güçlendirir; Mısır Seferi ekonomi ve ticaret gücünü artırır.
- C) İstanbul'un fethi ekonomiyi azaltır; Mısır Seferi prestiji artırır.
- D) İkisinin de etkisi yoktur.

10.

Osmanlı Devleti, büyüme döneminde önemli fethihler ve savaşlar gerçekleştirmiştir. İstanbul'un fethi ile Bizans İmparatorluğu'na son verilmiş, Mısır'ın fethi ile Osmanlı Devleti İslam dünyasının lideri konumuna gelmiş, Preveze Deniz Savaşı ile de Akdeniz'de üstünlük sağlamıştır.

Buna göre Osmanlı Devleti ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Farklı alanlarda (kara ve deniz) güçlenerek etkisini artırmıştır.
- B) Etkin ve etkili bir iskan politikası uygulamıştır.
- C) İstanbul'un alınması ile tüm Avrupa'ya egemen duruma gelmiştir.
- D) Anadolu'da güçlü bir yönetim sistemi kurmuştur.

Avrupa Merkezli Değişmeler ve Dünya Dengelerinin Değişmesi

15. yüzyıldan itibaren Avrupa'da yaşanan bazı büyük gelişmeler, Avrupa'yı bilimde, ekonomide ve siyasette güçlendirdi. Güçlenen Avrupa, dünyada yeni bir düzen kurmaya başladı. Bu değişim, Osmanlı dâhil birçok devleti etkiledi.

"Avrupa'da Ne Oldu, Dünyayı Nasıl Değiştirdi?"

Rönesans (Yeniden Doğuş)

Ne Oldu?

Avrupa'da özellikle İtalya'da başlayan Rönesans hareketi ile birlikte sanat, bilim ve düşünce canlandı. İnsanlar:

- Doğayı gözlemlemeye,
- Bilgiyi sorgulamaya,
- Sanatta gerçekçi çizimlere,
- Eski çağ bilgilerini yeniden incelemeye yöneldi.

Neden önemli?

Rönesans, "Merak et, araştır, dene" anlayışını güçlendirdi. Bu, bilimsel gelişmelerin temelini oluşturdu.

Dünyaya etkisi:

- Bilimsel düşünce ve araştırma hızlandı.
- Eğitim ve okuryazarlık arttı.
- Coğrafya ve denizcilikle ilgili bilgiler gelişti (daha iyi haritalar, yeni teknikler).

Osmanlı'yı nasıl etkiledi?

Avrupa'nın bilgi ve teknoloji üretimi artınca, Osmanlı gibi devletler Avrupa ile rekabette zorlanmaya başladı. (Özellikle teknoloji ve askerî teknolojiler zamanla fark oluşturdu.)

Reform (Din Alanında Yenilenme)

Ne Oldu?

Avrupa'da Katolik Kilisesi'nin uygulamalarına karşı eleştiriler yükseldi. Kilisenin otoritesi sarsıldı.

Neden önemli?

Çünkü kilisenin tek söz sahibi olması azaldıkça:

- İnsanlar daha rahat sorgulayabildi,
- Bilimsel düşünce için ortam genişledi,
- Eğitim yaygınlaştı

Dünyaya etkisi:

- Avrupa'da kilise baskısı azaldı ve özgür düşünce ortaya çıktı. Fikir çeşitliliği arttı.
- Krallar ve devletler güçlenmeye başladı (Kilise yerine devlet otoritesi güçlendi).
- Avrupa'da siyasi yapı değişti; rekabet ve yeni ittifaklar doğdu.

Osmanlı'yı nasıl etkiledi?

Avrupa'da devletler güçlenip rekabet edince, Osmanlı diplomaside daha karmaşık bir ortamla karşılaştı: Yeni ittifaklar, yeni düşmanlıklar, yeni çıkarlar...teknikler zamanla fark oluşturdu.)

Martin Luther

Reform hareketleri Almanya'da başlamış ve Avrupa'ya yayılmıştır. Reform hareketlerinin önderi Alman bir papaz olan Martin Luther'dir. "Tanrı ile kul arasına kimsenin giremeyeceğini" belirtmiştir.

Aydınlanma Çağı (Akıl ve Bilim Dönemi)**Ne Oldu?**

Aydınlanma döneminde “Akıl, bilim ve özgür düşünce” ön plana çıktı. İnsanlar:

- “Her bilgiyi sorgulayalım”
- “Yönetim nasıl olmalı?”
- “Haklar nedir?” gibi soruları tartıştı.

Dünyaya etkisi:

- Bilim ve teknoloji ilerledi.
- Eğitim ve düşünce hayatı canlandı.
- İnsan hakları ve yönetim biçimleri üzerine farklı fikirler ortaya çıktı ve yayıldı.

Osmanlı’yı nasıl etkiledi?

Bu fikirlerin bir kısmı zamanla Osmanlı’ya da ulaştı ve özellikle 18–19. yüzyılda: eğitim, yönetim anlayışı, hukuk ve kurumlar gibi alanlarda “yenilenme” ihtiyacı ortaya çıktı.

Sanayi İnkılabı (Üretimde Devrim)**Ne Oldu?**

Buhar gücü, makineler ve fabrikalar yaygınlaştı. Üretim: daha hızlı, daha ucuz ve daha çok miktarda yapılmaya başlandı.

Dünyaya etkisi:

- Avrupa çok güçlü bir “üretim ekonomisi” kurdu.
- Ham madde ihtiyacı arttı → sömürgecilik daha da hızlandı.

Osmanlı’yı nasıl etkiledi?

- Avrupa malları ucuz ve bol olunca Osmanlı pazarında rekabet zorlaştı.
- Ekonomik yapı etkilenince devlet gelirleri ve üretim gücü olumsuz etkilendi.

Avrupa’da Sömürgecilik Faaliyetleri**Ne Oldu?**

Avrupa devletleri yeni deniz yolları buldu, farklı kıtalara ulaştı. Sonra da:

- Bazı bölgeleri kontrol altına aldı.
- Kontrol altına aldıkları bölgelerdeki ham madde ve zenginlikleri Avrupa’ya taşıdı.
- Dünyadaki bazı bölgeler fakirleşti ve Avrupa’ya bağımlı hâle geldi.

Dünyaya etkisi:

- Avrupa’nın zenginliği arttı.
- Dünya ticaretinin yönü değişti (deniz yolları önem kazandı).
- Avrupa güçlü ordular kurup teknolojisini geliştirdi.

Osmanlı’yı nasıl etkiledi?

- Ticaret yollarının yönü değişince Osmanlı’nın bazı ticari gelirleri azaldı.
- Avrupa zenginleştikçe, Osmanlı ile güç farkı açıldı ve Osmanlı eski gücünü yitirmeye başladı.

Fransız İhtilali (1789)**Ne Oldu?**

Fransız İhtilali “eşitlik, özgürlük” gibi fikirleri yaydı. Milliyetçilik düşüncesi güçlendi.

Dünyaya etkisi:

- Milliyetçilik yayıldığı için çok milletli imparatorluklarda ayrılıkçı fikirler artabildi.
- Siyasi haritalar değişmeye başladı.

Osmanlı’yı nasıl etkiledi?

- Osmanlı çok milletli bir devlet olduğu için milliyetçilik fikri:
Bazı gruplarda bağımsızlık isteğiyle ortaya çıktı.

Sonuç: Rönesans + Reform + Aydınlanma → bilgi, bilim, düşünce ve devlet yapısı güçlendi.

Sömürgecilik + Sanayi İnkılabı → Avrupa zenginleşti, üretim ve teknoloji arttı.

Fransız İhtilali → milliyetçilik ve haklar fikri yayıldı.

ETKİNLİK

1. Aşağıda, “Avrupa’daki Gelişmeler ve Etkileri” ile ilgili hazırlanmış olan tabloda boşlukları, tarihsel bağlamda doğru bilgilerle uygun şekilde doldurunuz.

Avrupa’daki Gelişme	Dünyada Yarattığı Etki	Osmanlı’ya Olası Etkisi (XVIII. yy’dan itibaren)
Rönesans	..Bilim/sanat gelişmiş, okuryazar oranı artmıştır.	Avrupa’nın teknoloji üstünlüğü artar, rekabet zorlaşır
Reform	Kilise zayıflamış, krallar güçlenmiştir.	..Avrupa ile diplomasi zayıflamış, yeni düşmanlar ortaya çıkmıştır.
Aydınlanma	..Akıl, bilim öne çıkmış, sorgulama artmıştır.	Yönetim anlayışı değişmiş, hukuk öne çıkmıştır.
Sömürgecilik Faaliyetleri	..Avrupa zenginleşmiş, bazı bölgeler bağımlı hâle gelmiştir.	..Osmanlı’nın ticaret gelirleri azalmış, eski gücünü yitirmiştir.
Sanayi İnkılabı	Avrupa’da güçlü bir ekonomi ortaya çıkmış, ham madde ihtiyacı artmıştır.	..Ticari rekabet zorlaşmış, devlet gelirleri azalmıştır.
Fransız İhtilali	..Eşitlik, özgürlük fikirleri ve milliyetçilik anlayışı ortaya çıkmıştır.	Bazı gruplarda bağımsızlık isteği ortaya çıkmış ve ayaklanmalar başlamıştır.

2. Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız:

1700’lerden sonra Avrupa’da üretim hızlanmış, Avrupa malları ucuzlamıştır. Bu dönemde Avrupa devletleri başka bölgelerde ham madde aramış ve yeni pazarlar oluşturmak istemiştir.

- a) Bu metin en çok hangi gelişmeyle ilişkilidir?

.....

.....

- b) Metindeki “ham madde” ve “pazar” ihtiyacı Osmanlı’yı nasıl etkileyebilir? (1–2 cümle)

.....

.....

3. Aşağıda sol tarafta verilen kavramları, sağ taraftaki tanımları ile harf ve numaraları kullanarak, noktalı alana yazarak eşleştiriniz.

KAVRAMLAR

1. Rönesans
2. Reform
3. Aydınlanma Çağı
4. Sanayi İnkılabı
5. Fransız İhtilali
6. Sömürgecilik

TANIMLAR

- A. Akıl ve bilimi öne çıkararak haklar, özgürlük ve yönetimi sorgulatan dönem
- B. Makineleşme ve fabrika üretimiyle seri üretimi artıran süreç
- C. Avrupa devletlerinin başka kıtalarda toprak ele geçirip ham madde ve pazar sağlaması
- D. Sanat ve bilimin canlanmasıyla düşünce hayatında büyük değişimlerin yaşanması
- E. Kilise otoritesinin zayıflaması ve yeni mezheplerin ortaya çıkması
- F. Milliyetçilik ve eşitlik gibi fikirlerin yayılmasını hızlandıran olay

1 - D, 2 - E, 3 - A, 4 - B, 5 - F, 6 - C

4. Aşağıdaki ifadeler doğru ise başına (D), yanlış ise (Y) yazınız.

- (Y) Sanayi İnkılabı ile üretim artmış, Avrupa'nın ham madde ihtiyacı azalmıştır.
 (D) Aydınlanma Çağı'nda akıl ve bilim ön plana çıkmıştır.
 (D) Fransız İhtilali, milliyetçilik fikrinin yayılmasına katkı sağlamıştır.
 (Y) Reform, sanatın geliştiği bir dönemdir.
 (D) Sömürgecilik, Avrupa'nın ekonomik gücünü artırmıştır.

5. Aşağıdaki ifadelerde bırakılan boşlukları verilen kelime ve kavramlardan uygun olanları ile doldurunuz.

akıl

fabrika

milliyetçilik

kilise

pazarlar

bilim

- ☀ Aydınlanma Çağı'nda**akıl**..... ve**bilim**..... rehber kabul edilmiştir.
 ☀ Sanayi İnkılabı ile**fabrika**..... sistemi yaygınlaşmış, üretim hızlanmıştır.
 ☀ Avrupa'nın sömürgecilik faaliyetlerinin amaçlarından biri yeni**pazarlar**..... bulmaktır.
 ☀ Reform hareketleriyle**kilise**..... otoritesi zayıflamıştır.
 ☀ Fransız İhtilali ile**milliyetçilik**..... düşüncesi yaygınlaşmıştır.

1. Avrupa'da ilk İtalya'da ortaya çıkan bu hareket temelinde insan ve doğa sevgisini alır. Bu dönemde sanat, bilim, felsefe alanında büyük gelişmeler olmuştur. Bu hareketin etkisiyle okuryazar oranı artmıştır.

Neşe Öğretmen

Neşe Öğretmen'in sosyal bilgiler dersinde, sözünü ettiği gelişme aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Rönesans
- B) Reform
- C) Aydınlanma
- D) Sömügccilik faaliyetleri

2.

Orta Çağ Avrupa'sında düşünce özgürlüğü büyük oranda engellenmiş, otoritelerin fikirlerinin dışına çıkılmamış ve başka fikirler engellenmiştir.

Ancak Avrupa'da yaşanan bir dizi değişim sonucunda akıl öne çıkmış, "akıl ve bilimin insanlara önder" olması gerektiği düşüncesi yerleşmiş ve insanlar tarafından kabul görmüştür.

Akıl ve bilimi öne çıkaran bu akım aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Reform hareketleri
- B) Rönesans
- C) Sanayi inkılabı
- D) Aydınlanma Çağı

3. 15. yüzyıldan itibaren Avrupa'da yaşanan değişimlerden biri de reform hareketleri olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi reform hareketlerinin sonuçlarından biridir?

- A) Yeni yönetim biçimleri ortaya çıkmıştır.
- B) Kiliseye olan güven azalmıştır.
- C) Avrupa hızla zenginleşmiştir.
- D) Yeni sanat akımları ortaya çıkmıştır.

4. Sosyal bilgiler dersinde, 15. yüzyılda Avrupa'daki Değişimler konusunda sunum hazırlayacak olan Sinan, sunumunda aşağıdaki görseli de kullanmıştır.

Sinan'ın sunumda kullandığı görselden yola çıkarak, sunum konusunun aşağıdakilerden hangisi olduğu söylenebilir?

- A) Reform
- B) Fransız ihtilali
- C) Rönesans
- D) Sömürge faaliyetleri

5. Sosyal bilgiler dersinde, Avrupa'daki bir dizi değişim ve bu değişimlerin Osmanlı Devleti'ne etkileri tartışılmaktadır. Ber- ra Öğretmen, "Sanayi İnkılabı sonrası Avrupa'da sömürgecilik faaliyetleri başlamış ve giderek artmıştır." bilgisini ver- mekte ve sonra da, "Tüm dünyayı etkileyen sömürgecilik faaliyetleri Osmanlı'yı nasıl etkilemiş olabilir?" diye öğrenci- lerine bir soru yönelmiştir.

Osmanlı'nın elde etti- ği ticari gelirler azal- mıştır.

Pelin

Osmanlı'nın ülke için- de iç ticareti canlan- mıştır.

Can

Çok uluslu yapıya sahip Osmanlı'da milliyetçilik akımları ortaya çıkmıştır.

Yağmur

Zenginleşen Avrupa karşısında Osmanlı'nın siyasi gücü azalmıştır.

Bora

Buna göre hangi öğrenciler öğretmenin sorusuna doğru yanıt vermiştir?

- A) Pelin ve Yağmur B) Can ve Yağmur C) Can ve Bora D) Pelin ve Bora
6. Özellikle Balkanlarda çok uluslu bir nüfus yapısına sahip olan Osmanlı, 19. yüzyılın başlarından itibaren bu bölgede Sırp, Yunan, Bulgar ayaklanmalar ile baş etmeye çalışmıştır.
- 19. yüzyılın başlarından itibaren ortaya çıkan bu milliyetçi ayaklanmaların nedeni hangi seçenekte en doğru şe- kilde verilmiştir?**
- A) Rönesansın etkileri
B) Reform hareketleri kapsamında diğer ulusların kendi inançlarını özgürce yaşamak istemeleri
C) Fransız ihtilali sonrası Avrupa'dan ortaya çıkan milliyetçilik fikirleri
D) Devletin vergi toplamada adaletsiz davranması
7. **Avrupa'da 16. yüzyıldan itibaren hızlanan sömürge faaliyetleri ile aşağıda verilenlerden hangisi ilişkilendirile- mez?**
- A) Coğrafi keşifler B) Sanayi devrimi
C) Reform hareketleri D) Artan ham madde ihtiyacı

1.

Orta Çağ'da Avrupa'da krallar, din adamları kadar güçlü değildi. Kilise, krallar üzerinde bile etkili olabiliyordu.

15. yüzyıldan itibaren Avrupa'da yaşanan gelişmeler hem Avrupa'da pek çok şeyi değiştirdi hem de dünyaya farklı etkileri oldu.

Kralların güçlenip kilisenin hakimiyeti altından çıkması, Avrupa'daki hangi gelişme sonrasında yaşanmıştır?

- A) Sanayi İnkılabı
- B) Rönesans hareketleri
- C) Reform hareketi
- D) Sömürgeleşme faaliyetleri

2. "Avrupa'da düşünce özgürlüğü arttı, bilimsel çalışmalar hızlandı." **cümlesini söyleyen bir kişi, aşağıdaki hangi ikili ile ilişkili konuşma yapmaktadır?**

- A) Rönesans–Aydınlanma
- B) Reform–Sömürgecilik
- C) Sanayi–Sömürgecilik
- D) Fransız İhtilali–Coğrafi Keşifler

5. Mehmet, "Fransız İhtilali çok uluslu devletleri zor durumda bırakmış olabilir." diye bir fikir ileri sürmüştür.

Mehmet'in böyle düşünmesinin nedeni hangi seçenekte doğru şekilde açıklanmıştır?

- A) Büyük devletler fetihlerine ara vermek zorunda kalmıştır.
- B) Fransız İhtilali sonucunda Avrupalı devletler yeni silahlar üretmiş ve bunları diğer devletlere karşı kullanmıştır.
- C) Fransız ihtilali sonucu dünyanın başka bölgelerindeki ülkelerde sömürgecilik faaliyetleri başlamıştır.
- D) Çok uluslu yapıya sahip devletlerde, Avrupa'da yayılan milliyetçilik fikirleri nedeniyle, sık sık ayaklanmalar çıkmaya başlamıştır.

3.

Sanayi inkılabı → Sömürgecilik

Yukarıda verilen iki kavramın bağlantısı hangi seçenekte en iyi şekilde açıklanmıştır?

- A) Fabrikalar kapandığı için sömürgecilik faaliyetleri azalmıştır.
- B) Üretim artınca ham madde ve pazar ihtiyacı ortaya çıkmıştır.
- C) Üretim azalmış ve buna bağlı olarak Avrupa'da ticaret durma noktasına gelmiştir.
- D) Fabrikalar artınca, çalışan insan gücüne de ihtiyaç azalmıştır.

4.

"Avrupa'nın güçlenmesi dünya dengelerini değiştirdi."

Yukarıdaki tezi söyleyen bir kişi, bunu kanıtlamak için aşağıdakilerden hangisini ileri sürmelidir?

- A) Avrupa ordularının ve teknolojisinin gelişmesi
- B) Avrupa'da kilisenin çok güçlenmesi
- C) Avrupa'da mimari alanda gelişmeler yaşanması
- D) Ticareti faaliyetlerin zayıflaması

6. Avrupa'nın sömürgecilik faaliyetleri dünyayı etkilediği gibi Osmanlı'yı da olumsuz yönde etkilemiştir.

Aşağıdakilerden hangisi yukarıda verilen durumun nedenini açıklamaktadır?

- A) Avrupalı devletler Osmanlı topraklarında sömürge faaliyetleri yürütmüştür.
- B) Avrupa'da yayılan milliyetçi fikirler Osmanlı'da karışalara sebep olmuştur.
- C) Sömürgelere ulaşabilmek için yeni ticaret yolları bulununca, Osmanlı'nın gelirleri azalmıştır.
- D) Avrupa'da fabrikaların artması, Osmanlı'dan Avrupa'ya göçlere sebep olmuştur.

7.

Kilise otoritesinin zayıflaması ve yeni mezheplerin ortaya çıkması

Bu dönemde insanın rehberinin akıl ve bilim olarak kabul görmesi

Bu olay sonucunda önce Avrupa sonra dünyada milliyetçilik fikirlerinin hızla yayılması

Yukarıdaki açıklamalar aşağıdaki ilgili kavramlarla eşleştirildiğinde hangisi açıkta kalır?

- A) Fransız İhtilali
- B) Rönesans
- C) Reform
- D) Aydınlanma Dönemi

8.

8. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti'nde siyasi, sosyal, yönetim ve askerî alanlarda bir dizi değişikliğe gidilmiştir. Bu değişikliklerin en büyük nedeni, Avrupa'da yaşanan bir takım değişimlerin Osmanlı Devleti üzerinde olumsuz etkilerinin olmasıdır.

Aşağıdakilerden Osmanlı'nın Avrupa kaynaklı yaşadığı olumsuzluklardan biri değildir?

- A) Adalet sisteminin bozulması
- B) Devlet hazine gelirlerinin azalması
- C) Balkanlarda, Osmanlı hakimiyeti altındaki milletlerde ayaklanmalar çıkması
- D) Osmanlı Devleti'nin Avrupa ile teknoloji ve bilim alanında rekabetle geri kalması

9.

15. yüzyıl sonrasında Avrupa'da sömürgecilik faaliyetleri başlamış ve hızla ilerlemiştir. Sömürgecilik faaliyetlerinin ortaya çıkmasında bir dizi gelişmelerin yaşanması etkili olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi sömürgeciliği başlatan bu gelişmelerden biri değildir?

- A) Coğrafi keşifler
- B) Sanayi inkılabı
- C) Kilisenin, halk üzerindeki otoritesinin sarsılması
- D) Avrupa'da artan ürün fazlalığı

Osmanlı Devleti'nin Değişen Dünya Dengeleri Karşısında Uyguladığı Yenilikler (18. yy ve sonrası)

Avrupa'da değişimler olurken Osmanlı Devleti de pek çok alanda değişime ve yeniliğe doğru gitti.

Neden Yenilik Yapma İhtiyacı Doğdu?

18. yüzyılda dünya dengeleri değişti: Avrupa'da bilim, teknoloji, sanayi ve ordu düzeni hızla gelişti; devletler merkezileşti, güçlü ekonomiler kurdu. Osmanlı ise özellikle savaşlarda zorlanmaya, ekonomik gelirleri düşmeye, idarî ve askerî sistemde aksaklıklar yaşamaya başladı. Bu yüzden Osmanlı yöneticileri "eski düzenle devam edersek geri kalırız" düşüncesiyle yenilikleri (ıslahatları) gündeme aldı.

Osmanlı'yı Yeniliğe Zorlayan Başlıca Nedenler

Askerî nedenler

Gelişen bilim ve teknoloji sayesinde Avrupa orduları modernleşti; Osmanlı Devleti gelişen Avrupa orduları karşısında savaşlarda kayıplar yaşadı, Avrupa orduları ile Osmanlı ordusu arasında disiplin ve teknoloji farkı açıldı.

Ekonomik nedenler

Uluslararası önemli ticaret yolları Osmanlı Devleti'nin elinde bulunuyordu. Bu yolların kullanılması karşısında devlet, vergi alıyordu. Yeni ticaret yollarının bulunması ile Osmanlı'nın elindeki ticaret yolları önemini kaybetti. Vergi gelirleri düştü.

Ticaret yollarının önemini kaybetmesi karşısında Osmanlı gelir kaybına uğradı.

Avrupalı devletlere verilen kapitülasyonlar genişledi, Avrupa'da üretilen sanayi ürünleri Osmanlı pazarını doldurdu ve bunun sonucunda mali sıkıntılar başladı.

Sosyal nedenler

Toplumsal düzeni sarsan göçler, işsizlik, taşrada otorite sorunları; reformlara karşı direnç / çıkar grupları.

Kültürel-bilimsel nedenler

Avrupa'daki eğitim-bilim kurumları ilerledi; Osmanlı yeni tarz eğitim kurumlarına ihtiyaç duydu.

İpek ve Baharat yolları, Osmanlı Devleti'nin denetimindeydi. Coğrafi keşifler sonrası yeni ticaret yollarının bulunması sonucunda bu güzergahlar önemini yitirdi.

Osmanlı'da yapılan bu yeniliklerin amacı "birilerini taklit etmek" değil; devleti, toplumu ve vatani koruyup güçlendirmektir.

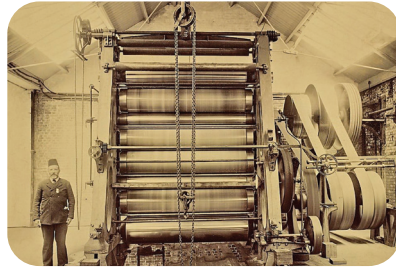
Osmanlı'nın Yenilikleri Hangi Alanları Etkiledi?

Osmanlı Devleti Avrupa'daki gelişmelere ilgisiz kalmadı. Bazı alanlarda yaşanan geri kalmışlığı gidermek için çalışmalar yapıldı.

Alan	Yenilik / Uygulama Örnekleri	Amaç	Beklenen/ Görülen Etki
Askerî	Yeni tarz ocak ve okullar, Avrupa usulü eğitim, modern silah/donanma çalışmaları	Orduyu güçlendirmek	Savaş gücünü artırma çabası, disiplin ve teknik gelişim
Sosyal	Halkın can-mal güvenliği, düzeni sağlayan uygulamalar; yeni idarî düzenlemeler	Toplumsal huzur ve devlet otoritesi	Düzen kurma, merkezi otoriteyi güçlendirme
Kültürel / Eğitim	Yeni okullar, teknik eğitim, yabancı dil ve bilimsel bilgiye yönelim	Bilim-teknoloji açığını kapatmak	Eğitimde çeşitlenme, yeni meslek alanları
Ekonomik	Vergi-toplama düzenlemeleri, maliye ıslahatı, üretimi canlandırma çabaları	Hazineyi güçlendirmek	Geliri artırma hedefi; dışa bağımlılığı azaltma arayışı

Osmanlı'nın eğitim alanındaki yeniliklerine Galatasaray Lisesi'nin açılması gösterilebilir. (1868)

Üretimi canlandırma amaçlı Avrupa'dan yeni teknolojiler alınmış ve Osmanlı sınırları içinde uygulanmıştır.

Osmanlı'da yenilikler orduda da devam etmiştir. Kılık kıyafetten savaş teknolojilerine kadar yeniliğe gidilmiştir.

Osmanlı-Avrupa İlişkileri ve Değerlerimiz

Osmanlı'da yenileşme sürecinde Osmanlı Devleti'nin Avrupa ile ilişkileri arttı: elçilikler, bilgi alışverişi, eğitim ve teknoloji takibi gibi kanallar açıldı. Bu süreçte yalnızca "Osmanlı etkilenmedi"; Osmanlı'nın millî-manevî değerleri, mimarî zevki, musiki, mutfak kültürü ve şehir yaşamı da Avrupa'da ilgi gördü (özellikle "Türk modası / Turquerie" gibi örneklerle). Yani Avrupa ile Osmanlı arasında bu süreçte yoğun bir şekilde karşılıklı etkileşimler yaşandı.

ETKİNLİK

1. Tablodaki ifadelerin “askerî”, “sosyal”, “kültürel”, “ekonomik” alanlardan hangisine ait olduğunu kutucuğun için yazınız.

Yeni tarz okullar açılması	kültürel
Vergi düzeninde değişiklik yapılması	ekonomik
Orduda disiplin ve eğitim düzenlenmesi	askerî
Halkın can-mal güvenliğini artırmaya yönelik uygulamalar	sosyal
Bilim ve teknik bilgiye ağırlık verilmesi	kültürel
Üretimi artırmaya yönelik girişimler	ekonomik
Avrupa’daki gelişmeleri izlemek için ilişki/temasların artması	sosyal
Devlet otoritesini taşrada güçlendirme çabaları	sosyal
Donanmanın yenilenmesi ve modernleştirilmesi çalışmaları	askerî

2. Aşağıdaki cümleleri verilen kelime ve kavramlardan uygun olanları ile doldurunuz.

askerî sosyal kültürel ekonomik yenilik

eğitim teknoloji hazine güvenliğini Avrupa

vatanseverlik ticaret millî kimlik dünya dengeleri

- Osmanlı Devleti, değişendünya dengeleri.... karşısında 18. yüzyıldan itibaren bazı alanlardayenilik..... yapma yoluna gitmiştir..
-Avrupa.....’daki gelişmeler Osmanlı ile arasındakiteknoloji..... farkını artırmıştır.
- Yenilikler en çokaskerî..... alanda başlamıştır; çünkü savaşlarda başarısızlıklar artmıştır.
- Gelirlerin azalması ve giderlerin artmasıekonomik..... alanda yaşanan bir zorlanmadır..
- Halkın can-malgüvenliğini..... sağlamaksosyal..... alandaki yeniliklerle ilgilidir.
- Yeni okullar açılması ve bilimsel bilginin artmasıkültürel..... gelişme alanıyla ilgilidir.
- Ülke tarihini araştırmak ve geçmişten ders çıkarmakvatanseverlik..... değerini güçlendirir.
- Tarihi bilmek ve ortak değerlerde buluşmakmillî kimlik..... oluşmasına katkı sağlar.
- Ticaret yollarının önem kaybetmesi Osmanlı’nınhazine..... gelirlerini azaltmıştır.

3. Aşağıdaki ifadelerden doğru olanların başına (D), yanlış olanlara (Y) yazınız.

- (D) Osmanlı'daki yenilikler 18. yüzyıldan itibaren değişen dünya dengeleri nedeniyle önem kazanmıştır.
- (Y) Osmanlı'da yenilikler yalnızca kültürel alanda yapılmıştır.
- (D) Avrupa'nın teknoloji ve ordu alanındaki ilerlemesi Osmanlı'yı yenilik yapmaya zorlamıştır.
- (D) "Halkın can-mal güvenliği" konusu sosyal alandaki yeniliklerle ilişkilidir.
- (D) Hazine gelirlerinin azalması ekonomik alanda yenilik ihtiyacını artırmıştır.
- (Y) Ülke tarihini araştırmanın millî kimlikle hiçbir ilgisi yoktur.
- (D) Eğitim alanındaki yenilikler bilim ve teknik bilgi ihtiyacından doğmuştur.
- (Y) Osmanlı-Avrupa ilişkilerinin artması sadece Osmanlı'nın Avrupa'dan etkilenmesi anlamına gelir; Avrupa hiç etkilenmemiştir.
- (D) Yeniliklerin uygulanmasında bazen eski düzeni korumak isteyen gruplar engel oluşturmuştur.
- D

4. Aşağıdaki soruları noktalı alanlara yazarak yanıtlayınız.

a. Osmanlı'da yeniliklerin çoğunun "askerî alanda" başlamasının nedeni nedir?

Avrupa'da değişimin başlaması ile birlikte bilim ve teknolojiye ilerleme sağlanmıştır. Gelişen teknoloji sayesinde savaş teknolojileri de yenilenmiş, yeni silahlar üretilmiştir. Bu gelişme karşısında Osmanlı, savaşlarda yenilgiler almaya başlamıştır. Bu nedenle ilk olarak askerî alanda yenilik yapma yoluna gidilmiştir.

b. "Değişen dünya dengeleri" ifadesi ne demektir?

Değişen dünya dengeleri, ülkelerin askerî, ekonomik ve siyasi güçlerinin zamanla değişmesi ve dünyanın güç merkezinin başka yerlere kaymasıdır.

SENARYO ETKİNLİĞİ

Sen 18. yüzyılda bir devlet yöneticisinin ve padişaha sorunlarla ilgili bir mektup yazman gerekiyor.

- 1 sorun söyle (ör. ordu, ekonomi, eğitim)
- 1 yenilik öner.
- Bu yeniliğin topluma ve devlete etkisini anlat

kudretli Padişahım,

Avrupa devletleri son yıllarda bilim ve teknik alanında büyük ilerlemeler kaydetmiş, özellikle askerî alanda yeni silahlar ve eğitim yöntemleri geliştirmiştir. Buna karşılık ordumuzda eski usuller devam etmekte, bu durum savaşlarda geri kalmamıza sebep olmaktadır. Bu soruna çözüm olarak Avrupa tarzında eğitim veren yeni askerî okulların açılmasını ve orduda modern eğitim yöntemlerinin uygulanmasını arz ederim.

Bu yenilik sayesinde ordumuz daha disiplinli ve güçlü hâle gelecek, düşmanlarımıza karşı üstünlük sağlanacaktır. Aynı zamanda bu gelişmeler devletimizin saygınlığını artıracak ve Osmanlı Devleti'nin yeniden güçlenmesine katkı sağlayacaktır.

1. Osmanlı'nın 18. yy'dan itibaren yenilik yapmasının en temel amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Avrupa'yı tamamen kopyalamak
- B) Devleti güçlendirip düzeni korumak
- C) Devletin hazine gelirlerini artırmak
- D) Elinde bulundurduğu ticaret yollarını koruyabilmek

2. Aşağıdakilerden hangisi bir devletin ekonomik alanındaki yenilik ihtiyacını doğuran bir durumdur?

- A) Ordu disiplininin bozulması
- B) Bilimsel gelişmelerin hızlanması
- C) Hazine gelirlerinin düşmesi
- D) Rönesans'ın yayılması

3.

Bir Osmanlı yöneticisi, "Avrupa orduları ateşli silahlar ve eğitim yöntemleriyle hızla gelişiyor. Biz ise disiplin ve teknik açıdan geride kalıyoruz." diyerek yeni düzenlemeler ister.

Bu yöneticinin öncelikli hedefi aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Kültürel alanda sanat akımlarını yaymak
- B) Askerî alanda modernleşme ve etkinliği artırmak
- C) Sosyal alanda nüfus sayımı yapmak
- D) Ekonomik alanda deniz ticaretini tamamen bitirmek

4. Devlet yönetiminde yeniliklerin uygulanması sırasında en sık görülen zorluk aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yeniliklerin topluma kabul ettirilmesi
- B) Yeniliklerin yeni savaşların çıkmasına neden olması
- C) Yeniliklerin topluma fayda sağlamaması
- D) Çıkar gruplarının eski düzenin devam etmesi gerektiğini savunması

5. 18. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti teknik eğitim veren yeni tarz okullar açmış ve yabancı dil eğitimine önem vermiştir.

Osmanlı'nın yaptığı bu yenilikler hangi alanın kapsamı içine girmektedir?

- A) Askerî
- B) Sosyal
- C) Kültürel/Eğitim
- D) Ekonomik

6. 1800'lü yılların ortalarında, Osmanlı Devleti sınırları içinde bir grup tüccar aralarında konuşmaktadır. O sırada bir tanesi, "Avrupa'dan gelen seri üretim mallar çarşığı doldurdu; yerli üretici zorlanıyor. Kendi ürünlerimizi satamıyoruz. Vergiler de artınca üretim iyice düştü." diye yakınmaktadır.

Tüccarın yakındığı ve yenilik yapılması gereken alan aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Askerî
- B) Ekonomik
- C) Kültürel
- D) Sosyal

7. Avrupa'da gerçekleşen Coğrafi Keşifler sonucunda yeni ticaret yolları bulunmuş ve Akdeniz limanlarının önemi azalmıştır.

Bu durum Osmanlı Devleti'ni aşağıdakilerden hangisi yönüyle olumsuz etkilemiştir?

- A) Askerî gücünün artması
B) Kültürel gelişimin hızlanması
C) Ticaret gelirlerinin azalması
D) Topraklarının genişlemesi

8. I. Avrupa'da teknoloji ve ordu düzeni hızla gelişmiştir.
II. Sanayi devrimi sonrası, Avrupa seri üretime geçmiş ve fazla ürün oluşmuş, Osmanlı hazinesi de bu durumdan etkilenmiştir.
III. Avrupa'da eğitim kurumları çeşitlenmiş, bilimsel ve teknolojik ilerlemeler sağlanmıştır.
IV. Osmanlı, değişen dünya dengelerine uyum sağlamak için yeniliklere yönelmiştir.

Yukarıda verilenlerden hangisi ya da hangileri IV. yargıyı doğrudan destekler niteliktedir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve III
D) I, II ve III

9. I. Yeniliklerin önemli bir kısmı askerî alanda başlamıştır.
II. Yeniliklerin uygulanmasında eski düzeni korumak isteyen gruplar zaman zaman direnç göstermiştir.
III. Yenilikler askerî alanda etkili olurken toplum ile ilişkili olmamıştır.

Yukarıda verilenlerden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) II ve III
D) I ve III

10. Osmanlı'da Avrupada'ki bir dizi değişim ve gelişmeler sonrasında küçük el sanatları zarar görmeye başlamış, bu mesleği yapanlar ekonomik zorluğa düşmüştür.

Yukarıda anlatılan durum, Avrupa'daki hangi gelişme ile ilişkilidir?

- A) Reform hareketleri
B) Aydınlanma Çağı
C) Sanayi İnkılabı
D) Rönesans

11. Rönesans ve Reform hareketleri Avrupa'da bilimsel düşüncenin gelişmesini ve kilisenin etkisinin azalmasını sağlamıştır.

Bu gelişmelerin Osmanlı Devleti üzerindeki etkisi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Avrupa'nın bilim ve teknikte ilerlemesiyle Osmanlı'nın geride kalması
B) Osmanlı Devleti içinde milliyetçilik fikrinin yayılmaya başlaması
C) Osmanlı'da okur yazar oranında düşüş yaşanması
D) Osmanlı'ya karşı ittifaklar kurulması

1. Osmanlı'da 18. yüzyıldan itibaren yeniliklerin başlama gerekçeleri arasında; askerî yenilgiler, mali sorunlar ve Avrupa'daki teknik ilerleme sayılabilir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi, yeniliklerin "neden" değil daha çok "sonuç/etki" boyutuna örnektir?

- A) Avrupa ordularının modernleşmesi
- B) Savaşların maliyeti artırması
- C) Hazinesinin zorlanması
- D) Eğitim alanında yeni kurumlara yönelmesi

2. Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi alan-amaç ilişkisinde en tutarlıdır?

- A) Askerî – Yerli üretimi korumak
- B) Kültürel/Eğitim – Teknik ve bilim açığını kapatmak
- C) Sosyal – Bilimsel bilgi üretimini artırmak
- D) Ekonomik – Toplumsal güvenliği sağlamak

3.

Avrupa'da Coğrafi Keşifler, Rönesans, Reform ve Sanayi İnkılabı gibi gelişmeler yaşanmıştır. Bu gelişmelerin çoğu Osmanlı Devleti'ni ekonomik ve bilimsel açıdan olumsuz etkilemiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nin bu gelişmelerden olumsuz etkilenmediği alanlardan biridir?

- A) Avrupa'nın bilim ve teknikte ilerlemesi
- B) Yeni ticaret yollarının bulunması
- C) Osmanlı'da medreselerde eğitim faaliyetlerinin devam etmesi
- D) Avrupa mallarının Osmanlı pazarlarına girmesi

4. Osmanlı'nın yenilik sürecinde Avrupa ile ilişkilerinin artması, "tek yönlü etkilenme" değil, "karşılıklı etkileşim" olarak da ele alınır.

Buna göre aşağıdaki ifadelerden hangisi karşılıklı etkileşimi en iyi açıklamaktadır?

- A) Osmanlı, Avrupa'dan sadece askerî teknoloji alırken Avrupa'ya bilimsel yenilikler sunmuştur.
- B) Avrupa, Osmanlı'dan hiçbir alanda etkilenmemiştir.
- C) Osmanlı Avrupa'dan yöntemler alırken, Osmanlı kültürü de Avrupa'da ilgi görmüştür.
- D) Osmanlı'nın Avrupa'dan etki alarak yapmaya çalıştığı yenilikler, Osmanlı toplumunda tepki ile karşılanmıştır.

5. I. Eğitimde yeni okulların açılması kültürel alandaki yeniliklerdendir.
II. Can-mal güvenliğini artırma çabası sosyal alandaki yeniliklerle ilişkilidir.
III. Vergi düzenlemeleri askerî alandaki yeniliklerdendir.
IV. Avrupa'daki teknolojilerin öğrenilerek ülke içinde ihtiyacı olan ürünleri üretmeye yönelik fabrikaların açılması ekonomik alanda yapılan yeniliktir.

Yukarıda verilenlerden hangisi/hangileri doğrudur?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) III ve IV
- D) I, II ve IV

6.

Devlet adamları, savaş alanında yaşanan yenilgilerin sebeplerini araştırırken, Avrupa'daki yeni eğitim yöntemlerini ve teknik bilgiyi takip etmeye başladılar. Bu süreçte bazı çevreler 'eski düzen bozulur' endişesiyle yeniliklere karşı çıktı. Buna rağmen yöneticiler, 'vatani korumak için güçlü olmak gerekir' diyerek yenilikleri sürdürmenin önemli olduğunu savundu.

Yukarıdaki metinden aşağıda verilen çıkarımlardan hangisine ulaşamaz?

- A) Yeniliklerin gerekçelerinden biri askerî başarısızlıklardır.
- B) Yeniliklerin uygulanmasında toplumsal/kurumsal direnç yaşanmıştır.
- C) Yenilikler vatanseverlik düşüncesiyle ilişkilendirilmiştir.
- D) Yenilikler yalnızca ekonomik gerekçelerle yapılmıştır.

7. 18. yüzyıl Osmanlı Devleti'nde bir yönetici, aynı anda iki sorunla karşı karşıya kalmıştır:

- Hazine gelirleri düşüyor.
- Ordu eğitiminde gerilik var.

Bu yönetici tek bir "öncelik planı" yapacak.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi en akılcı sıralama olabilir?

- A) Önce kültürel değişim, sonra ekonomi
- B) Önce askerî düzenleme, sonra mali düzenleme
- C) Önce dış ticareti durdurmak, sonra orduyu küçültmek
- D) Önce sosyal etkinlikler, sonra eğitim

8. 18. yüzyıl itibariyle Avrupa'daki değişimler ve Osmanlı'ya etkilerini araştıran Leyla, aşağıdaki neden - sonuç zinciri kuruyor:

"Avrupa'da yeni fabrikalar açıldı ve üretim arttı → Osmanlı ekonomisi zorlandı → yenilik ihtiyacı doğdu → ..."

Leyla'nın bu zincirin sonuna aşağıdakilerden hangisini eklemesi en uygun olur?

- A) Ticaret yolları yeniden Osmanlı'ya geçti.
- B) Başkent İstanbul'da Avrupa mimarisine uygun binalar inşa edildi.
- C) Üretimi canlandırma adına çalışmalar başlatıldı.
- D) Avrupa ile ilişkiler tamamen kesildi.

Osmanlı Kültür ve Medeniyetini Oluşturan Unsurlar

Osmanlı Devleti yüzyıllar boyunca çok geniş bir coğrafyada hüküm sürmüştür. Bu kadar büyük bir devletin ayakta kalabilmesi, yalnızca güçlü bir orduya değil; aynı zamanda **yönetim, eğitim, hukuk, sanat ve sosyal dayanışma** gibi alanlarda kurduğu düzenli yapıya bağlıdır.

Osmanlı'da Yönetim Anlayışı

Osmanlı Devleti'nde yönetim anlayışının temel amacı; düzeni sağlamak ve adaleti korumaktır. Devletin başında padişah bulunurdu. Padişah devletin en üst yöneticisiydi ancak yönetim işlerinde yardımcı olan kurumlar da vardı.

Divan-ı Hümayun: Devletin en önemli yönetim kuruluymdu. Devlet işleri burada görüşülür, kararlar alınırdu.

Merkez-Taşra yönetimi: Osmanlı Devleti, ülkeyi eyalet, sancak gibi birimlere ayırarak yönetirdi. Böylece devlet otoritesi ülkenin farklı bölgelerinde de korunurdu.

Toplum hayatına etkisi: Yönetimdeki düzen, halkın güvenliğini ve devletin devamlılığını desteklemiştir. Kararların kurumlar aracılığıyla alınması, yönetimde düzen ve süreklilik sağlamıştır.

Hukuk ve Adalet

Osmanlı hukuk sistemi iki ana kaynağa dayanıyordu:

Şer'î hukuk: İslam hukukuna dayanan kurallardır.

Örfî hukuk: Devletin ihtiyaçlarına göre koyduğu, gelenek ve devlet düzeniyle ilgili kurallardır.

Toplum hayatına etkisi: Hukuk düzeni, insanların haklarını korur; toplumda güven duygusunu artırır.

Eğitim Sistemi

Osmanlı'da eğitim denildiğinde akla iki temel yapı gelir: sıbyan mektepleri ve medreseler.

Sıbyan mektebi: Çocukların okuma-yazma ve temel dinî bilgileri öğrendiği ilk eğitim kurumudur.

Medrese: Daha ileri düzey eğitim verilen okullardır. Burada dinî ilimlerin yanında dönemine göre matematik, mantık gibi alanlarda da eğitim verilmiştir.

Toplum hayatına etkisi: Eğitim, toplumda düzenin ve ortak değerlerin oluşmasını sağlar. Okuryazarlık ve temel bilgi düzeyi artar; devlet için gerekli görevlerde çalışacak kişiler yetişir.

Sanat ve Mimari

Osmanlı kültüründe sanatın önemli bir yeri vardır.

Mimari: Camiler, medreseler, köprüler, hanlar ve hamamlar Osmanlı şehirlerinin karakterini belirlemiştir.

Hat sanatı ve tezhip: Yazı süsleme sanatlarıdır. Kitaplarda ve mimari yapılarda sıkça görülür.

Çini ve minyatür: Saray ve şehir yaşamında sanatın estetik yönünü yansıtır.

Toplum hayatına etkisi: Sanat eserleri şehirleri güzelleştirir, ortak kültür duygusu oluşturur. Mimari yapılar aynı zamanda eğitim, ibadet ve sosyal yardımlaşmayı da destekler.

Günlük Hayat

Osmanlı toplumunda günlük yaşam; aile, komşuluk, yemek kültürü, giyim-kuşam, çarşı-pazar düzeni gibi pek çok unsurla şekillenirdi.

Aile yapısı: Aile toplumun temelidir. Büyüklerin sözü önemsenir, dayanışma güçlüdür.

Mahalle kültürü: Mahallede komşuluk ilişkileri kuvvetlidir. İnsanlar birbirine yardım eder, ortak kurallarla yaşar.

Çarşı ve pazar: Esnaf kültürü, alışverişin düzenli yapılmasını sağlar; fiyat ve kalite konusunda belirli kurallar vardır.

Toplum hayatına etkisi:

Günlük hayattaki düzen, toplumda birlik, dayanışma ve güven duygusunu artırır.

Vakıflar (Sosyal Dayanışma Kurumları)

Vakıflar, insanların hayır için bağışladığı mal ve gelirlerle kurulur; toplumun ihtiyaçlarına hizmet ederdi.

Okul, medrese, kütüphane açılabilir.

İmaretlerde ihtiyaç sahiplerine yemek dağıtılabilir,

Yol, köprü, çeşme yapılabilir.

Yoksullara ve hastalara yardım edilebilirdi.

Toplum hayatına etkisi: Vakıflar sosyal adaleti destekler, toplumda yardımlaşma kültürünü güçlendirir. Devletin yükünü azaltırken halkın yaşamını kolaylaştırır.

Loncalar

Loncalar, aynı işi yapan esnaf ve zanaatkarların oluşturduğu meslek örgütleridir.

- Mesleğe giriş kurallarını belirler,
- Üretimde kaliteyi korur,
- Aşırı fiyat artışlarını önlemeye çalışır,
- Esnaf arasında dayanışma sağlar.

Toplum hayatına etkisi: Çarşıda güveni ve düzeni artırır. Hem üreticiyi hem tüketiciyi korumaya yardımcı olur.

Ahilik Kültürü

Ahilik, Anadolu'da esnaf ve zanaatkarlar arasında gelişen dürüstlük, dayanışma ve meslek ahlakı sistemidir. Ahilikte önemli olan yalnızca üretmek değil, aynı zamanda iyi insan olmaktır.

Ahiliğin temel ilkeleri:

- Dürüstlük ve adalet
- Yardımlaşma ve dayanışma
- Kaliteli üretim
- Hak yememek, hile yapmamak

Toplum hayatına etkisi: Ahilik, güvenilir ticareti ve toplumsal dayanışmayı güçlendirir; esnafın toplum içindeki saygınlığını artırır.

QR'ı okutun ve Osmanlı mahallesine yolculuğa çıkın.

Bir Osmanlı ailesinin bir gününe tanık ol. Hikâyeyi oku, kültür unsurlarını keşfet ve drama etkinliğine hazırlan!

Konuyu daha iyi anlamak ve daha fazlasını görebilmek için QR'ı okutunuz.

ETKİNLİK

1. Aşağıdaki tabloda doğru ifadeler için D, yanlış ifadeler için Y kutucuğunu işaretleyiniz.

	D	Y
Osmanlı'da vakıflar yalnızca zenginlere yardım etmek için kurulmuştur.		✓
Kadılar hem yargı hem bazı idari işlerde görev alabilirdi.	✓	
Loncalar toplumdaki adalet duygusunun yerleşmesinde önemli kurumlardır.		✓
Ahilikte dürüstlük ve meslek ahlakı temel ilkeler arasındadır.	✓	
Osmanlı eğitim sistemi sadece sarayda uygulanırdı.		✓
Sanat ve mimari Osmanlı şehirlerinin kimliğini oluşturan önemli unsurlardandır.	✓	
Yönetimde düzen; toplum güvenliği ve devletin devamlılığı için önemlidir.	✓	
Şer'î hukuk ile örfî hukuk Osmanlı'da birlikte uygulanmıştır.	✓	

2. Aşağıdaki ifadelerde bırakılan boşlukları verilen kelimelerden uygun olanları ile doldurunuz.

medrese eğitim dayanışma kadı şer'î

vakıf ahi lonca örfî

Divan-ı Hümayun mahalle adalet

- * Osmanlı'da devlet işlerinin görüşüldüğü yönetim kurulu**Divan-ı Hümayun**.....dur.
- * İleri düzey eğitim verilen okullara**medrese**..... denir.
- * Hukuk işlerinde yargı görevini yürüten görevliler**kadı**..... olarak adlandırılır.
- * Osmanlı hukukunda İslam hukukuna dayanan kurallara**şer'î**..... hukuk denir.
- * Devletin ihtiyaçlarına göre koyduğu kurallar**örfî**..... hukuktur.
- * Hayır amacıyla kurulan ve topluma hizmet eden kurumların genel adı**vakıf**.....
- * Meslek ahlakı, dürüstlük ve dayanışmayı temel alan esnaf kültürü**ahi**..... kültürüdür.
- * Aynı meslekten esnafın oluşturduğu örgütlere**lonca**..... denir.
- * Osmanlı'da günlük yaşamın merkezi çoğu zaman**mahalle**..... çevresinde şekillenirdi.
- * Hukuk düzeninin temel amacı toplumda**dayanışma**..... sağlamaktır.
- * Vakıflar toplumsal**adalet**..... duygusunu güçlendirirdi.
- ***eğitim**..... toplumda ortak değerlerin oluşmasına katkı sağlayan önemli bir unsurdur.

3. Aşağıda verilen unsurları ilgili ifade ile harf ve rakam yardımıyla eşleştiriniz.

1 Yönetim

2 Eğitim

3 Hukuk

4 Sanat

5 Günlük hayat

6 Vakıflar

7 Ahilik

8 Loncalar

A) Toplumda adalet ve güven duygusu oluşur

B) Toplumsal dayanışma ve yardımlaşma artar

C) Devlet düzeni ve otorite sağlanır

D) Şehirler güzelleşir, ortak kültür oluşur

E) Komşuluk, mahalle düzeni, gelenekler güçlenir

F) Meslek ahlakı ve dürüst ticaret gelişir

G) Üretimde kalite ve çarşı düzeni sağlanır

H) Bilgi artar, devlet için görevli insan yetişir

1-C, 2-H, 3-A, 4-D, 5-E, 6-B, 7-F, 8-G

4. Aşağıdaki metni okuyunuz, altındaki soruların yanıtlarını metne göre sorunun altına yazınız.

Bir Osmanlı mahallesinde sabah erkenden çarşı açılır. Esnaf, aynı işi yapanların bağlı olduğu kurallara göre satış yapar. Halk, hile yapılmamasına ve fiyatların çok yükselmemesine güvenir. İhtiyaç sahiplerine ise imaretle yemek dağıtılır. Mahallede bir anlaşmazlık çıkınca kadıya gidilir.

a. Metinde geçen üç kurum/unsur adını yazınız.

vatif - imaret (yardımlaşma), lonca (ticaret kuralları), kadı (hukuk)

b. Metinden, Osmanlı'da ekonomik düzenin nasıl korunduğuna dair bir çıkarım yapınız.

Esnaf satış yaparken kurallara uymak zorundadır (lonca düzeni) ve bu sayede hile engellenir, fiyatlar kontrol altında tutulur.

("Halk... fiyatların çok yükselmemesine güvenir" kısmı bunu destekler.)

c. Metinde sosyal dayanışmayı sağlayan unsur hangisidir?

imaret (vakıf sistemi)

Çünkü ihtiyaç sahiplerine yemek dağıtılması sosyal yardım/ dayanışmadır.

ç. Metindeki hukuk unsuru hangisidir ve toplum hayatına nasıl etki etmektedir?

Kadı, anlaşmazlıkları çözüp adaleti sağladığı için toplumda düzen ve güven oluşur.

1. Osmanlı'da kadılık makamının görevi hangi seçenekte verilmiştir?

- A) Toplumda yardımlaşma ve dayanışmanın sağlandığı makamdır.
- B) Devlet yönetiminde önemli kararların alındığı makamdır.
- C) Bireyler arasında anlaşmazlıkların çözümlendiği makamdır.
- D) Vergilerin düzenli toplanmasından sorumlu olunan makamdır.

2.

Aşağıdakilerden hangisi loncaların amaçlarından biri değildir?

- A) Komşuluk, mahalle gibi düzenin sağlanması
- B) Üretimde kalitenin korunması
- C) Aşırı fiyat artışlarının engellenmesi
- D) Esnaf arasında dayanışma sağlanması ve kuralların belirlenmesi

3. Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) Kadı – Adalet ve yargı
- B) Vakıf – Sosyal yardımlaşma
- C) Lonca – Üretimde kalite ve fiyat düzeni
- D) Divan-ı Hümayun – Esnafı denetleme

4. Osmanlı hukukunda İslam hukukuna dayanan kurallar ile devletin ihtiyaçlarına göre konulan kurallar birlikte uygulanmıştır.

Yukarıda anlatılan durumu ifade eden seçenek hangisidir?

- A) Sıbyan mektebi ve medrese
- B) Lonca ve ahi kuralları
- C) Şer'î hukuk ve örfî hukuk
- D) Tımar ve iltizam

- 5. I. Yol, köprü, çeşme gibi ihtiyaçların giderilmesi
- II. Esnaf arasında yardımlaşma ve dayanışma
- III. Çocukların okuma yazma ve temel bilimleri öğrenmesi
- IV. Kaliteli mal üretimi

Yukarıda verilenlerden hangileri ahilik kültürü ile ilgili ifadelerdendir?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) I ve III
- D) I ve IV

6. "Halkın fiyatların çok yükselmemesine güvenmesi, hile yapılmaması, aynı işi yapanların kurallara uyması" anlatımını aşağıdakilerden hangisini en iyi açıklar?

- A) Yönetimde merkezîyetçilik
- B) Lonca düzeni ve esnaf denetimi
- C) Vakıf hizmetleri
- D) Medrese eğitimi

7. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı kültür ve medeniyet unsurlarının toplum hayatına etkisini en kapsamlı şekilde ifade etmektedir?

- A) Sadece askerî başarıları artırmıştır.
- B) Yönetim, eğitim, hukuk, ekonomi ve sosyal yardımlaşma alanlarında düzen kurarak toplumda güven ve dayanışmayı güçlendirmiştir.
- C) Osmanlı geleneksel sanatlarında ileri bir seviyeye ulaşılmasını sağlamıştır.
- D) Dürüst ticareti ilke edinerek toplumda, esnafıya karşı güven duygusu oluşmasını sağlamıştır.

8. Bir Osmanlı şehrinde şu durumlar görülüyor:

- Çarşıda aynı meslek grubundaki esnaf belirli kurallara göre satış yapıyor, hile yapan uyarılıyor.
- İhtiyaç sahiplerine düzenli şekilde yemek dağıtılıyor.
- Mahallede çıkan anlaşmazlıklar kadı tarafından çözüme kavuşturuluyor.

Bu şehirde düzenin sağlanmasında rol alan kurumların doğru sıralaması aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Divan-ı Hümayun – Medrese – Sanat
- B) Kadı – Divan-ı Hümayun – Donanma
- C) Ahilik – Saray – Tımar
- D) Lonca – Vakıf (İmaret) – Kadı

9. I. Vakıflar, sosyal dayanışmayı güçlendirerek toplumda yardımlaşma kültürü oluşturmuştur.
 II. Loncalar, mahalle düzeni ve bireyler arasındaki basit anlaşmazlıkların çözülmesinden sorumlu kurumlardır.
 III. Kadılar, hukuk sistemi içinde yer almakla birlikte asıl olarak halkın okuma yazma oranını artmasından sorumlu kişilerdir.
 IV. Yönetimdeki kurumlar (ör. Divan) devlet işlerinin düzenli yürütülmesine katkı sağlamıştır.

Yukarıda verilenlerden hangisi Osmanlı kültür ve medeniyet unsurlarının toplum hayatına etkileriyle ilgilidir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) III ve IV

Kültürel Mirasımız

Kültürel miras; kimliğimizle, kültürümüzle, tarihimizle ilgili somut ve soyut değerlerin tümüdür. Paylaşılan bir bağ, bir topluluğa ait olma anlamına gelir.

Ülke Tarihini Araştırmak ile Vatanseverlik Arasındaki İlişki

Ülke tarihini araştırmak; geçmişte insanların nasıl yaşadığını, hangi zorluklarla karşılaştığını ve ülkeyi nasıl ayakta tuttuklarını öğrenmektir. Bu bilgi, kişinin ülkesine olan bağlılığını artırır. Çünkü insan, **emek verilen ve korunmuş bir mirası** daha iyi sahiplenir. Tarihi bilmek, vatanseverliği sadece “söz” değil, **bilinçli davranış hâline getirir**.

Türk Milletinin Kültürel Zenginliği

Türk milletinin kültürü çok zengindir; çünkü tarih boyunca farklı coğrafyalarda yaşamış, farklı toplumlarla etkileşime girmiştir. Bu zenginlik; dilimizde, geleneklerimizde, yemeklerimizde, müziğimizde, mimarimizde, el sanatlarımızda ve değerlerimizde görülür. Osmanlı döneminde de bu çeşitlilik; mahalle kültürü, çarşı düzeni, vakıflar, sanat eserleri ve toplumsal dayanışma gibi alanlarda kendini göstermiştir.

Kilim dokuma, en eski Türk el sanatlarından biridir.

Millî Mücadele'de cepheye cephane ve erzak taşıyan Türk erkeği ve kadını (Temsilî resim)

Türk Kültürel Mirasının Gelecek Nesillere Aktarılması Neden Önemlidir?

Kültürel miras; geçmişten bize kalan tarihî eserler, gelenekler, değerler ve yaşam biçimleridir. Bunları gelecek nesillere aktarmak önemlidir çünkü:

Kim olduğumuzu ve nereden geldiğimizi anlamamızı sağlar.

Birlik ve aidiyet duygusunu güçlendirir.

Tarihî eserler ve değerler korunursa kültür devam eder; korunmazsa kaybolur.

Bu yüzden tarihî yapıları korumak, gelenekleri yaşatmak ve geçmişi öğrenmek, kültürel mirası geleceğe taşımak demektir.

İslam Kültür ve Medeniyetinin Osmanlı Kültür ve Medeniyetine etkisi

Osmanlı Devleti Müslüman bir devlet olduğu için İslam kültürü, Osmanlı yaşamını birçok alanda etkilemiştir.

Hukukta şer'î kurallar (İslam hukukuna dayalı uygulamalar) görülür.

Eğitimde medreseler ve dinî ilimler önemlidir.

Sanatta camiler, hat sanatı, tezhip gibi dinî ve estetik unsurlar gelişmiştir.

Yardımlaşmada vakıflar ve imaretler, “iyilik ve paylaşma” anlayışını güçlendirmiştir.

ETKİNLİK

1. Aşağıdaki ifadelerde bırakılmış boşlukları verilen kelimelerden uygun olanları ile doldurunuz.

bilinç

millî kimlik

kültürel miras

geçmiş

vakıf

medrese

cami

hat sanatı

- * Ülke tarihini araştırmak,geçmiş..... hakkında bilgi edinmemizi sağlar.
- * Tarihi bilmek, vatanseverliği birbilinç..... hâline getirir.
- * Tarih araştırmakmillî kimlik..... duygusunu güçlendirir.
- * Osmanlı'da sosyal yardımlaşmadavakıf..... önemli rol oynar.
- * Osmanlı eğitimindemedrese..... önemli bir kurumdur.
- * Osmanlı mimarisindecami..... önemli bir yapıdır.
- * Osmanlı sanatında yazı süsleme sanatlarından birihat sanatı.....dır.
- * Geçmişten bize kalan eser ve değerlerin tümünekültürel miras..... denir.

2. Aşağıdaki örneklere, uygun olan başlığı yazınız.

BAŞLIKLAR: Tarih-Vatanseverlik / İslam kültürünün Osmanlı'ya etkisi /
Türk kültürel zenginliği / Kültürel mirası koruma

- Tarihî bir köprünün restore edilmesi .. Kültürel mirası koruma
- Medrese eğitimi .. İslam kültürünün Osmanlı'ya etkisi
- Geleneksel yemekler .. Türk kültürel zenginliği
- Vakıfların imaret açması .. İslam kültürünün Osmanlı'ya etkisi
- Millî bayramların anlamını öğrenmek .. Tarih - Vatanseverlik
- Hat sanatı ve cami mimarisi .. İslam kültürünün Osmanlı'ya etkisi
- Türk müziği ve halk oyunları .. Türk kültürel zenginliği
- Müze tarihî eserleri incelemek .. Tarih - Vatanseverlik

3. Aşağıdaki metni okuyunuz, soruları metne göre yanıtlayarak altına yazınız.

Zeynep, sınıfıyla birlikte bir müzeyi gezdi. Rehber, Osmanlı döneminde vakıfların ihtiyaç sahiplerine yardım ettiğini ve camilerin yalnızca ibadet yeri değil, aynı zamanda birer kültür merkezi olduğunu anlattı. Zeynep, geçmişî öğrendikçe ülkesine karşı sorumluluk hissetti.

a. Metinde geçen 2 kültürel miras örneği yaz.

.....vakıf .ve cami

b. Zeynep'in "sorumluluk hissetmesi" hangi değerle ilişkilidir?

.....vatanseverlik değeri

1. Ülke tarihini araştırmanın vatanseverliğe katkısı aşağıdakilerden hangisiyle en iyi açıklanabilir?

- A) Geçmiş bilmek kişiye ekonomik kazançlar sağlar.
- B) Tarihi öğrenmek, ülkeye bağlılığı bilinçlendirir ve sorumluluk duygusu kazandırır.
- C) Tarih araştırmak kişinin kültürlü olmasını sağlar.
- D) Tarih bilmek "neden-sonuç" ilişkisi kurmayı kolaylaştırır.

2. Aşağıdakilerden hangisi Türk kültürel mirasına örnek olarak gösterilemez?

- A)
- B)
- C)
- D)

3. Osmanlı'da vakıfların toplum hayatındaki rolü hangi seçenekte ifade edilmiştir?

- A) Ticaret gelirlerini artırmak
- B) Esnafın dürüstlüğünü kontrol etmek
- C) Sosyal yardımlaşmayı ve hizmetleri düzenli hâle getirmek
- D) Halk arasındaki anlaşmazlıklara çözüm bulmak

4. "İslam kültürünün Osmanlı'ya etkisi" denildiğinde aşağıdakilerden hangisi doğrudan örnek verilebilir?

- A) Kadıların anlaşmazlıkları çözmesi ve şer'î hukukun uygulanması
- B) Sanayi devrimiyle birlikte fabrikaların kurulması
- C) Savaş taktiklerini ustaca uygulayabilmeleri
- D) Matbaanın ülkeye gelişinin gecikmesi

5. Türk kültürü çok zengin öğelere sahip dünyadaki en zengin kültürlerden biridir. Bu zengin kültürün oluşmasında pek çok etken rol oynamıştır.

Türk kültürel zenginliğini artıran durumlardan biri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Türklerin Türkistan'da göçebe hayat yaşamış olmaları
- B) Türk toplumunda, eğitime tarih boyunca büyük önem verilmesi
- C) Farklı coğrafyalarda yaşamak ve farklı kültürlerle etkileşim kurmak
- D) Türklerin el sanatlarında çok becerikli olması

6. Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi doğru değildir?

- A) Vatanseverlik – Ülkeye karşı sorumluluk duymak
- B) Kültürel miras – Geçmişten gelen eser ve değerler
- C) Vakıf – Sadece fiyat belirleme kurumu
- D) Millî kimlik – Ortak tarih, dil ve değerler

7. "Kültürel mirası gelecek nesillere aktarmak" için aşağıdakilerden hangisi en etkili davranıştır?

- A) Tarihî eserlerin duvarlarına o eser ile ilgili bilgiler yazmak
- B) Gelenekleri ve tarihî eserleri öğrenip korumaya özen göstermek
- C) Müze ziyaretlerini çok sık yapmak
- D) Eski yapıları yıkıp yerine yenisini yapmak

8. Aşağıdaki ifadelerden hangisi millî kimlik oluşumuna en çok katkı sağlar?

- A) Ortak tarih ve değerleri öğrenmek
- B) Teknolojiyi çok sıkı takip etmek
- C) Yabancı kültürleri araştırıp öğrenmek
- D) Kültürel değerlere günlük hayatta fazla yer vermek

9. Bir metinde "imarette ihtiyaç sahiplerine yemek dağıtıldı" ifadesi geçiyorsa, aşağıdaki çıkarımlardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Osmanlı'da sosyal dayanışmanın vakıflarla desteklendiği
- B) Osmanlı'da sadece askerî alanda düzen olduğu
- C) Osmanlı'da güçlü bir ekonomik sistem olduğu
- D) Osmanlı'da eğitim kurumlarının önemsendiği

10. Aşağıdakilerden hangisi "tarih araştırma → vatanseverlik" bağlantısına uygun bir örnektir?

- A) Evde genellikle geleneksel Türk yemeklerini pişirmek
- B) Ülkemizin komşuları ile ilgili haberleri takip etmek
- C) Bayrağımıza saygı göstermek
- D) Tarihî eserleri korumaya katkı sağlayan projelere katılmak

11. Aşağıdakilerden hangisi hem Türk kültürel zenginliğine hem de kültürel mirasın aktarılmasına birlikte örnek olarak verilebilir?

- A) Geleneksel bir halk oyununun öğrenilip okul gösterisinde sergilenmesi
- B) Osmanlı'da teknolojik ve bilimsel gelişmelerin araştırılması
- C) Dünyadaki yerel müziklerle ilgili araştırma yapmak
- D) Türklerin Türkistan'daki sosyal hayatları hakkında araştırma yapmak

12. Osmanlı Devleti'nde sosyal hayat, hukuk sistemi ve eğitim anlayışı büyük ölçüde İslam dininin etkisi altında şekillenmiştir. Örneğin, yardımlaşma amacıyla vakıflar kurulmuş, adalet anlayışı İslam hukukuna göre düzenlenmiş ve eğitim kurumlarında dinî bilgiler önemli bir yer tutmuştur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Osmanlı kültür ve medeniyetinde İslam'ın etkisine örnek olarak gösterilebilir?

- A) Farklı milletlerin kendi dillerini konuşabilmesi
- B) Vakıflar aracılığıyla ihtiyaç sahiplerine yardım edilmesi
- C) Yeni ticaret yollarının bulunması
- D) Avrupa ile siyasi ilişkilerin geliştirilmesi

Cumhuriyeti'mizin Temel Niteliklerini Tanıyalım

Türkiye Cumhuriyeti ve Anayasamız

Türkiye Cumhuriyeti'nin nasıl bir devlet olduğunu anlamak için T.C. Anayasası'nın II. maddesine bakmamız gerekir. Çünkü bu maddede Cumhuriyetimizin temel özellikleri açıkça belirtilmiştir.

Anayasa'nın II. Maddesine Göre Türkiye Cumhuriyeti:

- Atatürk milliyetçiliğine bağlı,
- Demokratik,
- Laik,
- Sosyal bir hukuk devletidir.

Bu ifadeler, devletimizin temel niteliklerini oluşturur.

Türkiye Cumhuriyeti
Anayasa kitapçığı

Cumhuriyetin Temel Nitelikleri Nelerdir?

1. Demokratik Devlet

Demokrasi, halkın kendi kendini yönetmesidir.

Türkiye'de vatandaşlar:

- Seçme ve seçilme hakkına sahiptir.
- Oy kullanarak yöneticilerini belirler.
- Düşüncelerini özgürce ifade edebilir.
- Demokratik devlet, halkın iradesine önem verir.

Oy vererek seçimlere katılım sağlamak demokratik bir hak ve sorumluluktur.

2. Laik Devlet

Laiklik, devlet işlerinin **din kurallarına göre değil, hukuk kurallarına göre** yürütülmesidir.

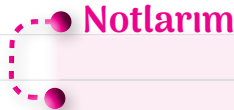
Laik bir devlette:

- Herkes din ve vicdan özgürlüğüne sahiptir.
- Devlet tüm inançlara eşit mesafededir.
- Laiklik, toplumda birlik ve hoşgörüyü güçlendirir.

Laiklik toplumda birlik ve hoşgörüyü güçlendirir.
Fotoğrafı laiklik açısından değerlendiriniz.

Türkiye Cumhuriyet devletinde halk, seçimler aracılığıyla ülke yönetimine katılım sağlar. Halk, yöneticilerini kendisi belirler; bu, seçme hakkıdır. Bunun dışında her Türk vatandaşı aday olabileme hakkına sahiptir; bu da seçilme hakkıdır.

Notlarım

3. Sosyal Devlet

Sosyal devlet, vatandaşlarının refahını ve sosyal güvenliğini gözeten devlettir.

Sosyal devlet:

- Eğitim ve sağlık hizmeti sunar.
- İhtiyaç sahiplerine yardım eder.
- Sosyal adaleti sağlamaya çalışır.

Amaç, toplumda **fırsat eşitliğini** artırmaktır.

Sosyal devletin temelinde, her vatandaşın eşit haklara ve olanaklara erişim sağlayabilme anlayışı yatar.

4. Hukuk Devleti

Hukuk devleti, herkesin kanun önünde eşit olduğu devlettir.

Hukuk devletinde:

- Yasalar herkese eşit uygulanır.
- Devlet de hukuka bağlıdır.
- Hak ve özgürlükler güvence altındadır.

Hukuk devleti, **adaletin temelidir**.

Hukuk devletinde adalet terazisi herkes için eşittir. Devlet de hukuk kurallarına uymak zorundadır.

Atatürk Milliyetçiliğine Bağlılık

Anayasamızda yer alan bir diğer ifade "Atatürk milliyetçiliğine bağlı" olmaktadır.

Bu anlayış:

- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını ortak değerler etrafında birleştirir.
- Ayrım yapmadan birlik ve beraberliği güçlendirir.
- Millî egemenlik ilkesine dayanır.

Atatürk milliyetçiliği din ve ırk ayrımından uzak, ortak yurttaşlık temelinde dayanır

Neden Bu Nitelikleri Bilmeliyiz?

Cumhuriyetin temel niteliklerini bilmek:

- Hak ve özgürlüklerimizi anlamamıza yardımcı olur.
- Vatandaşlık bilincimizi geliştirir.
- Demokratik ve bilinçli bireyler olmamızı sağlar.
- Bu nitelikler sayesinde Türkiye Cumhuriyeti güçlü ve çağdaş bir devlet olarak varlığını sürdürmektedir.

ETKİNLİK

1. Aşağıdaki anlam çözümleme tablosunda boşlukları uygun şekilde doldurunuz.

Temel Nitelik	Anahtar Kavram	Günlük Hayattan Örnek
Demokratik Devlet	Seçim, halk iradesi	Oy kullanmak
Laik Devlet	Din ve vicdan özgürlüğü	Farklı inançlara saygı
Sosyal devlet	Sosyal yardım, eşitlik	Devlet hastaneleri
Hukuk Devleti	Adalet, eşitlik	Kanun önünde eşitlik

2. Aşağıdaki örneklere uygun olan başlığı noktalı alana yazınız.

Başlıklar:

Demokratik

Laik

Sosyal

Hukuk Devleti

- a. Seçimlerde oy kullanmak Demokratik
- b. Devletin tüm inançlara eşit mesafede olması Laik
- c. İhtiyaç sahiplerine sosyal yardım yapılması Sosyal
- ç. Mahkemelerin bağımsız olması Hukuk Devleti
- d. Herkesin kanun önünde eşit olması Hukuk Devleti
- e. Devlet hastanelerinde sağlık hizmeti verilmesi Sosyal
- f. Din ve vicdan özgürlüğünün korunması Laik
- g. Vatandaşların düşüncelerini ifade edebilmesi Demokratik

3. Aşağıdaki kavramlar ile uygun açıklamaları harf ve rakamları kullanarak eşleştiriniz.

Kavramlar		Açıklamalar	
1.	Demokratik devlet	A.	Devletin tüm vatandaşlara eşit yaklaşması, din özgürlüğünün korunması
2.	Laik devlet	B.	Kanunların üstünlüğü ve adaletin sağlanması
3.	Sosyal devlet	C.	Eğitim-sağlık-yardım hizmetleriyle toplum refahının gözetilmesi
4.	Hukuk devleti	D.	Halkın yönetime katılması ve seçimlerin yapılması

1 - D,

2 - A,

3 - C,

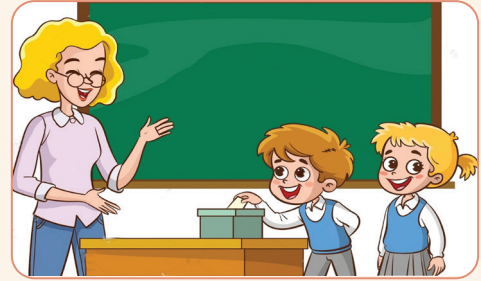
4 - B.

4. Aşağıdaki tabloda verilen ifadeler doğru ise kutucuğa “✓” işareti, yanlış ise “✗” işareti yapınız.

Demokratik devlette vatandaşlar seçimlere katılabilir.	✓
Laiklik, herkesin tek bir dine inanmasını zorunlu kılar.	✗
Sosyal devlet, ihtiyaç sahiplerini desteklemeye çalışır.	✓
Hukuk devletinde devlet yöneticileri de kurallara uymak zorundadır.	✓
Hukuk devleti; hak ve özgürlükleri korumaya yardımcı olur.	✓
Laik devlet; din ve vicdan özgürlüğünü güvence altına alır.	✓
Sosyal devletin görevi sadece vergi toplamaktır.	✗
Demokratik devlette halk iradesi önemlidir.	✓
Kanun önünde eşitlik, hukuk devletiyle ilişkilidir.	✓
Cumhuriyetin temel nitelikleri günlük yaşamı etkilemez.	✗

5. Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları metne göre yanıtlayınız.

Okulda öğrenci meclisi seçimleri yapılmıştır. Her öğrenci istediği adaya oy vermiştir. Okul yönetimi, tüm öğrencilerin inançlarına saygılı davranılmasını istemiş; ihtiyaç sahibi öğrenciler için de bir yardım kampanyası düzenlenmiştir. Kurallar herkes için aynıdır ve haksızlık olduğunda müdür yardımcısı konuyu adil şekilde çözer.

a) Metinde geçen ve devletimizin 4 niteliğine örnek olabilecek davranışları bularak ve aşağıya yazınız.

okulda seçim yapılması = demokratik devlet inançlara saygılı olmak = laiklik

yardım kampanyası düzenlenmesi = sosyal devlet

müdür yardımcısının konuyu adil çözmesi = hukuk devleti

b) Öğrenciler arasında anlaşmazlık olsaydı ve bazı öğrencilere ayrıcalık tanınmış olsaydı, bu durum devletimizin hangi ilkesi ile uyuşmazdı?

Herkesin kanunlar önünde eşit olduğu ilkesi ile uyuşmaz ve hukuk devleti anlayışına ters düşerdi.

c) Metinde, sosyal devlet anlayışı ile uyuşmayan bir davranış verilmiş olsaydı, bu nasıl bir örnek olurdu?

İhtiyaç sahibi öğrenciler görmezden gelinseydi ve onlara yardım edilmeseydi, bu durum sosyal devlet anlayışı ile uyuşmazdı.

1. "Halkın yönetime katılması, seçimlerle temsilcilerini belirlemesi ve çoğunluk iradesinin esas alınması" **aşağıdaki kavramlardan hangisi ilişkilidir?**

- A) Laik devlet
- B) Sosyal devlet
- C) Demokratik devlet
- D) Hukuk devleti

2. **Aşağıdakilerden hangisi hukuk devletinin özelliklerinden biri değildir?**

- A) Kanun önünde eşitlik
- B) Bağımsız mahkemeler
- C) Devletin hukuka bağlı olması
- D) Laiklik temeline dayalı eğitim yapılması

3. Bir ülkede vatandaşlar düzenli aralıklarla seçim yapıyor, farklı görüşler özgürce ifade edilebiliyor ve yöneticiler halk tarafından belirleniyor.

Bu durum en çok hangi devlet niteliğini gösterir?

- A) Laik devlet
- B) Demokratik devlet
- C) Sosyal devlet
- D) Üniter devlet

4. Mahkemeler karar verirken hiçbir kişi ya da kurumdan talimat almaz. Her vatandaş kanun önünde eşittir.

Yukarıda verilen ilke, devletin hangi niteliklerine vurgu yapmaktadır?

- A) Sosyal devlet
- B) Demokratik devlet
- C) Hukuk devleti
- D) Laik devlet

5.

Belli zamanlarda ihtiyaç sahibi aileler tespit ediliyor. Bu ailelere gıda, para ve kırtasiye yardımı yapılıyor. Ayrıca okullarda, öğrencilere süt desteği veriliyor.

Yukarıda anlatılan durum, bir devletin hangi niteliğine işaret eder?

- A) Laik anlayışla yönetildiğinde
- B) Sosyal devlet olduğuna
- C) Hukuk devleti kurallarının geçerli olduğuna
- D) Demokrasi ile yönetildiğine

6. Bir okulda öğrenciler farklı din ve inançlara sahip olmalarına rağmen herkes kendi inancını özgürce yaşayabilmekte ve kimseye bu konuda baskı yapılmamaktadır. Okul yönetimi, tüm öğrencilere eşit davranmaktadır.

Bu durum Türkiye Cumhuriyeti'nin hangi temel niteliği ile ilişkilidir?

- A) Milliyetçilik
- B) Laiklik
- C) Devletçilik
- D) Halkçılık

7. I. Devlet tüm inançlara eşit mesafededir.
II. Din ve vicdan özgürlüğü güvence altındadır.
III. Devlet yönetimi din kurallarına göre yürütülür.

Yukarıdakilerden hangileri laik devlet anlayışıyla uyumlu ilkelere aittir?

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) II ve III
D) I, II ve III

8. I. Demokratik devlette halk yönetime katılır.
II. Hukuk devletinde yöneticiler de kanunlara uymak zorundadır.
III. Sosyal devlet yalnızca vergi toplamakla görevlidir.
IV. Vatandaşlar devletin dini kurallarını uygulamakla yükümlüdürler.

Yukarıdaki ifadelerden hangileri modern devlet anlayışına göre yanlıştır?

- A) I ve II
B) II ve III
C) I ve III
D) III ve IV

9. Bir ülkenin hem demokratik hem hukuk devleti olması aşağıdakilerden hangisini birlikte gerektirir?

- A) Halkın oy kullanması ve mahkemelerin bağımsız olması
B) Devletin yalnızca sosyal yardım yapması
C) Tüm vatandaşların aynı düşünceye sahip olması
D) Sadece yöneticilerin karar vermesi

10. Cumhuriyetin ilanından sonra:

- Seçme ve seçilme hakkı tanınmış,
- Kanun önünde eşitlik ilkesi güçlendirilmiş,
- Eğitim hizmetleri yaygınlaştırılmıştır.

Bu gelişmeler birlikte değerlendirildiğinde aşağıdaki genel sonuçlardan hangisine ulaşılabılır?

- A) Cumhuriyet sayesinde kadınlar oy kullanma hakkına sahip olmuştur.
B) Cumhuriyetin temel nitelikleri insan hak ve özgürlüklerini güçlendirmiştir.
C) Cumhuriyet ekonomik anlamda ülkede büyük sıçrama yapılmasını sağlamıştır.
D) Cumhuriyet rejimi, laik temeller üzerine kurulmuştur.

11. Aysel'in apartmanında, apartmanın depreme karşı güçlendirilmesi konusunda bir toplantı yapılıyor. Toplantıda iki aile, oy birliği ile alınan kararlara karşı çıkarak kararı tanımadıklarını bildirerek ve toplantıyı terk ediyorlar.

Aysel'in apartmanında, toplantıda yaşanan durum ile ülkemizin yönetim ilkeleri benzerlik kuracak olursa, devletin hangi ilkesi ile çeliştiği söylenebilir?

- A) Hukuk devleti
B) Laik devlet
C) Demokratik devlet
D) Sosyal devlet

12. Türkiye Cumhuriyeti'nin temel nitelikleri arasında "laiklik" ilkesi yer alır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi laiklik ilkesinin bir sonucudur?

- A) Devlet yönetiminin dine dayalı olması
B) Yönetimin padişah'tan halka geçmesi
C) Sadece bir dinin kabul edilmesi
D) Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması

Cumhuriyetimizin Temel Nitelikleri ve Günlük Yaşamımız

Demokratik Devlet: Halkın Yönetime Katılması

Demokratik devlet, halkın yönetime katıldığı devlettir.

Günlük yaşamda demokrasi:

- seçime katılma,
- okulda sınıf başkanı seçimi,
- düşüncüyü ifade edebilme,
- farklı görüşlere saygı

gibi örneklerle görülür.

Demokrasi **sadece seçim değildir**; aynı zamanda katılım, ifade özgürlüğü ve çoğulculuk demektir.

Laik Devlet: Din ve Vicdan Özgürlüğü

Laik devlette:

- Herkes inancını özgürce yaşayabilir.
- Kimse bir inanca zorlanamaz.
- Devlet tüm inançlara eşit mesafededir.

Günlük yaşamda laiklik:

- farklı inançlara saygı,
- din ve vicdan özgürlüğünün korunması,
- devletin kurallarını din değil, hukuk belirlemesi şeklinde kendini gösterir.

Sosyal Devlet: Yardım, Hizmet ve Fırsat Eşitliği

Sosyal devlet **vatandaşlarının temel ihtiyaçlarını gözetir**. Amaç, toplumda fırsat eşitliğini güçlendirmektir.

Günlük yaşamda sosyal devlet örnekleri:

- ücretsiz/erişilebilir eğitim hizmetleri,
- devlet hastaneleri ve sağlık hizmetleri,
- burslar ve sosyal yardımlar,
- engellilere destekler,
- afetlerde devletin yardım organizasyonu

gibi uygulamalardır.

Hukuk Devleti: Adalet ve Kuralların Üstünlüğü

Hukuk devletinde:

- Herkes kanun önünde eşittir.
- Devlet de kurallara uymak zorundadır.
- Mahkemeler bağımsızdır.

Günlük yaşamda hukuk devleti:

- haksızlığa uğrayınca yasal yollara başvurabilme,
 - kuralların kişiye göre değişmemesi,
 - hak arama özgürlüğü
- gibi örneklerle açıklanabilir.

Cumhuriyet Öncesi – Sonrası Karşılaştırma (Genel Çerçeve)

Cumhuriyet öncesi (genel olarak):

- Yönetimde halkın katılımı sınırlıdır.
- Hak ve özgürlükler daha dar çerçevededir.
- Kurallar ve uygulamalar kişilere göre farklılık gösterebilir.

Cumhuriyet sonrası:

- Halk egemenliği (milli egemenlik) güçlenmiştir.
- Kanun önünde eşitlik vurgusu artmıştır.
- Eğitim, sağlık, sosyal yardım gibi alanlarda devletin sorumluluğu artmıştır.
- Hak ve özgürlüklerin korunması daha sistemli hâle gelmiştir.

ETKİNLİK

1. Tablodaki durumları aşağıda verilen devletin temel nitelikleri uygun şekilde eşleştiriniz. Kutucukların içine Demokratik ise (D); Laiklik ise (L); (Sosyal) ise (S), Hukuk ise (H) yazınız.

Okulda sınıf başkanı seçimle belirleniyor.	D
Devlet hastanesinde muayene olabiliyorum.	S
Mahkemeler karar verirken kimsenin etkisinde kalmıyor.	H
Herkesin din ve vicdan özgürlüğü var.	L
İhtiyaç sahibi öğrencilere burs veriliyor.	S
Kurallar kişiye göre değişmiyor, herkes için aynı.	H
Farklı görüşler ifade edilebiliyor.	L
Devlet tüm inançlara eşit mesafede duruyor.	L

2. Sosyal devletin iki görevini aşağıya yazınız.

1.. Herkesin eşit şekilde ulaşabileceği eğitim kurumları açmak.....
 2.. Yoksul ve yardıma muhtaç kişilere ihtiyaçlarını giderecek desteklerde bulunmak.....

3. Hukuk devleti kavramı aynı zamanda demokrasi ile ilişkilidir.

Aşağıda bu iki kavramı karşılaştırarak ve bir örnek vererek aralarındaki ilişkiyi açıklayınız.

Demokrasi, halkın yönetime katılmasını sağlar; hukuk devleti ise bu katılımın ve özgürlüklerin adil ve güvenli biçimde kullanılmasını sağlar. Yani hukuk devleti olmazsa demokrasi çoğunluğun keyfi kararlarına dönüşebilir; demokrasi olmazsa hukuk kuralları halkın iradesini yansıtmayabilir. Örnek: Bir ülkede seçim yapılması demokrasiye örnektir. Ancak seçimden sonra yöneticiler seçim sonuçlarına uymazsa sorun çıkar. Demokrasinin gereği olan seçimlerin adil yapılması ve herkesin haklarının yasayla korunması için hukuk devleti gerekir.....

4. Laik devlet” kavramının etkileri günlük yaşamda hangi alanlarda, ne şekilde görülür? Bir örnekle açıklayınız.

Laik devlet anlayışı, din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmasını sağlar. Bu durum günlük yaşamda özellikle eğitim, hukuk ve yönetim alanlarında görülür.

Örneğin, okullarda eğitim programları dini kurallara göre değil, bilimsel ve çağdaş esaslara göre hazırlanır. Bu sayede herkes eşit şekilde eğitim alabilir ve farklı inançlara sahip insanlar birlikte uyum içinde yaşayabilir.

5. Demokratik devlette vatandaşın üzerinen düşen 2 sorumluluğu aşağıya yazınız.

1. Seçimlerde oy kullanarak yönetime katılmak.....
 2. Kanunlara uymak ve başkalarının haklarına saygı göstermek.....

1. Aşağıda verilen uygulamalardan hangisi hukuk devleti ile en doğrudan ilişkilidir?

- A) Seçimlerde oy kullanılması
- B) Devletin ihtiyaç sahiplerine yardım etmesi
- C) Mahkemelerin hiç kimseden talimat almaması
- D) Devletin tüm inançlara eşit mesafede durması

2.

Bir okulda öğrenci temsilcisi seçilecektir. Bunun öğrencilerin katılımı ile gerçekleştirilecek olan seçimle belirlenmesine karar veriliyor. Temsilci olmaya aday öğrenciler kendilerini tanıtırken, adaylardan bir tanesi diğerlerine engel olmaya çalışıyor.

Yukarıda verilen durum, Cuhuriyet'in temel niteliklerinden hangisi ile uyuşmaz?

- A) Hukuk devleti
- B) Demokrasi
- C) Sosyal devlet
- D) Laiklik

3. Kuralların kişiye göre değişmemesi ve herkese eşit uygulanması, adalet duygusunu güçlendirir.

Bu açıklama en çok devletin hangi niteliği desteklemektedir?

- A) Laik devlet
- B) Hukuk devleti
- C) Sosyal devlet
- D) Demokratik devlet

4.

Bir belediye, ihtiyaç sahibi ailelere gıda kolisi dağıtıyor ve öğrencilere kırtasiye desteği sağlıyor. Bu yardımları yaparken ihtiyaç sahiplerinin farklı inançlara sahip olmasını önemsemiyor.

Yukarıdaki metinde cumhuriyetimizin hangi iki niteliğine vurgu yapılmıştır?

- A) Demokrasi - sosyal
- B) Hukuk - laik
- C) Sosyal - demokrasi
- D) Sosyal - Laik

5.

Demokrasi sadece seçim değildir; insanların görüşlerini ifade edebilmesi ve farklı fikirlere saygı gösterilmesi de gerekir.

Bu cümlede vurgulanan düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Demokratik devletin katılım ve özgürlük boyutu
- B) Sosyal devletin yardım boyutu
- C) Hukuk devletinin yargı boyutu
- D) Laik devletin ibadet boyutu

6. I. Vatandaşlar seçimlerde oy kullanır.
II. Devlet, tüm inançlara eşit mesafede durur.
III. İhtiyaç sahiplerine sosyal yardım yapılır.
IV. Mahkemeler bağımsızdır.

Yukarıda verilenlerin devletin temel nitelikleri ile eşleştirilmesi hangi seçenekte doğru verilmiştir?

- A) I-Laik, II-Demokratik, III-Hukuk, IV-Sosyal
B) I-Demokratik, II-Laik, III-Sosyal, IV-Hukuk
C) I-Demokratik, II-Hukuk, III-Laik, IV-Sosyal
D) I-Hukuk, II-Sosyal, III-Demokratik, IV-Laik

7. I. Hukuk devleti, hak ve özgürlükleri korur.
II. Sosyal devlet, fırsat eşitliğini destekler.
III. Laik devlet, din ve vicdan özgürlüğünü güvence altına alır.
IV. Demokratik devlet, halkın yönetime katılmasını sağlar.

Yukarıda verilenlerden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) I, II ve III
D) I, II, III ve IV

8.

“Bir ilçede belediye başkanı seçimle belirlenir. Belediye hizmetlerinden yararlanırken kurallar herkes için aynıdır. İhtiyaç sahibi ailelere destek verilir. Farklı inançlara sahip kişiler ibadetlerini özgürce yapabilir.”

Bu metinde aşağıdaki niteliklerden hangisine örnek yoktur?

- A) Demokratik devlet
B) Laik devlet
C) Hukuk devleti
D) Sosyal devlet

9. **Aşağıdakilerin hangisinde devletin laiklik niteliğine vurgu yapılmaktadır?**

- A) Bir mahallede, farklı inançlara ait ibadethanelere devletin eşit ödenek çıkarması
B) Seçim sonuçlarına kazanan da kaybedenin de saygı göstermesi
C) Mahkemelerde zengin, yoksul ayrımı yapılmaması
D) Devletin, halkın her türlü ihtiyacına cevap vermesi

10. Bir ülkede seçimler düzenli yapılmaktadır. Ancak bazı kişilerin mahkemelerde kayırdığı, hukuk kurallarının herkese eşit uygulanmadığı görülmektedir.”

Bu metinden çıkarılabilecek en doğru yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ülke hem demokratik hem hukuk devletidir.
B) Ülkede sosyal devlet anlayışı vardır.
C) Seçim olması demokrasi için bir kanıttır; fakat hukuk devleti ilkesi tam gerçekleşmemiştir.
D) Tüm inançlara saygı ile yaklaşıldığı için devlet laiklik ilkesi üzerine temellendirilmiştir.

Demokrasinin Temel Nitelikleri ve Türkiye’de Demokrasinin Gelişimi

Demokrasinin Temel Nitelikleri

Demokrasi, halkın yönetime katıldığı ve insan haklarının güvence altına alındığı bir yönetim biçimidir. Demokratik bir toplumda insanlar özgürdür, eşittir ve hakları korunur. Ancak demokrasi yalnızca seçim yapmak değildir. Demokrasi; birçok temel ilkeye dayanır.

İnsan Haklarına Saygı

Demokrasinin temelinde insan vardır. Her birey değerli kabul edilir ve temel hakları korunur.

İnsan haklarına saygı demek:

- Yaşama hakkının korunması
- Eğitim hakkının güvence altına alınması
- Düşünce ve ifade özgürlüğünün sağlanması
- Ayrımcılığın önlenmesi

Demokratik bir devlette devlet, **vatandaşın haklarını korumakla** yükümlüdür.

Düşünce Özgürlüğü

Eşitlik

Yaşam Hakkı

Adil Yargılanma Hakkı

Özgürlük

Özgürlük, insanların düşüncelerini **açıklayabilmesi ve tercih** yapabilmesidir. Ancak **özgürlük sınırsız değildir**. Bir kişinin özgürlüğü, başkasının hakkına zarar verdiği yerde sona erer.

Demokratik toplumda:

- Fikirler özgürce ifade edilir.
- Basın özgürlüğü vardır.
- İnsanlar korkmadan görüş bildirebilir.

Özgürlük, demokrasinin en önemli unsurudur. Demokratik toplumlarda bireylerin özgürlüğü engellenemez.

Eşitlik

Demokraside herkes kanun önünde eşittir.

Eşitlik;

- Cinsiyet, din, dil, ırk gibi farklılıklar nedeniyle ayırım yapılmamasıdır.
- Kadın ve erkeklerin eşit haklara sahip olmasıdır.
- Eşitlik ilkesi olmadan adalet sağlanamaz.

Eşitliğin sağlandığı toplumlarda sosyal hayatta bireyler arasında **haklar** ve **imkanlar** bakımından **ayırım yoktur**.

Eşitlik ilkesine dayalı toplumlarda farklı koşullardaki bireylerle aynı olanaklara erişim hakkı verilir.

Seçme ve Seçilme Hakkı**Demokratik devletlerde vatandaşlar:**

- Oy kullanarak yöneticilerini seçer (seçme hakkı),
- Aday olarak yönetime talip olabilir (seçilme hakkı).
- Bu hak, halkın yönetime katılmasının en önemli yoludur.

Millî Egemenlik

Egemenlik, devleti yönetme gücüdür.

Demokrasiye göre egemenlik **bir kişiye değil, millete aittir.**

Türkiye’de bu ilke “**Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.**” sözüyle ifade edilir.

Hukukun Üstünlüğü

Hukukun üstünlüğü; herkesin ve devletin kanunlara uyması demektir.

Demokratik bir devlette:

- Kurallar kişiye göre değişmez.
- Mahkemeler bağımsızdır.
- Haksızlığa uğrayan kişi hak arayabilir.

Hukukun **üstünlüğü olmadan, demokrasi tam anlamıyla işleyemez.**

Türkiye Cumhuriyeti devletinde herkes, mahkemeler aracılığıyla hakkını arayabilir.

Çoğulculuk

Çoğulculuk, toplumda farklı görüşlerin ve düşüncelerin varlığını kabul etmektir.

Birden fazla siyasi parti olması, farklı fikirlerin ifade edilmesi çoğulculuğun göstergesidir.

Çoğulculuk sayesinde toplumda tek tip düşünce yerine çeşitlilik oluşur. Çoğulculuk, demokrasinin olmazsa olmaz gerekliliğidir.

Türkiye Cumhuriyeti çoğulculuk anlayışı üzerine kurulmuştur.

TBMM’deki farklı siyasi partiler aracılığıyla toplumun farklı fikirleri dile getirilerek çoğulculuk ilkesi sürdürülür.

Katılımcılık

Demokraside vatandaşlar yalnızca seçim zamanı değil, her zaman yönetime katılabilir.

Katılımcılık:

- Görüş bildirme,
 - Toplantılara katılma,
 - Dilekçe verme,
 - Sivil toplum faaliyetleri
- gibi yollarla gerçekleşir.

ETKİNLİK

1. Aşağıda verilen kavramlarla bunlara karşılık gelen tanımları noktalı alanda, harf ve rakam kullanarak eşleştiriniz.

KAVRAMLAR

1. İnsan haklarına saygı
2. Özgürlük
3. Eşitlik
4. Seçme ve seçilme hakkı
5. Millî egemenlik
6. Çoğulculuk
7. Katılımcılık
8. Hukukun üstünlüğü

TANIMLAR

- A) Egemenliğin millete ait olması
- B) Farklı görüşlerin varlığını kabul etme
- C) Herkesin kanun önünde aynı haklara sahip olması
- D) İnsanların haklarının devlet tarafından korunması
- E) Vatandaşın oy kullanması ve aday olabilmesi
- F) İnsanların düşüncelerini ifade edebilmesi
- G) Seçim dışında da karar süreçlerine katılma
- H) Devlet de dâhil olmak üzere herkesin kanunlara uyması

1 - D, 2 - F, 3 - C, 4 - E, 5 - A, 6 - B,
7 - G, 8 - H

2. Aşağıda verilen günlük hayattan alınmış örnek olayların, demokrasinin hangi unsuruna karşılık geldiğini yanına yazınız.

Okulda sınıf başkanını seçimle belirlemek: Seçme ve seçilme hakkı (katılım)
 Bir kişinin inancı nedeniyle dışlanmaması: Eşitlik / ayrımcılık yasağı
 Birden fazla görüşün/partinin olması: Çoğulculuk
 Dilekçe vererek şikâyetini bildirmek: Hak arama özgürlüğü
 Kuralların kişiye göre değişmemesi: Hukukun üstünlüğü (hukuk devleti)
 Herkesin eğitim hakkının olması: Sosyal devlet / eşitlik
 "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir." sözü: Millî egemenlik
 Basın ve düşünce özgürlüğünün bulunması: İfade özgürlüğü
 Kadın-erkek herkesin aynı haklara sahip olması: Eşitlik
 Vatandaşın aday olup seçilebilmesi: Seçilme hakkı / katılım

3. Aşağıdaki ifadelerden doğru olanların başına (D), yanlış olanlara (Y) yazınız.

- (D) Çoğulculuk, farklı görüşlerin var olmasını destekler.
- (Y) Katılımcılık sadece seçim gününde oy kullanmaktır.
- (D) Hukukun üstünlüğü, kuralların kişiye göre değişmemesini sağlar.
- (Y) Eşitlik, bazı kişilere ayrıcalık tanınmasıdır.
- (D) Seçilme hakkı, aday olabilmeyi ifade eder.
- (D) İnsan haklarına saygı, demokratik toplumun temelidir.
- (D) Millî egemenlik, yönetme gücünün millete ait olmasıdır.
- (Y) Özgürlük sınırsızdır; başkasının hakkını kısıtlayabilir.
- (Y) Çoğulculuk, tek bir düşüncenin zorunlu olmasını savunur.
- (D) Hukukun üstünlüğü, devletin de kanunlara uymasını gerektirir.

4. Aşağıdaki ifadelerde bırakılan boşlukları verilen kelime ve kavramlardan uygun olanlar ile doldurunuz.

özgürlük

eşitlik

çoğulculuk

katılımcılık

millî egemenlik

hukuk

insan hakları

seçme

seçilme

üstünlüğü

- Demokrasi, **insan hakları** a saygı üzerine kuruludur.
- **özgürlük**; insanların düşüncelerini ifade edebilmesidir.
- **eşitlik**; herkesin kanun önünde aynı haklara sahip olmasıdır.
- **çoğulculuk**; toplumda farklı görüşlerin varlığını kabul etmektir.
- **katılımcılık**; vatandaşın sadece seçimle değil, başka yollarla da yönetime katılmasıdır.
- **millî egemenlik**; yönetme gücünün millete ait olmasıdır.
- **seçme** hakkı oy kullanmayı ifade eder.
- **seçilme** hakkı aday olabilmeyi ifade eder.
- Hukukun **üstünlüğü**, kuralların herkese eşit uygulanmasıdır.
- Devletin de kurallara uyması, **hukuk** devletin gereğidir.

5. Demokrasinin üç niteliği seçiniz ve her biri için günlük yaşamdan 1 örnek veriniz.

Eşitlik: Herkesin kanunlar önünde eşit olmasıdır.

Örnek: Okulda tüm öğrencilerin kurallara uymak zorunda olması ve kimseye ayrıcalık tanınmaması.

Özgürlük: Bireylerin düşüncelerini serbestçe ifade edebilmesidir.

Örnek: Bir öğrencinin sınıfta fikrini rahatça söyleyebilmesi.

Katılım (Seçme ve seçilme hakkı): Vatandaşların yönetime katılmasıdır.

Örnek: Sınıf başkanının seçimle belirlenmesi.

1. "Yönetme gücünün millete ait olması" aşağıdaki kavramlardan hangisini ifade eder?

- A) Çoğulculuk
B) Katılımcılık
C) Millî egemenlik
D) Hukukun üstünlüğü

2. Aşağıdakilerden hangisi çoğulculuk ilkesinin bir özelliği değildir?

- A) Farklı görüşlerin varlığını kabul etmek
B) Ülkede tek siyasi parti bulunması
C) Birden fazla siyasi partinin bulunması
D) Farklı fikirlerin ifade edilebilmesi

3. Bir ülkede vatandaşlar seçimlerde oy kullanmakta ve istedikleri takdirde aday olabilmektedirler.

Bu durum aşağıdaki ilkelerden hangisi ile açıklanabilir?

- A) Seçme ve seçilme hakkı
B) Hukukun üstünlüğü
C) Eşitlik
D) Katılımcılık

4. Demokrasilerde halk yönetime katılır, seçimler yapılır ve temel hak ve özgürlükler korunur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi demokrasinin temel niteliklerinden biri değildir?

- A) Halkın yönetime katılması
B) Seçimlerin düzenli aralıklarla yapılması
C) Temel hak ve özgürlüklerin korunması
D) Yönetimin tek bir kişinin kontrolünde olması

5.

Bir öğrenci, okul yönetimine dilekçe vererek okul çıkışında, okulun önünde trafiğin çok yoğun olduğunu bildirmiş, "Bu durum zaman zaman biz öğrencileri de tehlikeye atmaktadır." diyerek okul yönetiminin bu duruma çözüm bulmasını istemiştir.

Yukarıda verilen durum aşağıdaki ilkelerden hangisine örnektir?

- A) Çoğulculuk
B) Katılımcılık
C) Eşitlik
D) Millî egemenlik

6.

Aşağıda verilen örnek durumlardan hangisi "hukukun üstünlüğü" ilkesi ile uyuşmamaktadır?

- A) Devletin yaptığı bir hata karşısında vatandaşın devleti mahkemeye vermesi
B) Bir mahkemede, tarafların zengin ya da yoksul olmalarının dikkate alınmaması
C) Mahkemelerin bir kişi ya da kurumdan talimat almaması
D) Haksızlığa uğrayan bir kişinin korkudan hakkını aramaması

7. I. Farklı görüşlerin bulunması
II. Kuralların herkese eşit uygulanması
III. Vatandaşın dilekçe ve toplantılarla görüş bildirmesi
IV. İnsanların düşüncelerini ifade edebilmesi
- Yukarıdaki ifadeler sırasıyla hangi kavramlarla eşleşir?**

	I	II	III	IV
A)	Özgürlük	Eşitlik	Çoğulculuk	Katılımcılık
B)	Çoğulculuk	Hukukun üstünlüğü	Katılımcılık	Özgürlük
C)	Katılımcılık	Çoğulculuk	Özgürlük	Hukukun üstünlüğü
D)	Özgürlük	Hukukun üstünlüğü	Çoğulculuk	Katılımcılık

8.

Bir ülkede farklı görüşlere sahip siyasi partiler bulunmaktadır. İnsanlar düşüncelerini özgürce ifade edebilmekte ve basın özgürce yayın yapabilmektedir.

Bu metinde aşağıdaki ilkelerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Çoğulculuk
B) Özgürlük
C) Seçme ve seçilme hakkı
D) İnsan haklarına saygı

9. I. Farklı siyasi partilerin bulunması
II. İnsanların düşüncelerini özgürce ifade edebilmesi
III. Kuralların herkese eşit uygulanması

Yukarıdakiler sırasıyla hangi ilkelerle ilişkilidir?

	I	II	III
A)	Çoğulculuk	Özgürlük	Hukukun üstünlüğü
B)	Katılımcılık	Eşitlik	Çoğulculuk
C)	Hukukun üstünlüğü	Çoğulculuk	Özgürlük
D)	Özgürlük	Çoğulculuk	Katılımcılık

10.

Okulda öğrenci meclisi seçimleri yapıldı. Öğrenciler aday oldu ve herkes oy kullandı. Seçimden sonra öğrenciler, okul kurallarıyla ilgili önerilerini dilekçe ile yönetime iletti. Okul yönetimi tüm öğrencilere eşit davrandı.”

Bu metinde aşağıdaki ilkelerden hangisi yoktur?

- A) Seçme-seçilme hakkı
B) Katılımcılık
C) Eşitlik
D) Millî egemenlik

11. Demokratik bir devlette hem özgürlük hem de hukukun üstünlüğü bulunur.

Bu durum aşağıdakilerden hangisini gösterir?

- A) Özgürlük sınırsızdır.
B) Hukuk olmadan demokrasi de olabilir.
C) Özgürlükler, hukuk kurallarıyla güvence altına alınır.
D) Sadece seçim yapılması yeterlidir.

Türkiye'de Demokrasinin Gelişimi

Demokrasi Türkiye'de bir günde ortaya çıkmamıştır. Tarih boyunca atılan önemli adımlar sayesinde gelişmiştir.

TBMM'nin Açılması (23 Nisan 1920)

Kurtuluş Savaşı devam ederken, Türkiye Büyük Millet Meclisi açılmıştır. TBMM'nin açılmasıyla milletin temsil edildiği bir yönetim anlayışı başlamıştır.

Bu olay:

- Millî egemenlik
- Katılımcılık
- Hukukun üstünlüğü

ilkeleriyle doğrudan ilişkilidir.

23 Nisan 1920'de TBMM, Atatürk'ün önderliğinde açılmış ve millet artık yönetimde söz sahibi olmuştur.

Cumhuriyetin İlanı (29 Ekim 1923)

Cumhuriyet, yönetimin millete ait olduğunu kabul eden bir sistemdir.

Cumhuriyetin ilanı:

- Millî egemenlik
- Eşitlik
- Özgürlük

ilkelerini güçlendirmiştir.

1924 Anayasası

Anayasa, devletin temel kurallarını belirleyen en önemli hukuk metnidir.

1924 Anayasası:

- Hukukun üstünlüğünü,
- Hak ve özgürlüklerin korunmasını,
- Devlet düzeninin kurallara bağlanmasını sağlamıştır.

Bu gelişme:

- Hukukun üstünlüğü
- İnsan haklarına saygı

ilkeleriyle ilişkilidir.

Demokrasi İlkeleri ile Tarih Arasındaki Bağlantı

Türkiye'de yaşanan her demokratik gelişme, demokrasinin temel ilkelerinden biriyle bağlantılıdır.

Olay	İlgili Demokrasi İlkesi
TBMM'nin açılması	Millî egemenlik
Kadınlara seçme hakkı	Eşitlik
Çok partili hayata geçiş	Çoğulculuk
Anayasa yapılması	Hukukun üstünlüğü

Demokrasi Tarihi ve Vatanseverlik

Ülkemizin demokrasi tarihini öğrenmek:

- Hakların nasıl kazanıldığını anlamamızı sağlar.
- Demokrasinin kolay elde edilmediğini gösterir.
- Ülkemize karşı sorumluluk bilincimizi artırır.

Vatanseverlik sadece duygusal bir bağlılık değil, **demokrasiyi koruma ve geliştirme sorumluluğudur**.

Demokrasi tarihini öğrenmek sadece olayları ezberlemek değildir.

Önemli olan, bu olayların hangi demokratik değeri güçlendirdiğini anlamaktır.

ETKİNLİK

1. Aşağıdaki ifadelerde bırakılan boşlukları verilen kavram ya da kelimelerle uygun şekilde doldurunuz.

Cumhuriyet

çoğulculuk

eşitlik

anayasa

hukuk

seçim

özgürlük

millî egemenlik

katılımcılık

insan hakları

- ☆ TBMM'nin açılması, **millî egemenlik** ilkesini güçlendirmiştir.
- ☆ **Anayasa**, devletin temel kurallarını belirleyen en önemli metindir.
- ☆ 1924 Anayasası, **hukuk** üstünlüğü anlayışıyla ilişkilidir.
- ☆ Çok partili hayata geçiş, **çoğulculuk** ilkesini destekler.
- ☆ Kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesi, **eşitlik** ilkesine örnektir.
- ☆ 1946 **seçim** leri, demokrasinin gelişiminde önemli bir adımdır.
- ☆ Düşüncelerin ifade edilebilmesi **özgürlük** ile ilgilidir.
- ☆ Halkın yönetime farklı yollarla katılması **katılımcılık** kavramıdır.
- ☆ Demokrasinin temeli **insan hakları** na saygıdır.
- ☆ **Cumhuriyet** 'in ilanı, halkın yönetimde söz sahibi olmasını güçlendirmiştir.

2. Aşağıdaki ifadelerden doğru olanların kutucuğuna (D), yanlış olanlara ise (Y) yazınız.

TBMM'nin açılması millî egemenlikle ilişkilidir.	D
Çok partili hayat çoğulculuğu destekleyen bir sistemdir.	D
Anayasa, devletin temel kurallarını belirler.	D
Kadınlara seçme-seçilme hakkı eşitlikle ilgili değildir.	Y
Seçimler; seçme ve seçilme hakkı ile ilişkilidir.	D
Hukukun üstünlüğü, kuralların kişiye göre değişebileceğini ifade eder.	Y
Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte yönetimde halk iradesi güçlenmiştir.	D
Vatansızlık, ülke tarihini öğrenmek ve demokrasiyi korumakla ilgilidir.	D
Çoğulculuk tek bir düşüncenin zorunlu olmasıdır.	Y

3. Ülkemizin demokrasi tarihini öğrenmenin vatansızlıkla ilişkisini aşağıda açıklayınız.

Demokrasi tarihini öğrenmek, demokratik hakların nasıl kazanıldığını anlamamızı sağlar ve bu hakları koru-
mamız gerektiği bilincini kazandırır. Böylece devletimizin demokratik bir devlet olarak varlığını sürdürmesine
bireysel olarak katkı sağlamış oluruz.

1. TBMM'nin açılmasıyla yönetimde milletin temsil edilmesi güçlenmiştir.

Bu olay en çok hangi ilkeyle ilişkilidir?

- A) Millî egemenlik
- B) Eşitlik
- C) Özgürlük
- D) Seçme-seçilme hakkı

2. Aşağıda verilen olaylardan hangisi "eşitlik" ilkesini güçlendirmek adına demokrasi tarihimizde önemli bir olaydır?

- A) TBMM'nin açılması
- B) Cumhuriyet'in kurulması
- C) Kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesi
- D) 1924 Anayasası'nın yapılması

3. I. TBMM'nin açılması
II. Çok partili hayata geçiş denemeleri
III. Kadınlara seçme-seçilme hakkı
IV. 1924 Anayasası

Bu olayların sırasıyla en uygun ilkeleri hangi seçenekte doğru verilmiştir?

- A) I-Eşitlik II-Özgürlük III-Millî egemenlik IV-Çoğulculuk
- B) I-Millî egemenlik II-Çoğulculuk III-Eşitlik IV-Hukukun üstünlüğü
- C) I-Çoğulculuk II-Millî egemenlik III-Hukukun üstünlüğü IV-Eşitlik
- D) I-Hukukun üstünlüğü II-Eşitlik III-Çoğulculuk IV-Özgürlük

4. "Demokrasi tarihindeki her olay, bir ilkeyi güçlendirmiştir." ifadesine en uygun örnek hangisidir?

- A) Kadınlara seçme hakkı verilmesi → eşitliğin güçlenmesi
- B) Anayasanın yapılması → çoğulculuğun güçlenmesi
- C) Seçim yapılması → laikliğin güçlenmesi
- D) Çok partili hayat → hukukun zayıflaması

5. Çok partili hayata geçiş denemeleri ile 1946 seçimlerinin ortak yönü en çok hangisidir?

- A) Özgürlüklerin sınırlandırılması
- B) Laikliğin topluma yerleştirilmesi
- C) Toplumda ekonomik eşitsizliklerin ortaya çıkması
- D) Çoğulculuğun ve seçim yoluyla katılımın güçlendirilmesi

6. "Ülke tarihini öğrenmek vatanseverliği güçlendirir." yargısının en güçlü gerekçesi hangisidir?

- A) Tarihi öğrendiğimizde kültürümüze sahip çıkarız.
- B) Hakların nasıl kazanıldığını anlayan kişi demokrasiyi korumaya daha istekli olur.
- C) Gelecek nesillere kültür aktarımı kolaylaşır.
- D) Daha iyi bir meslek sahibi olmamızı sağlar

7.

“Bir ülkede anayasa vardır ve temel kurallar yazılıdır. Seçimler düzenli yapılır. Farklı görüşteki insanlar düşüncelerini açıklayabilir. Birden fazla siyasi parti vardır. Ancak bazı kişiler mahkemelerde kayırlmakta, kurallar herkese aynı uygulanmamaktadır.”

Bu metne göre aşağıdaki yargılardan hangisi en doğru çıkarımdır?

- A) Ülkede demokrasi tamdır; çünkü seçim vardır.
- B) Ülkede çoğulculuk ve özgürlük belirtileri vardır; ancak hukuk devleti ilkesi tam olarak gerçekleşmemiştir.
- C) Ülkede sosyal devlet anlayışı yoktur; çünkü yardım geçmemiştir.
- D) Ülkede laiklik yoktur; çünkü dinle ilgili bilgi verilmemiştir.

8. Ali, tarih dersinde Türkiye’de demokrasinin gelişimiyle ilgili bir zaman çizelgesi hazırlamıştır. Çizelgesinde şu olaylara yer vermiştir:

1876: Kanun-i Esasi’nin ilan edilmesi

1920: TBMM’nin açılması

1923: Cumhuriyet’in ilanı

Ali, bu olayların ortak özelliğini açıklamak istemektedir.

Buna göre Ali aşağıdakilerden hangisini söylerse doğru olur?

- A) Yönetimde padişahın yetkilerinin artırdığını gösterir.
- B) Türkiye’de sadece askerî yönetimin etkili olduğunu gösterir.
- C) Osmanlı Devleti’nin güç kaybettiğini kanıtlar.
- D) Halkın yönetime katılımının zamanla arttığını gösterir.

9. Bir öğrenci Türkiye’de demokrasinin gelişimiyle ilgili aşağıdaki tarih şeridini hazırlamıştır:

1. **23 Nisan 1920:** TBMM’nin açılması
2. **29 Ekim 1923:** Cumhuriyet’in ilanı
3. **1924:** Anayasanın kabulü
4. **1934:** Kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesi
5. **1946** seçimleri

Öğrenci bu olayları aşağıdaki ilkelerle eşleştirmek istemektedir:

Millî egemenlik

Hukukun üstünlüğü

Eşitlik

Seçme ve seçilme hakkı

Çoğulculuk

Buna göre aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi en doğru seçenektir?

- A) 1. Millî egemenlik; 2. Çoğulculuk; 3. Hukukun üstünlüğü; 4. Eşitlik; 5. Seçme ve seçilme hakkı
- B) 1. Millî egemenlik; 2. Eşitlik; 3. Hukukun üstünlüğü; 4. Seçme ve seçilme hakkı; 5. Çoğulculuk
- C) 1. Eşitlik; 2. Millî egemenlik; 3. Seçme ve seçilme hakkı; 4. Eşitlik; 5. Çoğulculuk
- D) 1. Çoğulculuk; 2. Millî egemenlik; 3. Çoğulculuk; 4. Seçme ve seçilme hakkı; 5. Hukukun üstünlüğü

Günlük Yaşamda Demokratik ve Antidemokratik Davranışlar

Demokrasi yalnızca devlet yönetimiyle ilgili bir kavram değildir. **Demokrasi**; insanların birbirine saygı gösterdiği, haklarını koruduğu ve karar süreçlerine katıldığı **bir yaşam biçimidir**. Bu nedenle demokrasi, ailede, okulda ve yakın çevrede başlar.

Bir toplumda demokrasi güçlü ise insanlar birbirini dinler, farklı fikirlere saygı gösterir ve sorunları konuşarak çözer. Demokrasi zayıf olduğunda ise baskı, ayrımcılık ve şiddet ortaya çıkabilir.

Günlük Hayatta Demokratik Davranışlar

Demokratik davranış; adil, eşit, saygılı ve katılımcı davranmaktır.

Aile İçinde Demokrasi

Aile, demokrasinin öğrenildiği ilk yerdir. Aile içinde:

- Kararlar alınırken herkesin fikrinin sorulması,
- Görev paylaşımının adil yapılması,
- Sorunların bağırmadan ve saygılı şekilde çözülmesi,
- Kardeşler arasında ayırım yapılmaması

demokratik davranış örnekleridir.

Aile içi sevgi ve saygıya dayalı iletişim sayesinde:

- Güven ortamı oluşur,
- Sorunlar daha kolay çözülür,
- Aile bireyleri kendilerini değerli hisseder.

Bu durum aile bütünlüğünü güçlendirir.

Demokratik yaşam biçiminin hakim olduğu ailelerde huzur ortamı vardır. Demokrasi, ilk olarak aile ortamında öğrenilir ve uygulamaya konulur.

Okulda Demokrasi

- Sınıf başkanının seçimiyle belirlenmesi,
- Her öğrencinin söz hakkı bulabilmesi,
- Kuralların herkese eşit uygulanması,
- Farklı fikirlerin dinlenmesi

demokratik uygulamalardır.

Okulda söz alarak konuşmak da demokratik bir davranıştır.

Okulda demokratik ortam oluştuğunda öğrenciler:

- Kendini ifade etmeyi öğrenir,
- Sorumluluk alır,
- Başkalarının haklarına saygı duymayı öğrenir.

Yakın Çevrede Demokratik Davranışlar

Demokrasi yalnızca aile ve okulda değil, günlük yaşamın her alanında görülür.

- Toplu taşımada sıraya uymak,
- Parkta herkesin hakkına saygı göstermek,
- Farklı görüşteki insanlara saygı duymak,
- Kimseyi dışlamamak

demokratik davranış örnekleridir.

Antidemokratik Davranışlar

Antidemokratik davranış; başkalarının haklarını yok saymak, başkaları üzerinde baskı kurmak ve adaletsiz davranmaktır.

- Birinin sözünü kesmek veya konuşmasına izin vermemek,
- Farklı görüşteki kişiyi dışlamak,
- Ayrımcılık yapmak (ırk, dil, din, cinsiyet vb.),
- Şiddet kullanmak,
- Kuralları kişiye göre değiştirmek, antidemokratik davranışlardır.

Antidemokratik davranışlar toplumda güvensizlik ve huzursuzluk oluşturur.

Demokrasinin Uygulanma Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar ve Nedenleri

Demokrasi ideal bir yönetim biçimi olsa da uygulama sürecinde bazı sorunlarla karşılaşılabilir. Bu sorunları anlamak, demokrasiyi korumak için önemlidir.

a. Karşılaşılabilecek Sorunlar

Demokrasi uygulamalarında görülebilecek bazı sorunlar şunlardır:

- İnsanların farklı görüşlere tahammül edememesi
- Çoğunluğun azınlığı baskı altına alması
- Ayrımcılık yapılması
- Hukukun üstünlüğüne uyulmaması
- Şiddetin bir çözüm yolu olarak görülmesi
- Bilgi kirliliği ve yanlış yönlendirme
- Katılımın azalması (insanların oy kullanmaması veya ilgisiz kalması)

Bu durumlar demokrasinin sağlıklı işlemlerini zorlaştırır.

b. Bu Sorunların Nedenleri

Demokrasi uygulamasında yaşanan sorunların bazı nedenleri vardır:

- **Eğitim eksikliği:** Hak ve özgürlüklerini bilmeyen bireyler, başkalarının haklarına da saygı gösteremeyebilir.
- **Önyargı ve hoşgörüsüzlük:** Farklı fikirlere kapalı olmak, çoğulculuğu zedeler.
- **Adalet duygusunun zayıflaması:** Kurallar eşit uygulanmadığında toplumda güven azalır.
- **Duyarsızlık:** Haksızlık karşısında sessiz kalmak, antidemokratik uygulamaların artmasına yol açar.
- **Şiddet kültürü:** Sorunları konuşarak değil, güç kullanılarak çözmeye çalışmak demokrasiyi zedeler.

Sorunların Sonuçları

Bu sorunlar ortaya çıktığında:

- Toplumda kutuplaşma artar.
- Güven ortamı zayıflar.
- Barış içinde birlikte yaşama kültürü zarar görür.
- Hak ve özgürlükler kısıtlanabilir.

Demokrasi ancak adalet, saygı, duyarlılık ve katılım ile güçlenir.

Çözüm için Ne Yapılabilir?

- Demokratik sorunların çözümü için:
- Hak ve sorumluluklarımızı öğrenmeliyiz.
- Farklı görüşleri dinlemeliyiz.
- Şiddeti reddetmeliyiz.
- Ayrımcılığa karşı durmalıyız.
- Haksızlık gördüğümüzde duyarlı olmalıyız.

Demokrasi yalnızca yöneticilerin değil, tüm vatandaşların sorumluluğudur.

ETKİNLİK

1. Aşağıdaki tabloda verilen davranışlar “demokratik” ise kutucuğunun içine (D), antidemokratik ise (A) yazınız.

Sınıfta herkesin söz hakkı alması	D
Bir öğrencinin konuşmasına izin vermemek	A
Evde görev paylaşımının adil yapılması	D
Kuralları sevilen kişilere esnetmek	A
Farklı görüşlere saygı duymak	D
Birini cinsiyeti / dili / inancı nedeniyle dışlamak	A
Sorunu bağırmadan konuşarak çözmek	D
Zorbalık yapmak veya şiddet uygulamak	A
Aile toplantısında herkesin fikrini almak	D
Dedikodu ile birini küçük düşürmek	A
Sıraya uymak ve başkasının hakkını gözetmek	D
“Ben ne dersem o olur” anlayışıyla karar vermek	A

2. Aşağıdaki tabloda evde ve okulda görülebilecek antidemokratik davranışlara ikişer örnek veriniz.

	Kim Yaptı?	Ne Yaptı?	Sonuçları Ne Oldu?
Okulda	Sınıf başkanı	Yakın arkadaşının yaptığı bir hatayı görmezden geldi ve onu kayırdı	Diğer öğrenciler karşı çıktı ve sınıf başkanına karşı güven-sizlik oluştu
Evde	Anne	Çocukların odasını onların fikrini almadan değiştirdi	Çocuklar karşı çıktı ve ailede huzursuzluk oluştu
Okulda	Hep aynı birkaç öğrenci	Söz hakkı almadan konuşup diğerlerinin konuşma hakkını engelledi	Diğer öğrenciler itiraz etti ve sınıfta kargaşa çıktı.
Yakın çevrede	Bir grup çocuk	Mahalleye yeni taşınan çocuğu oyunlarına almayarak dışladılar	Yeni gelen çocuk üzüldü ve diğerlerinin oyununu bozmaya çalıştı, sonuçta huzursuzluk oluştu

3. Aşağıda verilmiş olan sorunları en uygun nedenlerle harf ve rakam kullanarak noktalı alanda eşleştiriniz.

SORUNLAR

1. Katılımın azalması (ilgisizlik)
2. Ayrımcılık
3. Şiddetin artması
4. Kutuplaşma
5. Kurallara güvenin azalması

NEDENLER

- A. Önyargı ve hoşgörüsüzlük
- B. Duyarsızlık ve sorumluluk almama
- C. Şiddeti çözüm sanma
- D. Kuralların eşit uygulanmaması
- E. Farklı fikirlere tahammülsüzlük

1 - B, 2 - A, 3 - C, 4 - E, 5 - D

4. Aşağıdaki taloyu bir örnek vererek uygun şekilde doldurunuz.

Sorun	Çözüm Önerim
Önyargı / dışlama	Empati kurmak, saygı kuralları belirlemek, ayrımcılığa karşı net durmak, sınıf/ailede farkındalık etkinliği yapmak
Kurallara uymama	Kuralları birlikte belirlemek, herkes için eşit uygulamak, sonuçlarını açıklamak, sorumluluk ve görev paylaşımı yapmak
Şiddet / zorbalık	Uzlaşma, rehberlik desteği, öfke kontrolü, zorbalığa karşı sınıf sözleşmesi
Katılım azlığı	Herkese söz hakkı vermek, anket yapmak, teşvik etmek

5. Aşağıdaki metni okuyunuz. Soruları metne göre yanıtlayınız.

Bir öğrenci sınıfta farklı bir fikir söylediği için arkadaşları tarafından alay edilerek susturuldu. Öğretmen, herkesin söz hakkı olduğunu ve kimsenin düşüncesinden dolayı dışlanamayacağını söyledi. Sınıf kurallarını hatırlattı ve tartışmaların saygı çerçevesinde yapılmasını istedi.

a. Metindeki antidemokratik davranışı aşağıya yazınız.

Sınıftaki diğer öğrencilerin, farklı fikirdeki arkadaşlarına gülüp alay etmeleri

b. Öğretmenin davranışı demokrasinin hangi ilkelerini destekler? (en az 2 ilke)

1. Farklı fikirlere saygı duyma

2. Düşünce ve ifade özgürlüğü

c. Öğretmen müdahale etmeseydi bu olayın sınıf ortamına olası sonucu ne olabilirdi?

Sınıfta huzursuzluk, gerginlik ve kargaşa çıkabilirdi.

1. Aşağıdakilerden hangisi demokrasinin ilkelerine uygun bir davranış örneğidir?

- A) Bir arkadaşının fikrini saçma bularak onu susturmak
- B) Sınıfta söz almak isteyenlere sırayla konuşma hakkı vermek
- C) Okulda, derslerinde başarılı öğrenciler için kuralları esnetmek
- D) Bir başka öğrenciyi zorbalık yapan kişiyi görmezden gelmek

2.

Demokrasinin uygulanma sürecinde en temel sorunlardan biri de kişiler arasında ayrımcılık yapılmasıdır.

Ayrımcılığın temel nedeni aşağıda verilenlerden hangisidir?

- A) Önyargı ve hoşgörüsüzlük
- B) Şiddetin çözüm olarak görülmesi
- C) Katılımın azalması
- D) Sorumluluk almak

3. I. Katılımın azalması

II. Şiddetin artması

III. Kurallara güvenin azalması

Bu sorunların nedenleri aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla doğru verilmiştir?

- A) Önyargı – Empati – Hoşgörü
- B) Özgürlük – Eşitlik – Katılım
- C) Duyarsızlık – Şiddeti çözüm sanma – Kuralların eşit uygulanmaması
- D) Sevgi – Saygı – Adalet

4.

Kaya ailesi, hafta sonu piknik yapmaya karar vermiştir. Nerede (koruda ya da nehir kenarında) piknik yapacakları konusunda iki seçeneği vardır. Baba Nihat Bey, bu konuda çocukların da fikrini almış ve koruda piknik yapma kararı ortak olarak alınmıştır.

Kaya ailesi ile ilgili yukarıda verilen durum, demokrasinin hangi yönü ile ilgilidir?

- A) Kutuplaşma
- B) Sorumluluk alma
- C) Şiddet
- D) Katılımcılık

5. “Bir kişinin özgürlüğü, başkasının hakkına zarar verdiği yerde biter.”

Bu cümleye uygun en doğru davranış aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İstediyimi söylerim, kimse karışamaz.
- B) Başkasını incitmeden fikrimi ifade ederim.
- C) Özgür olduğum için trafikte arabamı istediğim gibi kullanırım.
- D) Eğer bütün kurallara uyarsam özgürlüğüm kısıtlanır.

6.

Bir okula, II. yarı yıl döneminde bir grup yeni öğrenci geliyor. Bunlar, başka ülkeden göç etmek zorunda kalmış ailelerin çocukları. Ancak okuldaki öğrenciler, bu yeni öğrencileri benimsemiyor ve dışlıyorlar. Ayrıca, yabancı öğrencilerin kendi dillerinde konuşmalarına da müdahale ederek bunu yasaklamaya çalışıyorlar.

Yukarıda anlatılan durum, aşağıda verilenlerden hangisi ile çelişir?

- A) Yeni öğrenciler bu durumu anlayışla kabul ederek diğer öğrencilerin isteklerini kabul ederler.
- B) Yabancı öğrenciler kendilerini okula ait hissedemezler.
- C) Zaman içinde okulda huzursuzluk ve çatışmalar çıkabilir.
- D) Yabancı öğrencilere karşı zorbalık yapılarak insan haklarına aykırı davranılmıştır.

7. Bir okulda, öğrencilerin bazı talepleri okul idaresine bildirilecektir. Öğrenci temsilcisi olan Merve, okuldaki öğrencilerle görüşüp onların fikirlerini alacaktır. Ancak Merve, sadece kendi arkadaşlarının fikirlerini alırken diğer öğrencilerin fikirlerine ilgisiz kalmıştır.

Bu durumun okulda yaratacağı en olası sonuç, aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Öğrenciler, kendilerini okula daha fazla ait hissederler.
- B) Öğrenciler arasında hoşnutsuzluk başlar ve okula karşı aidiyet duygusu zayıflar.
- C) Katılım yükselir.
- D) Sorunlar azalır.

8.

Bir öğrenci, demokrasinin uygulanmasında karşılaşılan sorunları ve nedenlerini şöyle yazmıştır:

Ayrımcılık → önyargı

Şiddetin artması → şiddeti çözüm sanma

Katılımın azalması → duyarsızlık

Kurallara güvenin azalması → kuralların eşit uygulanmaması

Buna göre aşağıdaki seçeneklerden hangisi öğrencinin yaptığı sınıflandırmayla uyumludur?

- A) Katılım azalır çünkü herkes fikrini rahatça söyler.
- B) Ayrımcılık azalır çünkü önyargılar artar.
- C) Kurallara güven azalır çünkü kurallar kişiye göre değişir.
- D) Şiddet oranları artar çünkü şiddet çözüm kabul edilir.

9. Bir ülkede seçimler düzenli olarak yapılmaktadır. Ancak seçim dönemlerinde bazı medya kuruluşları sadece belirli bir siyasi görüşü desteklemekte, farklı görüşlere yeterince yer verilmemektedir. Ayrıca bazı vatandaşlar, düşüncelerini özgürce ifade etmekte zorlandıklarını söylemektedir. Bu durum, seçimlerin yapılmasına rağmen demokrasinin tam olarak sağlıklı işlemediğini göstermektedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu ülkede demokrasinin uygulanması sürecinde yaşanan bir sorun olarak gösterilebilir?

- A) Seçimlerin düzenli aralıklarla yapılması
- B) Halkın yönetime katılma hakkının bulunması
- C) Farklı görüşlerin yeterince ifade edilememesi
- D) Vatandaşların oy kullanması

Antidemokratik Uygulamalar ve Dünya Barışı

Demokrasi; insan haklarına saygı, özgürlük, eşitlik, adalet ve katılımçılık gibi değerler üzerine kuruludur. Ancak demokrasi her zaman sorunsuz işlemez. Antidemokratik uygulamaları fark etmek ve nedenlerini anlamak, demokrasiyi korumak açısından önemlidir. Çünkü demokrasinin **zarar görmesi** aynı zamanda **barışın da zarar görmesi** demektir.

Darbe Nedir? Darbe ve Antidemokrasi

Demokrasi, bir ülkenin halkın seçtiği yöneticiler tarafından yönetilmesidir. **Darbe** ise **yönetime** seçimle değil, **zorla el koymaktır**. Bu nedenle darbeler antidemokratik uygulamalardır.

Darbeler sonucunda:

- Hak ve özgürlükler kısıtlanabilir
- Demokratik kurumlar zarar görebilir.
- Toplumda güvensizlik oluşabilir.
- Bu durum, demokrasinin kesintiye uğramasına yol açar.

Dünyada Antidemokratik Uygulamalar

• Darbeler:

Seçimle gelmeyen güçlerin yönetime el koyması.

• Irkçılık ve Ayrımcılık:

İnsanları ırkına, diline, dinine veya cinsiyetine göre üstün - aşağı görmek.

• Savaş:

Yaşama hakkını tehdit eden çatışmalar.

• Şiddet:

Baskı kurmak için güç kullanmak.

Bu uygulamaların ortak özelliği; insan haklarını ve özgürlükleri zedelemesidir.

Demokrasiyi Güçlendirmek İçin Ne Yapmalıyız?

Demokrasiyi korumak ve güçlendirmek için:

- Haklarımızı öğrenmeli ve savunmalıyız.
- Farklı görüşlere saygı duymalıyız.
- Şiddeti reddetmeliyiz.
- Ayrımcılığa karşı duyarlı olmalıyız.
- Sorunları konuşarak çözmeliyiz.

Demokrasi, tüm vatandaşların sorumluluğudur.

Antidemokratik Uygulamaların Barışa Etkisi

Antidemokratik uygulamalar arttığında:

- Toplumda kutuplaşma artar.
- Güven ortamı zayıflar.
- **Savaş**

Yaşama hakkını tehdit eden çatışmalar.

- Birlikte yaşama kültürü zarar görür.
- Şiddet ve huzursuzluk artar.

Demokratik davranışlar ise:

- İnsanlar arasında saygıyı artırır,
- Sorunların konuşarak çözülmesini sağlar,
- Barış ve toplumsal uyumu güçlendirir.

Demokrasiyi Güçlendirmek İçin Ne Yapmalıyız?

- Haklarımızı öğrenmeli ve savunmalıyız.
- Farklı görüşlere saygı duymalıyız.
- Şiddeti reddetmeliyiz.
- Ayrımcılığa karşı duyarlı olmalıyız.
- Sorunları konuşarak çözmeliyiz.

Demokrasi, tüm vatandaşların sorumluluğudur.

ETKİNLİK

1. Aşağıda verilen kavramları uygun ifadelerle noktalı alanda harf ve rakam kullanarak eşleştiriniz.

1. Darbe

2. Irkçılık / Ayrımcılık

3. Şiddet

4. Savaş

A. Silahlı çatışmaların yaşanması

B. Bir grubun baskı kurmak için güç kullanması

C. Bazı nedenlerle belli bir grubun aşağılanması ya da yükseltilmesi

D. Seçimle gelmeyen bir grubun yönetime zorla el koyması

1 - D, 2 - C, 3 - B, 4 - A

2. Aşağıdaki ifadelerden doğru olanların kutucuğuna (D), yanlış olanlara ise (Y) yazınız.

Darbeler demokratik uygulamalardır.	Y
Ayrımcılık, insan haklarına aykırıdır.	D
Şiddet demokrasiyi güçlendirir.	Y
Kuralların eşit uygulanmaması güveni azaltır.	D
Demokrasi, barış kültürünü destekler.	D
Önyargı çoğulculuğu zedeler.	D

3. Darbe neden antidemokratik bir uygulamadır?

Çünkü halkın iradesi yerine zor kullanılarak yönetime el konur ve seçimle gelen yönetim devrilir.

4. Antidemokratik uygulamalar barış kültürünü nasıl etkiler?

Toplumda güvensizlik ve kutuplaşma oluşturur, birlikte yaşama kültürünü zayıflatır.

5. Duyarlılık değeri demokrasi açısından neden önemlidir?

Çünkü haksızlıklara karşı sessiz kalmamak ve hakları savunmak demokrasiyi güçlendirir.

6. Demokrasiyi güçlendirmek için yapmamız gerekenler nelerdir? (En az 4 tane yazınız.)

1. Haklarımızı öğrenmeli ve savunmalıyız. 2. Farklı görüşlere saygı duymayı öğrenmeliyiz.

3. Şiddeti reddetmeliyiz. 4. Diyaloga açık olmalı, sorunları konuşarak çözmeliyiz.

1. "Darbe" kelimesi aşağıdakilerden hangisini ifade eder?

- A) Seçim yapılması
- B) Halkın yönetime katılması
- C) Yönetime zorla el koyma
- D) Anayasa yapılması

2. I. Kuralların herkese eşit uygulanmaması
II. Farklı görüşlerin susturulması
III. Katılımın artması
IV. Şiddetin çözüm yolu olarak görülmesi

Yukarıdakilerden hangileri demokrasinin uygulanmasında sorun oluşturur?

- A) I ve III
- B) I, II ve IV
- C) II ve III
- D) I, III ve IV

3.

Demokrasiyi kesintiye uğratan antidemokratik uygulamalar bir dizi yanlış davranış ve hareketler sonucunda ortaya çıkar.

Bunlar;

- I. Önyargı
- II. Duyarsızlık
- III. Empati
- IV. Hoşgörü

verilenlerden hangileri antidemokratik uygulamaların artmasına neden olabilir?

- A) I ve II
- B) I, II ve IV
- C) I, II ve III
- D) II ve III

4.

Bir ülkede seçim yapılmaktadır. Ancak seçimden sonra muhalif görüşlere izin verilmemekte, basın özgürlüğü sınırlandırılmakta ve bazı gruplara ayrıcalık tanınmaktadır.

Bu durum, o ülkede aşağıdakilerden hangisinin varlığını ortaya koymaktadır?

- A) Ülkede demokrasi tam anlamıyla işlemektedir.
- B) Seçim yapılması demokrasinin tek göstergesidir.
- C) Demokratik süreç vardır ancak hukuk ve eşitlik ilkeleri zedelenmektedir.
- D) Katılımcılık artmıştır.

5. Bir ülkede seçim yapılmış, en fazla oy alan parti yönetimin başına geçmiştir. Ancak altı ay sonra bir başka oluşum yönetimi ele geçirmiş ve bazı özgürlükleri askıya almıştır.

Yukarıda verilenlerden yola çıkarak aşağıdaki yorumların hangisinin doğru olduğu söylenebilir?

- A) Bu ülkede demokrasi tüm ilkeleri ile işler durumdadır.
- B) Ülkede bir darbe yaşanmıştır.
- C) Hoşgörü ve empati sonucunda başka bir yönetim iş başına gelmiştir.
- D) Ülke yönetimi gönüllü olarak yeni yönetime verilmiştir.

6. Bir toplumda insanlar farklı düşüncelere tahammül edememekte ve herkes, diğer insanların kendisi ile aynı fikirde olmasını istemektedir. Bu durum sosyal medyada da etkilerini göstermekte karşıt görüşlü kişiler birbirlerine hakaret etmektedir.

Yukarıda anlatılan durum, uzun vadede en temel şekilde aşağıdakilerden hangisine yol açabilir?

- A) İnsanların sonunda aynı fikirde buluşmasına
- B) Barış kültürünün zayıflamasına
- C) Tek tip düşünce sisteminin ortaya çıkmasına
- D) Toplumdaki adalet duygusunun zayıflamasına

7. Bir ülkede darbe olmuş ve yönetime zorla el konulmuştur.

Yaşanan bu durum sonrasında bu ülkede aşağıdakilerden hangisinin olması beklenemez?

- A) Anayasanın askıya alınması
- B) Özgürlüklerin sınırlandırılması
- C) Hukuk üstünlüğünün sona ermesi
- D) Halkın yönetime ortak olması

8. **Demokratik değerlerin güçlü olduğu bir toplumda aşağıdakilerden hangisinin görülmesi beklenemez?**

- A) Birinin uğradığı bir haksızlık karşısında diğer bireyler sessiz kalmaz.
- B) Vatandaşlar, şikayetlerini demokratik yollarla ilgili kurumlara bildirirler.
- C) Seçimlerde, halkın seçime katılma oranı çok düşük kalır.
- D) Farklı inanç ve yaşam biçimlerine hoşgörü ile yaklaşılır.

9. Bir ülkede seçimler yapılmış ve bazı kişiler, 'Beni ilgilendirmez' diyerek seçimlere katılmamıştır. Seçim sonunda, oy kullanmayan kişiler toplam seçmenin %20'si kadar yüksek bir oran olduğu görülmüştür. Oy kullanmayan bu kişiler, kendileri dışında herhangi birine haksızlık yapıldığı zaman da sessiz kalmaktadırlar.

Yukarıda verilen durumdan yola çıkarak bu ülke ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Ülkede demokratik bilinç güçlenir.
- B) Katılım azalır ve demokratik süreç zayıflar.
- C) Adalet ve eşitlik tam anlamıyla uygulanır.
- D) Toplumda şiddet olayları tamamen sona erer.

10. Bir ülkede:

- Seçimler düzenli yapılmaktadır.
- Ancak bazı gazeteler kapatılmıştır.
- Mahkemeler bağımsız değildir.
- Farklı görüşteki kişiler baskı görmektedir.

Bu ülke için en doğru değerlendirme hangisidir?

- A) Demokrasi tam olarak uygulanmaktadır.
- B) Sadece seçim yapılması demokrasi için yeterlidir.
- C) Demokratik unsurlar bulunsa da hukuk devleti ve özgürlük ilkeleri zedelenmiştir.
- D) Katılımcılık en üst düzeydedir.

11. **Aşağıdakilerden hangisi antidemokratik bir uygulamadır?**

- A) Halkın seçimlere ilgi göstermemesi
- B) Farklı görüşlerin dile getirilmesi
- C) Seçimlerin düzenli yapılması
- D) Basına sansür konulması

Misak-ı İktisadi ve Türkiye’de Millî Kalkınma Anlayışının Doğuşu

Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinde yaşanan **savaşlar** ve **ekonomik sorunlar**, ülkede üretimin azalmasına ve ekonominin büyük ölçüde dışa bağımlı hâle gelmesine yol açmıştır. Bu durum yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti için önemli bir sorun oluşturmuyordu. Çünkü **siyasi bağımsızlığın kalıcı olabilmesi için ekonomik bağımsızlığın** da sağlanması gerekiyordu.

İzmir İktisat Kongresi (1923)

17 Şubat 1923 tarihinde İzmir’de Türkiye İktisat Kongresi toplandı. Bu kongreye çiftçiler, tüccarlar, sanayiciler ve işçiler gibi toplumun farklı kesimlerinden temsilciler katıldı. Kongrede Türkiye’nin ekonomik geleceği tartışıldı ve ülkenin kalkınması için alınması gereken kararlar belirlendi.

Kongrede alınan kararlar “Misak-ı İktisadi (Ekonomi Andı)” olarak adlandırıldı. Bu kararlar, Türkiye’nin ekonomik gelişme yolunda izleyeceği temel ilkeleri ortaya koyuyordu.

İzmir İktisat Kongresi Binası, 1923

Misak-ı İktisadi ve Ekonomik Bağımsızlık

Misak-ı İktisadi kararlarının temel amacı, Türkiye’nin ekonomik bağımsızlığını güçlendirmektir. Bu kararlar, ülkenin kendi kaynaklarını kullanarak üretim yapmasını ve sanayisini geliştirilmesini hedefliyordu. Böylece Türkiye, başka ülkelere bağımlı olmayacak ve kalkınabilecekti.

Misak-ı İktisadi’nin önemli maddelerinden biri de **ülkenin ekonomik ve sanayi alanında gelişmesini sağlayacak çalışmaların desteklenmesi** gerektiğini vurguluyordu. Bu anlayış, Türkiye’de gerçekleştirilecek olan millî kalkınma hamlelerinin temelini oluşturdu.

Misak-ı İktisadi’nin 4. maddesi: “Türkiye halkı sarf ettiği (kullandığı) eşyayı mümkün olduğu kadar kendisi üretir. Çok çalışır; vakitte, servette ve ithalatta israftan kaçınır.”

Bu maddeye göre Türk milleti:

- Kullandığı ürünleri mümkün olduğunca kendi ülkesinde üretmelidir.
- Yerli üretim desteklenmelidir.
- Çalışkanlık kalkınmanın temelidir.
- İsraftan kaçınılmalıdır.
- Dışa bağımlılık azaltılmalıdır.

Misak-ı İktisadi'nin 4. maddesi, Türkiye'nin kalkınması için yerli üretimin artırılması ve toplumun çalışkanlık, tasarruf ve üretim anlayışıyla hareket etmesini öngörmektedir. Bu anlayış, Cumhuriyet döneminde gerçekleştirilen millî kalkınma hamlelerinin temel düşüncesini oluşturmuştur.

Millî Kalkınma Anlayışının Temelleri

İzmir İktisat Kongresi'nde alınan kararlarla birlikte Türkiye'de yeni bir kalkınma anlayışı ortaya çıktı. Bu anlayışa göre;

- Ülkenin doğal kaynakları değerlendirilmelidir.
- Yerli üretim desteklenmelidir.
- Sanayi kuruluşları kurulmalıdır.
- Bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler takip edilmelidir.

Bu düşünceler doğrultusunda Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren Türkiye'de birçok ekonomik ve sanayi yatırımı yapılmıştır. Açılan fabrikalar, geliştirilen üretim faaliyetleri ve yapılan teknolojik çalışmalar ülkenin kalkınmasına katkı sağlamıştır.

İzmir İktisat Kongresi'nde ortaya konan ekonomik hedefler, Türkiye'nin geçmişten günümüze uzanan millî kalkınma hamlelerinin başlangıç noktası olmuştur. Cumhuriyet'in ilk yıllarında gerçekleştirilen sanayi ve üretim çalışmaları bu hedeflerin hayata geçirilmesine yönelik önemli adımlar olarak kabul edilir.

Bir ülkenin güçlü olması için kendi üretimini, teknolojisini ve sanayisini geliştirmesi gerekir. Bu yüzden Türkiye geçmişten günümüze millî kalkınma hamleleri yapmıştır.

Türkiye neden kalkınma hamleleri yaptı?

- Ekonomik bağımsızlık
- Dışa bağımlılığı azaltmak
- Güçlü devlet olmak
- Teknoloji üretmek

Bu hamlelerin sonuçları ne oldu?

- Sanayi gelişti
- Teknoloji gelişti
- Ülke güçlendi
- Ekonomik gelişme sağlandı

DÜŞÜNELİM TARTIŞALIM

1. Bir ülkenin güçlü olabilmesi için ekonomik bağımsızlık neden önemlidir?
İzmir İktisat Kongresi'nin Türkiye'nin gelişimine nasıl katkı sağlamış olabileceğini düşünüyorsunuz?

ETKİNLİK

1. Aşağıdaki kavramları harf ve numaraları kullanarak doğru açıklamalarla eşleştiriniz.

	Kavramlar		Açıklamalar
1.	İzmir İktisat Kongresi	A.	Türkiye'nin ekonomik bağımsızlığını güçlendirmeyi
2.	Misak-ı İktisadi	B.	Türkiye'nin ekonomik geleceğinin tartışıldığı toplantı
3.	Yerli üretim	C.	Bir ülkenin ihtiyaç duyduğu ürünleri kendi üretmesi
4.	Ekonomik bağımsızlık	D.	Bir ülkenin ekonomisini başka ülkelere bağlı olmadan yönetebilmesi

1 - B, 2 - A, 3 - C, 4 - D

2. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun kelimeleri yazınız.

üretim

kalkınma

Misak-ı İktisadi

ekonomik bağımsızlık

İzmir

ekonomik

yerli üretim

- ✿ Türkiye İktisat Kongresi 1923 yılında**İzmir**..... şehrinde toplanmıştır.
- ✿ Kongrede alınan ekonomik kararlar**Misak-ı İktisadi**..... olarak adlandırılmıştır.
- ✿ Bir ülkenin güçlü olması için**ekonomik bağımsızlık** sağlanması gerekir.
- ✿ Yerli**üretim**..... ülkenin gelişmesinde önemli rol oynar.
- ✿ Sanayi ve teknoloji yatırımları ülkelerin**kalkınma**..... sürecini hızlandırır.
- ✿ Misak-ı İktisadi'nin 4. maddesine göre**Yerli üretim**.....in artırılması gerekmektedir.
- ✿ Misak-ı İktisadi Kongresi'nde Türkiye'nin**ekonomik**..... hedefleri belirlenmiştir.

3. Aşağıdaki ifadelerden doğru olanların başına (D), yanlış olanlara (Y) yazınız.

- (D) Türkiye İktisat Kongresi 1923 yılında İzmir'de toplanmıştır.
- (D) Misak-ı İktisadi kararları Türkiye'nin ekonomik gelişmesi için alınmıştır.
- (Y) Misak-ı İktisadi'nin temel amacı Türkiye'nin başka ülkelere daha bağımlı hâle gelmesini sağlamaktır.
- (D) İzmir İktisat Kongresi'ne toplumun farklı kesimlerinden temsilciler katılmıştır.
- (D) Yerli üretimin artırılması Türkiye'nin ekonomik bağımsızlığı için önemlidir.
- (D) Ekonomik bağımsızlık bir ülkenin ekonomisini başka ülkelere bağlı olmadan yönetebilmesidir.
- (Y) Cumhuriyet'in ilk yıllarında Türkiye'de sanayi ve üretim alanında çalışmalar yapılmamıştır.
- (D) İzmir İktisat Kongresi'nde alınan kararlar Türkiye'nin millî kalkınma hamlelerinin temelini oluşturmuştur.

4. Aşağıdaki tabloda nedenlerin yarattığı sonuçları noktalı alanlara yazarak uygun şekilde doldurunuz.

Neden	Sonuç
Ekonomik bağımsızlık isteği	Ülkenin başka devletlere olan bağımlılığı azalır, kendi kararlarını daha özgürce alır.
Yerli üretimin artırılması	Üretim artar, ithalat azalır ve ekonomi güçlenir.
Sanayileşme çalışmaları	Fabrikalar kurulur, iş imkânları artar ve ülke kalkınır.
Bilim ve teknolojiye yatırım	Yenilikler ortaya çıkar, eğitim gelişir ve ülke çağdaş seviyeye ulaşır.

5. Aşağıdaki soruların yanıtlarını sorunun altına yazınız.

a) Bir ülkenin kendi üretimini yapması neden önemlidir?

Ekonomik bağımsızlık sağlar ve dışa bağımlılığı azaltır. Ekonomisi daha güçlü olur. Ayrıca yerli üretim sayesinde istihdam artar, sanayi gelişir ve ülkenin kalkınması hızlanır.

b) Türkiye'nin ekonomik bağımsızlığı için hangi çalışmalar yapılabilir?

Türkiye'nin ekonomik bağımsızlığı için yerli üretimin artırılması, sanayi ve teknoloji yatırımlarının yapılması, bilimsel araştırmaların desteklenmesi ve doğal kaynakların verimli kullanılması gerekir.

6. Kendinizi 1923 yılında İzmir İktisat Kongresi'ne katılan bir temsilci olarak düşününüz. Kongrede Türkiye'nin gelişmesi için hangi önerileri sunardınız?

Kısa bir konuşma metni yazınız.

“Ülkemizin güçlü bir devlet olabilmesi için kendi üretimimizi artırmamız gerektiğini düşünüyorum. Sanayi kuruluşları kurulmalı ve yerli üretim desteklenmelidir. Halkımız çok çalışmalı ve ülkemizin kaynaklarını verimli kullanmalıdır. Böylece Türkiye ekonomik olarak bağımsız ve güçlü bir ülke olacaktır.”

1. Türkiye’de Cumhuriyet’in ilk yıllarında ekonomik bağımsızlık sağlamak amacıyla çeşitli kalkınma hamleleri yapılmıştır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu amaçla yapılan çalışmalardan biridir?

- A) İthal ürünlere ağırlık verilmesi
- B) Tarıma, sanayiden daha fazla ağırlık verilmesi
- C) Bazı ülkelere kapitülasyonlar verilmesi
- D) Yerli üretimin desteklenmesi

2. Misak-ı İktisadi’nin temel amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Türkiye’nin dışa bağımlılığını artırmak
- B) Türkiye’nin ekonomik bağımsızlığını güçlendirmek
- C) Tarım faaliyetlerini azaltmak
- D) Yabancı ülkelere daha fazla ürün almak

3. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye’de yerli üretimin artırılmasının sonuçlarından biri olabilir?

- A) Ekonomide dış faktörlerin öneminin artması
- B) Köy nüfus oranının artması
- C) Ekonomik gelişmenin hızlanması
- D) Sanayinin gerilemesi

4. Aşağıda verilen neden - sonuç ilişkilerinden hangisi doğrudur?

- A) Yerli üretimin artması → dışa bağımlılığın artması
- B) Sanayileşme çalışmaları → ekonomik kalkınma
- C) Teknoloji yatırımlarının azalması → üretimin artması
- D) Fabrikaların kapanması → istihdamın artması

- 5.

“Bir ülkenin kendi ihtiyaçlarını kendi üretimiyle karşılayabilmesi ve başka ülkelere bağılı olmadan ekonomisini yönetebilmesi”

Yukarıdaki açıklama aşağıdaki kavramlardan hangisini ifade etmektedir?

- A) Küreselleşme
- B) Ekonomik bağımsızlık
- C) Ticaret anlaşması
- D) İthalat

6. Türkiye’de millî kalkınma hamlelerinin gerçekleştirilmesinde aşağıdakilerden hangisi etkili olmuştur?

- A) Yerli üretimin desteklenmesi
- B) Sanayi yatırımlarının azaltılması
- C) Bilimsel çalışmaların durdurulması
- D) Teknoloji kullanımının azaltılması

7. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye’de millî kalkınma hamlelerinin amaçlarından biridir?

- A) Üretimi azaltmak
- B) Ekonomik bağımsızlığı güçlendirmek
- C) Sanayileşmeyi durdurmak
- D) Teknolojik gelişmeleri engellemek

8.

1923 yılında İzmir’de toplanan Türkiye İktisat Kongresi’nde alınan kararlardan biri, ülkenin ihtiyaç duyduğu ürünlerin mümkün olduğunca yerli üretimle karşılanması gerektiğini vurgulamıştır. Bu kararlar daha sonra Türkiye’de birçok sanayi girişiminin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

Buna göre aşağıdaki gelişmelerden hangisi İzmir İktisat Kongresi’nde ortaya konan bu anlayışın bir sonucu olarak değerlendirilebilir?

- A) Yabancı ürünlerin daha fazla ithal edilmesi
- B) Şakir Zümre Silah Fabrikası’nın kurulması
- C) Osmanlı Devleti’nin kapitülasyonları kabul etmesi
- D) Türkiye’nin dış ticareti tamamen durdurması

9. İzmir İktisat Kongresi’nde yerli üretimin artırılması gerektiği vurgulanmıştır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu kararın ortaya çıkmasında etkili olan nedenlerden biri olabilir?

- A) Türkiye’nin ekonomik bağımsızlığını sağlamak istemesi
- B) Sanayileşmeyi durdurma isteği
- C) Üretimi azaltma politikası
- D) Tarım faaliyetlerini tamamen ortadan kaldırma düşüncesi

10. Cumhuriyetin ilk yıllarında gerçekleştirilen bazı kalkınma hamleleri şunlardır:

- Silah üretim fabrikalarının kurulması
- Uçak üretim girişimleri
- Kâğıt üretim tesislerinin açılması

Bu çalışmaların ortak amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Türkiye’nin sanayi üretimini artırmak
- B) Tarımsal faaliyetleri azaltmak
- C) Yabancı ürünlerin kullanımını artırmak
- D) Ekonomik faaliyetleri sınırlandırmak

11. İzmir İktisat Kongresi (1923), Türkiye’nin ekonomik bağımsızlığını sağlamak ve milli kalkınmayı desteklemek amacıyla toplanmıştır.

Buna göre aşağıdakilerden hangileri İzmir İktisat Kongresi’nde alınan kararlardan biridir?

- I. Yerli üretimin desteklenmesi
- II. Yabancı sermayeye tamamen kapalı olunması
- III. Tasarrufun teşvik edilmesi
- IV. Milli ekonominin geliştirilmesi

- A) I ve II
- B) I, III ve IV
- C) II ve III
- D) I, II, III ve IV

Cumhuriyetin İlk Yıllarında Millî Kalkınma Hamleleri

İzmir İktisat Kongresi'nde alınan kararlar doğrultusunda Türkiye'de yerli üretimi artırmak, sanayi tesisleri kurmak ve teknolojik gelişmeyi desteklemek amacıyla çeşitli çalışmalar başlatıldı. Cumhuriyetin ilk yıllarında yapılan bu çalışmalar, Türkiye'nin millî kalkınma hamlelerinin temelini oluşturdu

Sanayileşme Çalışmaları

Cumhuriyet'in ilk döneminde devlet ve girişimciler tarafından birçok sanayi yatırımı yapılmıştır. Bu yatırımların amacı, Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu ürünleri mümkün olduğunca kendi imkânlarıyla üretmesini sağlamak ve dışa bağımlılığı azaltmaktır.

Bu dönemde özellikle savunma sanayisi, sanayi üretimi ve tarım alanlarında önemli girişimler yapılmıştır.

Şakir Zümre Silah Fabrikası

Cumhuriyet döneminin önemli sanayi girişimlerinden biri, Şakir Zümre Silah Fabrikasıdır. 1925 yılında İstanbul'da kurulan bu fabrika, Türkiye'de kurulan ilk özel savunma sanayi tesislerinden biridir. Fabrikada bomba, mühimmat ve çeşitli askeri malzemeler üretilmiştir.

Bu fabrika Türkiye'nin savunma alanında kendi üretimini yapma hedefinin önemli bir örneği olarak kabul edilir.

Şakir Zümre, Cumhuriyet Dönemi'nin ilk sanayicilerinden, iş adamı ve aynı zamanda hukukçudur.

Nuri Killigil Mühimmat Fabrikası

Cumhuriyetin ilk yıllarında savunma alanında yapılan bir diğer önemli girişim de Nuri Killigil tarafından kurulan mühimmat fabrikasıdır. Bu fabrikada silah ve mühimmat üretimi yapılmıştır. Türkiye'nin savunma ihtiyaçlarının yerli üretimle karşılanması amacıyla kurulan bu tesis, millî kalkınma hamleleri kapsamında önemli bir girişimdir.

İzmit Kâğıt Fabrikası

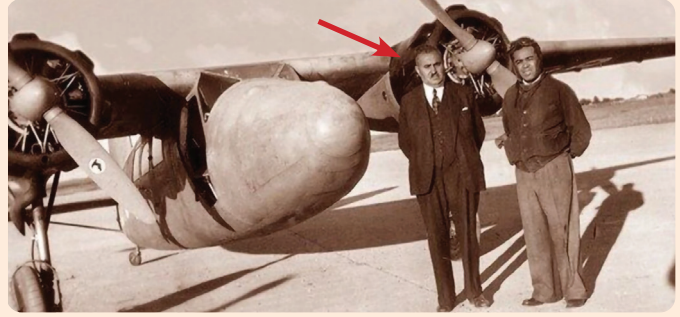
Cumhuriyetin ilk yıllarında sanayi alanında yapılan önemli yatırımlardan biri de İzmit Kâğıt Fabrikasıdır. Mehmet Ali Kağıtçı'nın öncülüğünde gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda Türkiye'de kâğıt üretimi başlamıştır. Bu sayede Türkiye, kâğıt ihtiyacını büyük ölçüde kendi üretimiyle karşılayabilmektedir.

Bu gelişme, Türkiye'nin sanayi alanında yerli üretimi artırma azmini göstermektedir.

Nuri Demirağ Uçak Fabrikası

Cumhuriyet döneminde havacılık alanında da önemli girişimler yapılmıştır. Bu girişimlerden biri Nuri Demirağ tarafından kurulan uçak fabrikasıdır. İlk uçak fabrikasını 1936 yılında kurmuştur. Nu.D-38, (İlk Türk yolcu uçağı) modelini üretti.

Bu girişim, Türkiye’de havacılık sanayisinin gelişmesi için atılan önemli adımlardan biri olarak kabul edilir.

Nuri Demirağ, ürettiği uçaklardan birinin önünde

Çay Tarımının Geliştirilmesi

Cumhuriyetin ilk yıllarında sadece sanayi alanında değil, tarım alanında da önemli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalardan biri Zihni Derin’in öncülüğünde başlatılan çay tarımıdır.

1940’lı yıllarda Rize ve çevresinde başlatılan çay üretimi zamanla gelişmiş ve Türkiye, çay üretiminde önemli bir konuma ulaşmıştır.

Devrim Otomobili

1961 yılında Türkiye’de ilk yerli otomobil üretme çalışmaları yapılmış ve Devrim otomobili geliştirilmiştir. Bu proje, Türkiye’nin kendi teknolojisini geliştirme ve yerli üretimi artırma isteğinin önemli örneklerinden biridir.

Devrim otomobili kısa süre üretilmiş olsa da Türkiye’nin otomotiv alanında üretim yapabileceğini göstermesi bakımından önemli bir girişim olarak kabul edilir.

Türkiye’nin ilk yerli üretimi; “Devrim Arabaları”

Millî Kalkınma Hamlelerinin Önemi

Cumhuriyetin ilk yıllarında gerçekleştirilen bu kalkınma hamleleri Türkiye’nin ekonomik ve teknolojik gelişimine önemli katkılar sağlamıştır. Kurulan fabrikalar, geliştirilen üretim faaliyetleri ve yapılan yatırımlar sayesinde Türkiye’de sanayileşme süreci hız kazanmıştır.

Bu çalışmalar aynı zamanda Türkiye’nin ekonomik bağımsızlığını güçlendirme ve kendi üretimini artırma hedefinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında başlatılan millî kalkınma hamleleri, Türkiye’nin günümüzde gerçekleştirdiği teknoloji ve sanayi projelerinin de temelini oluşturmuştur.

ETKİNLİK

1. Aşağıdaki ifadelerden doğru olanların başına (D), yanlış olanlara (Y) yazınız.

- (D) Şakir Zümre tarafından kurulan fabrika Türkiye'nin ilk özel savunma sanayi tesislerinden biridir.
- (Y) Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye'de sanayi yatırımları yapılmamıştır.
- (D) Nuri Demirağ Türkiye'de uçak üretimi alanında çalışmalar yapmıştır.
- (D) İzmit Kâğıt Fabrikası Türkiye'de kâğıt üretimini geliştirmek amacıyla kurulmuştur.
- (D) Zihni Derin Türkiye'de çay tarımının gelişmesine katkı sağlamıştır.
- (D) Devrim otomobili Türkiye'de yerli otomobil üretme çalışmalarının bir örneğidir.
- (D) Cumhuriyetin ilk yıllarında yapılan kalkınma hamleleri Türkiye'nin ekonomik bağımsızlığını güçlendirmeyi amaçlamıştır.
- (Y) Nuri Killigil tarafından kurulan fabrika tarım araçları üretmek için kurulmuştur.

2. Aşağıdaki kişileri yaptıkları çalışmalarla eşleştiriniz.

	Kişi		Çalışma
1.	Şakir Zümre	A.	Çay tarımının geliştirilmesi
2.	Nuri Demirağ	B.	Uçak fabrikası
3.	Zihni Derin	C.	Silah fabrikası
4.	Mehmet Ali Kağıtçı	D.	Kâğıt üretimi

1 - c, 2 - b, 3 - a, 4 - d

3. Aşağıdaki gelişmeleri kronolojik sıraya göre numaralandırınız.

- (4) Devrim otomobilinin üretilmesi
- (1) Şakir Zümre Silah Fabrikası'nın kurulması
- (3) Nuri Demirağ Uçak Fabrikası'nın kurulması
- (2) İzmit Kâğıt Fabrikası'nın açılması

4. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun kelimeleri yazınız.

uçak

çay

otomobil

silah

kâğıt

Şakir Zümre tarafından kurulan fabrikada silah üretimi yapılmıştır.

Nuri Demirağ tarafından kurulan fabrikada uçak üretimi gerçekleştirilmiştir.

Mehmet Ali Kağıtçı'nın çalışmalarıyla Türkiye'de kâğıt üretimi başlamıştır.

Zihni Derin Türkiye'de çay tarımının gelişmesine katkı sağlamıştır.

1961 yılında Türkiye'de ilk yerli otomobil üretme çalışması yapılmıştır.

5. Aşağıdaki tabloyu inceleyiniz ve tabloyu dikkate alarak soruları cevaplayınız.

	Girişimci	Alan
1.	Şakir Zümre	Savunma sanayisi
2.	Nuri Demirağ	Havacılık
3.	Mehmet Ali Kağıtçı	Kâğıt üretimi
4.	Zihni Derin	Tarım

a) Tabloda verilen çalışmaların ortak amacı nedir?

..... Türkiye'de yerli üretimi artırmak ve ülkenin sanayi ile tarım alanlarında gelişmesini sağlamak.

b) Bu çalışmalar Türkiye'nin gelişmesine nasıl katkı sağlamıştır?

..... Bu çalışmalar sanayinin gelişmesine, üretimin artmasına, ekonomik bağımsızlığın güçlenmesine ve yeni iş alanlarının oluşmasına katkı sağlamıştır
.....

6. Aşağıdaki tabloda Cumhuriyet'in ilk yıllarında gerçekleştirilen millî kalkınma hamlelerinin nedenleri verilmiştir.

Bu nedenlerin sonuçlarını tablo üzerine yazınız.

Neden	Sonuç
Türkiye'nin ekonomik bağımsızlığını sağlamak istemesi Yerli sanayi yatırımları yapılmıştır
Yerli üretimi artırma isteği Ülkenin ekonomik gelişimi hızlanmıştır
Sanayileşme çalışmaları Yeni üretim alanları ve teknolojiler gelişmiştir
Teknolojik gelişmeyi destekleme Fabrikalar kurulmuş ve üretim artmıştır

1. Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye’de birçok alanda üretim tesisleri kurulmuştur. Bu girişimlerden bazıları savunma sanayisi, bazıları ise sanayi ve tarım alanlarında yapılmıştır.

Buna göre aşağıdaki gelişmelerden hangisi savunma sanayisine yönelik bir kalkınma hamlesidir?

- A) İzmit Kâğıt Fabrikası’nın kurulması
B) Zihni Derin’in çay tarımını geliştirmesi
C) Şakir Zümre Silah Fabrikası’nın kurulması
D) Devrim otomobilinin üretilmesi

2. Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye’de;

- I. Silah fabrikalarının kurulması
II. Uçak üretim çalışmalarının yapılması
III. Kâğıt üretim tesislerinin açılması

gibi gelişmeler yaşanmıştır.

Bu gelişmeler aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

- A) Tarım faaliyetlerinin artırılması
B) Sanayileşme ve yerli üretimin desteklenmesi
C) Sanayileşmenin, savunma sanayisi ile sınırlı kaldığı
D) Ekonomik faaliyetlerin sınırlandırılması

3. Cumhuriyetin ilk yıllarında gerçekleştirilen kalkınma hamleleri Türkiye’nin üretim gücünü artırmıştır.

Bu durumun öncelikle aşağıdakilerden hangisine katkı sağlaması beklenir?

- A) Ekonomik bağımsızlığın güçlenmesine
B) Köyden kente göç başlamasına
C) Bilimsel çalışmaların hızlanmasına
D) Okuryazar oranının artmasına

- 4.

Cumhuriyetin ilk yıllarında kurulan sanayi tesislerinin temel amaçlarından biri Türkiye’nin ekonomik bağımsızlığını güçlendirmektir.

Buna göre aşağıdaki gelişmelerden hangisi bu amaçla doğrudan ilişkili değildir?

- A) Yerli üretimin artırılması
B) Çeşitli alanlarda fabrikaların kurulması
C) Sanayicilere devlet desteğinin sağlanması
D) Ülke çapında eğitim kurumlarının açılması

5. Aşağıdaki tabloda Cumhuriyet dönemindeki bazı kalkınma hamleleri verilmiştir.

Girişimci	Alan
Şakir Zümre Fabrikası	Savunma sanayisi
Nuri Demirağ Uçak Fabrikası	Havacılık
İzmit Kâğıt Fabrikası	Sanayi

Tablodaki bilgilere göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Türkiye’de sadece modern tarıma geçilmesinde büyük atılım gerçekleştirilmiştir.
B) Cumhuriyetin ilk yıllarında farklı alanlarda üretim tesisleri kurulmuştur.
C) En büyük bütçe, havacılık alanındaki çalışmalara ayrılmıştır.
D) Öncelikle savunma sanayisine ağırlık verilmiştir.

6. 1961 yılında Türkiye’de yerli otomobil üretme çalışmaları yapılmış ve Devrim otomobili geliştirilmiştir.

Bu girişim aşağıdakilerden hangisinin bir örneğidir?

- A) Tarım reformu
B) Yerli teknoloji geliştirme çabası
C) Eğitim reformu
D) Nüfus politikası

7. Aşağıdaki gelişmelerden hangileri Türkiye’nin sanayileşme sürecine katkı sağlamıştır?

- I. Şakir Zümre Silah Fabrikası
II. İzmit Kâğıt Fabrikası
III. Nuri Demirağ Uçak Fabrikası

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) II ve III
D) I, II ve III

8. Cumhuriyetin ilk yıllarında gerçekleştirilen kalkınma hamleleri incelendiğinde savunma, sanayi ve tarım alanlarında üretim çalışmalarının yapıldığı görülmektedir.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin kanıtlanmasına örnek olarak gösterilebilir?

- A) Türkiye’nin üretim faaliyetlerini sınırlandırdığını
B) Türkiye’nin farklı alanlarda kalkınmayı hedeflediğini
C) Türkiye’nin tarım konusunda dışa bağımlı kaldığına
D) Türkiye’nin yalnızca tarım alanına yöneldiğini

9. Cumhuriyet’in ilk yıllarında Türkiye’de yerli üretim ve özellikle sanayileşme çalışmaları hız kazanmıştır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu amaçla yapılan çalışmalardan biri değildir?

- A) Silah mühimmat deposu kurulması
B) Uçak fabrikası kurulması
C) Kâğıt üretimi yapılması
D) Diğer ülkelerle alışverişin canlandırılması

10. Cumhuriyet’in ilk yıllarında Türkiye’de şeker, tekstil ve demir-çelik fabrikaları kurulmuştur. Ayrıca yerli malı kullanımı teşvik edilmiş ve halkın tasarruf yapması desteklenmiştir.

Bu uygulamaların temel amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Askerî gücü artırmak
B) Nüfusu artışını hızlandırmak
C) Ekonomik bağımsızlığı sağlamak
D) Kültürel faaliyetleri geliştirmek

11. Cumhuriyet’in ilk yıllarında milli kalkınma ve sanayileşme çalışmaları kapsamında çeşitli adımlar atılmıştır.

- I. Devletin sanayi yatırımları yapması
II. Yerli üretimin desteklenmesi
III. Çay üretiminin başlatılması
IV. Okul sayısının ülke çapında artırılması

Buna göre yukarıdakilerden hangileri bu çalışmalar arasında yer alır?

- A) I ve II
B) I, II ve III
C) I, II ve III
D) I, II, III ve IV

Günümüzde Türkiye'nin Millî Kalkınma Hamleleri

Cumhuriyetin ilk yıllarında başlatılan millî kalkınma çalışmaları zamanla gelişerek günümüze kadar devam etmiştir. Bu çalışmalar, Türkiye'nin ekonomik ve teknolojik açıdan güçlenmesine katkı sağlamaktadır.

Türkiye'de son yıllarda gerçekleştirilen projeler, ülkenin kendi teknolojisini geliştirmesine ve dışa bağımlılığını azaltmasına yardımcı olmaktadır. Bu projeler aynı zamanda **Türkiye'nin bölgesel ve küresel alanda daha güçlü bir konuma** gelmesine katkı sağlamaktadır.

Savunma Sanayisindeki Gelişmeler

İnsansız Hava Araçları (İHA) ve Silahlı İnsansız Hava Araçları (SİHA)

Türkiye'de geliştirilen İHA ve SİHA'lar savunma alanında önemli görevler üstlenmektedir.

MİLGEM Projesi

MİLGEM (Millî Gemi Projesi), Türkiye'nin kendi savaş gemilerini tasarlayıp üretmesini amaçlayan önemli bir projedir.

TCG Anadolu

Türkiye'nin en büyük savaş gemilerinden biri olan TCG Anadolu, deniz kuvvetlerinin gücünü artıran önemli bir projedir.

Millî Muharip Uçak (KAAN)

Türkiye'nin geliştirdiği Millî Muharip Uçak projesi, savunma teknolojilerinde önemli bir adım olarak görülmektedir.

Bilim ve Teknoloji Alanındaki Gelişmeler

Türkiye Uzay Ajansı (TUA)

Türkiye Uzay Ajansı, Türkiye'nin uzay teknolojileri alanında çalışmalar yürütmek amacıyla kurulmuştur. Bu kurum, Türkiye'nin uzay araştırmalarına katılmasını ve bu alanda gelişmesini hedeflemektedir.

Bilişim Vadisi

Bilişim Vadisi, teknoloji geliştirme ve inovasyon çalışmalarının yürütüldüğü önemli bir merkezdir. Burada birçok teknoloji şirketi ve girişimci yeni projeler geliştirmektedir.

Yerli Otomobil

Türkiye'de geliştirilen yerli otomobil projesi, otomotiv sektöründe önemli bir kalkınma hamlesi olarak görülmektedir. Bu proje ile Türkiye'nin otomotiv teknolojilerinde daha güçlü bir konuma gelmesi hedeflenmektedir.

Millî Kalkınma Hamlelerinin Önemi

Geçmişten günümüze gerçekleştirilen millî kalkınma hamleleri Türkiye'nin bilim, teknoloji ve sanayi alanlarında gelişmesine katkı sağlamıştır. Bu çalışmalar sayesinde Türkiye kendi üretim gücünü artırmış ve birçok alanda önemli ilerlemeler kaydetmiştir.

ETKİNLİK

- Aşağıdaki ifadelerden doğru olanların başına (D), yanlış olanlara (Y) yazınız.
 - (D) İHA ve SİHA projeleri Türkiye'nin savunma sanayisinde geliştiğini göstermektedir.
 - (Y) MİLGEM projesi Türkiye'nin tarım alanındaki gelişmeleri ile ilgilidir.
 - (D) Türkiye Uzay Ajansı, uzay alanında çalışmalar yapmak amacıyla kurulmuştur.
 - (Y) TCG Anadolu Türkiye'nin en önemli kara araçlarından biridir.
 - (D) TURKOVAC aşısı sağlık alanındaki yerli üretim çalışmalarına örnektir.
 - (D) Bilişim Vadisi teknoloji geliştirme çalışmalarının yapıldığı bir merkezdir.
 - (Y) Millî kalkınma hamleleri yalnızca geçmişte yapılmıştır, günümüzde devam etmemektedir.
 - (D) KAAAN projesi Türkiye'nin havacılık alanındaki çalışmalarından biridir.

- Aşağıdaki ifadelerde bırakılan boşlukları verilen kelimelerden uygun olanları ile doldurunuz.

KAAN

uzay

teknoloji

yerli

savunma

Türkiye'nin geliştirdiği **KAAN** muharip uçak projesi havacılık alanında önemli bir adımdır.
 Türkiye Uzay Ajansı **uzay** alanında çalışmalar yapmaktadır.
 Millî kalkınma hamleleri **teknoloji** alanında gelişmeyi hızlandırır.
 İHA ve SİHA projeleri **savunma** sanayisine örnektir.
 Türkiye'nin hedeflerinden biri **yerli** üretimi artırmaktır.

- Günümüzde Türkiye'de gerçekleştirilen millî kalkınma projeleri ülkenin gelişimine katkı sağlamaktadır.

Buna göre bir ülkenin teknoloji üretmesi neden önemlidir? Aşağıda yanıtlayınız.

Bir ülkenin teknoloji üretmesi ekonomik gelişmeyi hızlandırır. Teknoloji üretimi sayesinde ülke dışa bağımlılıktan kurtulur, rekabet gücü artar ve daha güçlü bir konuma gelir.

- Aşağıdaki tabloyu uygun şekilde doldurunuz.

	Hangi Alanda Geliştirilmiştir?	Neden Önemlidir?
İHA / SİHA	Savunma alanında	Güvenliği artırır ve keşif görevlerinde kullanılır.
TUA	Uzay alanında	Türkiye'nin uzay alanında keşif ve teknolojiyerini artırır.

1.

Ortaokul 7. sınıf öğrencisi olan Serdar, Türkiye’de son yıllarda geliştirilen bazı projeleri incelemiş ve şu sonuca ulaşmıştır:
“Bu projeler Türkiye’nin kendi teknolojisini üretmesini ve dışa bağımlılığını azaltmasını sağlamaktadır.”

Buna göre Serdar’ın incelediği projelerden biri aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) İHA ve SİHA B) GAP projesi C) Panama Kanalı D) Süveyş Kanalı

2. Türkiye son yıllarda savunma sanayisinde önemli projeler geliştirmiştir. Bu projeler sayesinde Türkiye, ihtiyaç duyduğu bazı savunma araçlarını kendi imkânlarıyla üretmeye başlamıştır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

- A) Tarım faaliyetlerinin artığının B) Millî kalkınmanın hızla ilerlediği
C) Sanat alanında gelişmeler görüldüğünün D) Eğitim seviyesinin yükseldiğinin

3. Türkiye’de geliştirilen yerli otomobil projesi, otomotiv alanında önemli bir kalkınma hamlesi olarak görülmektedir.

Bu proje aşağıdakilerden hangisinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır?

- A) Yerli üretim ve teknoloji geliştirme çabalarının
B) Tarım teknolojilerinin gelişmesinin
C) Sanayileşmeye verilen devlet desteğinin
D) Demokrasiye sahip çıkmanın

4. Türkiye’de AR-GE çalışmalarına verilen önemin artması aşağıdakilerden hangisine doğrudan katkı sağlar?

- A) Üretimin azalmasına
B) Sanayi faaliyetlerinin durmasına
C) Yeni teknolojilerin geliştirilmesine
D) Dışa bağımlılığın artmasına

5. Türkiye’de son yıllarda;

- I. İHA ve SİHA projeleri geliştirilmiş
- II. MİLGEM projesi ile yerli savaş gemileri üretilmiş
- III. Türkiye Uzay Ajansı kurulmuştur

Bu gelişmeler aşağıdakilerden hangisine işaret etmektedir?

- A) Türkiye’nin tarımsal üretiminin arttığına
- B) Üretim - tüketim dengelerinin kurulduğuna
- C) Türkiye’nin yalnızca savunma sanayine önem verdiğiğine
- D) Türkiye’nin farklı alanlarda teknoloji geliştirdiğine

6. Türkiye Uzay Ajansı’nın kurulmasıyla birlikte Türkiye uzay teknolojileri alanında çalışmalar yapmaya başlamıştır.

Aşağıda verilenlerden hangisi, bu alandaki gelişmenin bir sonucudur?

- A) Uzayda, yeni gezegenler keşfedilmesi
- B) Türksat - 6 Türk uydusunun uzaya fırlatılması
- C) Savunma sanayisinin güçlenmesi
- D) Depreme dayanıklı binaların yapılması

9. Günümüzde Türkiye’de gerçekleştirilen millî kalkınma hamleleri incelendiğinde savunma, teknoloji, sağlık ve uzay alanlarında çalışmalar yapıldığı görülmektedir.

Bu durum aşağıdakilerden hangisini göstermektedir?

- A) Türkiye’nin ekonomik kalkınmayı öncelediği
- B) Türkiye’nin çok yönlü bir kalkınma politikası izlediği
- C) Türkiye’nin kalkınma hamlesini sadece savunma sanayisi üzerine kurduğu
- D) Türkiye’nin tarımsal üretimde dünyanın ilk beş ülkesi arasında olması

7. I. Bilişim Vadisi’nin kurulması

II. Türkiye Uzay Ajansı’nın kurulması

III. İHA ve SİHA projelerinin geliştirilmesi

Yukarıda verilenlerden yola çıkarak aşağıdakilerden hangi genel sonuca ulaşılabilir?

- A) Türkiye, savunma sanayisinin geliştirilmesine büyük bütçeler ayırmıştır.
- B) Türkiye, teknolojik alanda gelişme sağlamıştır.
- C) Türkiye, yakın gelecekte dünyadaki en iyi uzay araştırma merkezini kuracaktır.
- D) Bütün bu gelişmeler tarımsal üretime büyük katkı sağlayacaktır.

8. Türkiye’de savunma sanayisinde yapılan yatırımların artması aşağıdakilerden hangisine katkı sağlar?

- A) Ülkenin güvenliğinin güçlenmesine
- B) Savunma alanında büyük oranda dışa bağımlı olmaya
- C) Ekonominin güçlenmesine
- D) Tarım teknolojilerinin gelişmesine

Ekonomik Gelişmişliği Belirleyen Unsurlar Nelerdir?

Bir ülkenin ekonomik gelişmişlik düzeyini belirleyen çeşitli faktörler vardır. Bu faktörler genel olarak üç grupta incelenir:

Mali (Ekonomik) Unsurlar

Bir ülkenin ekonomik gücünü gösteren unsurlardır.

- Sanayi ve üretim düzeyi
- Kişi başına düşen gelir
- İhracat ve ithalat durumu

Bu unsurların gelişmiş olması, ülkenin ekonomik olarak güçlü olduğunu gösterir.

Kültürel Unsurlar

Toplumun eğitim ve bilgi düzeyi ekonomik gelişmişlik üzerinde önemli etkiye sahiptir.

- Eğitim seviyesi
- Bilim ve teknolojiye verilen önem
- Yeniliklere açıklık

Demografik Unsurlar

Nüfus ve iş gücü ile ilgili özellikler de ekonomik gelişmişliği etkiler.

- Nüfus miktarı
- Çalışan nüfus oranı
- Nitelikli iş gücü

Genç ve eğitilmiş nüfus, üretimi ve ekonomik büyümeyi destekler.

Üretim, Dağıtım ve Tüketim Döngüsü

Ekonomik faaliyetler bir döngü şeklinde gerçekleşir. Bu döngü üç temel aşamadan oluşur:

Üretim

İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmetlerin ortaya çıkarılmasıdır. Örneğin: Fabrikalarda ürün üretilmesi.

Dağıtım

Üretilen mal ve hizmetlerin insanlara ulaştırılmasıdır. Örneğin: Ürünlerin mağazalara taşınması.

Tüketim

İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak için üretilen mal ve hizmetleri kullanmasıdır. Örneğin: Bir ürünün satın alınıp kullanılması.

Bu üç aşama birbiriyle bağlantılıdır ve birlikte ekonomik döngüyü oluşturur.

Çalışma Alanım

Ekonomik Gelişmişlik ve Ekonomik Döngü Arasındaki İlişki

Ekonomik gelişmişlikte tasarruf önemli bir yere sahiptir. Tasarruf, kaynakların bilinçli ve dikkatli kullanılmasıdır.

- Gereksiz tüketimden kaçınılmalıdır.
- Kaynaklar verimli kullanılmalıdır.
- Üretim desteklenmelidir.
- Tasarruf bilinci, hem bireylerin hem de ülkelerin ekonomisine katkı sağlar.

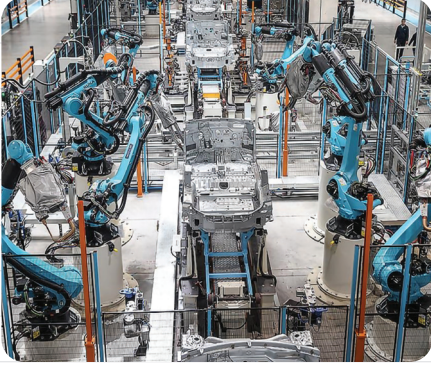

Üretim - Dağıtım - Tüketim ilişkileri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir.

Ülkelerin Ekonomik Açıdan Sınıflandırılması

Ülkeler ekonomik gelişmişlik düzeylerine göre iki gruba ayrılır:

Gelişmiş Ülkeler:

Sanayi ve teknoloji gelişmiştir.

Kişi başına düşen gelir yüksektir.

Eğitim seviyesi yüksektir.

Gelişmekte Olan Ülkeler:

Sanayi henüz gelişme aşamasındadır.

Üretim ve teknoloji sınırlıdır.

Ekonomik büyüme devam etmektedir.

Bu sınıflandırma yapılırken ülkelerin üretim, dağıtım ve tüketim verileri dikkate alınır.

Tasarrufun Önemi

Ekonomik gelişmişlikte tasarruf önemli bir yere sahiptir. Tasarruf, kaynakların bilinçli ve dikkatli kullanılmasıdır.

- Gereksiz tüketimden kaçınılmalıdır.
- Kaynaklar verimli kullanılmalıdır.
- Üretim desteklenmelidir.

Tasarruf bilinci, hem bireylerin hem de ülkelerin ekonomisine katkı sağlar.

Ekonomik gelişmişlik, yalnızca üretim miktarıyla değil; eğitim, nüfus yapısı ve teknolojik gelişmelerle birlikte değerlendirilir. Üretim, dağıtım ve tüketim faaliyetlerinin dengeli şekilde yürütülmesi, bir ülkenin ekonomik olarak güçlenmesini sağlar.

ETKİNLİK

1. Aşağıda verilen kavramlarla açıklamalarını tablonun altında harf ve rakam kullanarak eşleştiriniz.

	Kavramlar		Açıklamalar
1.	Üretim	A.	Ürünlerin insanlara ulaştırılması
2.	Dağıtım	B.	Kaynakların bilinçli kullanılması
3.	Tüketim	C.	Mal ve hizmetlerin ortaya çıkarılması
4.	Tasarruf	D.	Ürünlerin kullanılması

1 - C,

2 - A,

3 - D,

4 - B

2. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun kelimeleri yazınız.

tüketim

tasarruf

üretim

ekonomik

dağıtım

- ✿ Mal ve hizmetlerin ortaya çıkarılmasına**üretim**..... denir.
- ✿ Ürünlerin insanlara ulaştırılması**dağıtım**..... olarak adlandırılır.
- ✿ Ürünlerin kullanılması**tüketim**..... aşamasıdır.
- ✿ Kaynakların bilinçli kullanılması**tasarruf**..... olarak ifade edilir.
- ✿ Ülkelerin gelişmişlik düzeyi**ekonomik**..... faaliyetlerle ilişkilidir.

3. Aşağıdaki ifadelerden doğru olanların başına (D), yanlış olanlara (Y) yazınız.

- (D) Üretim, ekonomik faaliyetlerin ilk aşamasıdır.
- (D) Dağıtım olmadan ürünler insanlara ulaşamaz.
- (Y) Tüketim, üretimden bağımsızdır.
- (D) Tasarruf, ekonomik gelişmeye katkı sağlar.
- (Y) Gelişmiş ülkelerde üretim ve teknoloji düzeyi düşüktür.
- (Y) Ekonomik gelişmişlik yalnızca nüfusa bağlıdır.
- (D) Eğitim seviyesi ekonomik gelişmişliği etkiler.
- (Y) Üretim, dağıtım ve tüketim birbirinden bağımsızdır.

4. Aşağıdaki tabloda verilen alanların “gelişmiş” ve “gelişmekte olan” ülkelerdeki durumunu yazarak tabloyu doldurunuz.

	Gelişmiş Ülke	Gelişmekte Olan Ülke
Üretim	Tarım, sanayi ve teknolojiye üretim üst seviyelerdedir ve modern üretim teknolojileri kullanılır.	Azdır ve daha ilkel yöntemler kullanılarak üretim faaliyetleri sürdürülür.
Eğitim	Nüfusun genelinde eğitim seviyesi yüksektir. Okuryazarlık oranı %100'e yakındır.	Eğitim seviyesi düşüktür. Okuryazar oranı düşüktür.
Teknoloji	Teknoloji gelişmiştir ve araştırma merkezleri vardır.	Teknoloji gelişmemiştir. Teknolojiyi dışarıdan alırlar.
Gelir düzeyi	Kişi başına düşen millî gelir ve halkın refah seviyesi yüksektir.	Kişi başı millî gelir düşüktür. Refah seviyesi fazla gelişmemiştir.

5. Bir ülkenin ekonomik olarak gelişmiş olması için hangi unsurlar önemlidir?

Eğitilmiş insan gücü: Nitelikli ve bilgili insanlar üretimi ve gelişimi artırır.

Sanayi ve üretim: Fabrikalar ve üretim faaliyetleri ekonomiyi güçlendirir.

Teknoloji ve bilim: Yenilikler ve teknolojik gelişmeler verimliliği artırır.

Doğal kaynakların doğru kullanımı: Kaynakların bilinçli kullanılması ekonomik katkı sağlar.

6. Ekonomik gelişmişliği artırmak için neler yapılmalıdır? Fikirlerinizi aşağıya yazınız.

Ekonomik gelişmişliği artırmak için eğitime, bilime ve teknolojiye yatırım yapılmalıdır. Ayrıca yerli üretim desteklenmeli, sanayi geliştirilmeli ve insanlara yeni iş alanları açılmalıdır. Doğal kaynaklar bilinçli kullanılmalı, israf önlenmeli ve ülke ekonomisi planlı bir şekilde güçlendirilmelidir.

7. Aşağıdaki kavramların açıklamalarını yazınız.

Ekonomik gelişmişlik: Bir ülkenin üretim, gelir, eğitim, sağlık ve yaşam standartlarının yüksek olması durumudur.

Üretim: İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmetlerin ortaya çıkarılmasıdır.

Tasarruf: Parayı gereksiz harcamayıp bir kısmını biriktirme ve gelecekte kullanmak üzere saklama davranışıdır.

1. Bir ülkede sanayi üretimi artmış, eğitim seviyesi yükselmiş ve kişi başına düşen gelirdede önemli artışlar görülmüştür.

Bu bilgilere göre bu ülke hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Tüketim miktarı azalmıştır.
- B) Ekonomik gelişmişlik düzeyi artmıştır
- C) Tarımsal üretim fazlalığı vardır.
- D) Bu veriler ışığında ülke hakkında herhangi bir çıkarımda bulunulamaz.

2. Bir ülkede;
- I. Üretim artmış
 - II. Dağıtım ağı gelişmiş
 - III. Tüketim artmıştır.

Yukarıda verilenlerden hangisi ya da hangileri gelişmiş bir ülkenin özellikleri arasında yer almaz?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) Yalnız II
- D) Yalnız III

3. Bir ülkede üretimin artması, aşağıdakilerden hangisi ile ilişkilendirilemez?

- A) Ekonomik gelişmişlik
- B) Eğitim seviyesinin yükselmesi
- C) Gelir dağılımının dengede kalması
- D) Doğal kaynakların kontrolsüz şekilde kullanılması

4.

Bir araştırmada, gelişmiş ülkelerde eğitim seviyesinin yüksek ve teknolojik yatırımların fazla olduğu belirlenmiştir.

Bu bilgiye dayanarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Ekonomik yapı, kültürel değerlerin korunmasını sağlar.
- B) Ekonomik gelişmişlik nüfus yapısını etkilemektedir.
- C) Nüfus artışı, ekonomik gelişmişliği olumlu etkiler.
- D) Farklı kültürlerin bir arada yaşaması, ekonominin canlılığı için önemlidir.

5. Yan tarafta verilen tablodan yola çıkarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Y ülkesi daha gelişmiştir
- B) X ülkesi gelişmiş bir ülkedir
- C) İki ülke eşit düzeydedir
- D) X ülkesi üretim yapmamaktadır

Ülke	Üretim Teknoloji	Gelir
X	Yüksek	Yüksek
Y	Düşük	Düşük

6. Bir ülkede ürünler üretilmekte ancak bu ürünler insanlara ulaştırılmamaktadır.

Bu durum aşağıdaki ekonomik süreçlerden hangisinin yetersiz olduğunu gösterir?

- A) Üretim
- B) Dağıtım
- C) Tüketim
- D) Tasarruf

7. I. Eğitim seviyesinin yükselmesi
II. Teknolojik yatırımların artması
III. Üretimin artması

Yukarıda verilenlerden hangisi ekonomik gelişmişliği artıran etkenlerdir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) I, II ve III

8. Bir ülkede tasarruf bilincinin artması aşağıdakilerden hangisine katkı sağlar?

- A) Kaynakların israf edilmesine
- B) Ekonomik kaynakların verimli kullanılmasına
- C) Üretimin azalmasına
- D) Gelir düzeyinin düşmesine

9. Ekonomik gelişmişlik ile üretim, dağıtım ve tüketim arasında güçlü bir ilişki vardır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu ilişkiyi doğru açıklamaktadır?

- A) Üretim azalırsa ekonomi güçlenir
- B) Dağıtım gelişmezse ürünler geniş kitlelere ulaşmaz
- C) Tüketim olmazsa üretim artar
- D) Ekonomik gelişmişlik üretimle ilgisizdir

Bilimsel ve Teknolojik Gelişmelerin Toplumsal Hayata Etkileri

Geçmişten günümüze kadar yapılan buluşlar ve geliştirilen teknolojiler, insanların günlük yaşamını kolaylaştırmış, iletişim kurma, öğrenme, sağlık hizmetlerine ulaşma ve ulaşım imkânlarını geliştirmiştir.

Bilim ve Teknolojinin Önemi

Bilim, insanın **doğayı ve evreni anlamasını** sağlar. Teknoloji ise **bilimsel bilgilerin kullanılarak insanların ihtiyaçlarını karşılayan araç ve yöntemlerin geliştirilmesidir**. Bilim ve teknoloji birlikte ilerleyerek toplumların gelişmesine katkı sağlar. Bilimsel ve teknolojik gelişmeler sayesinde:

- Yaşam standartları yükselir,
- Üretim artar,
- İletişim hızlanır,
- Eğitim ve sağlık hizmetleri gelişir.

Türk-İslam Bilim İnsanlarının Bilime ve Teknolojiye Katkıları

Geçmişte birçok Türk-İslam bilim insanı bilim ve teknolojiye önemli katkılar sağlamıştır. Bu çalışmalar günümüz teknolojinin temelini oluşturmuştur.

İbni Sina

Pek çok hastalığın teşhis ve tedavisini yapmış, tıp alanında önemli eserler yazmıştır.

El Cezeri

Su makineleri ve otomatik sistemler geliştirmiştir. Günümüzdeki robot teknolojisinin temellerini atmıştır.

Farabi

Bilim ve felsefe alanında çalışmalar yapmıştır. Aristo'nun eserlerini çevirmiş mantık alanında önemli çalışmalar yapmıştır.

Bilim ve Teknolojinin Günlük Hayata Etkileri

Bilimsel ve teknolojik gelişmeler, günlük hayatımızın birçok alanını doğrudan etkilemektedir.

1. İletişim Alanındaki Etkiler

Geçmişte insanlar haberleşmek için uzun süre beklemek zorundaydı. Günümüzde ise iletişim araçları sayesinde çok hızlı bir şekilde iletişim sağlanmaktadır.

Örnekler: akıllı telefonlar, internet, sosyal medya gibi araçlarla insanlar dünyanın her yerindeki kişilerle anında iletişim kurabilmektedir.

2. Eğitim Alanındaki Etkiler

Teknoloji eğitim alanında da önemli değişiklikler sağlamıştır.

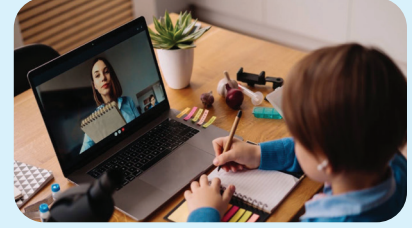
Örnekler:

Akıllı tahtalar

Tabletler

Çevrim içi dersler

3. Sağlık Alanındaki Etkiler

Teknoloji eğitim alanında da önemli değişiklikler sağlamıştır. Bilimsel gelişmeler sağlık hizmetlerinin gelişmesini sağlamıştır.

Örnekler:

Gelişmiş tıbbi cihazlar. (MR, ultrason görüntülemesi vb.)

Aşılar, akıllı ilaçlar, ileri teşhis ve tanı koyma

Yeni tedavi yöntemleri, robotik cerrahi vb.

4. Ulaşım Alanındaki Etkiler

Teknolojik gelişmeler ulaşımı hızlandırmış ve kolaylaştırmıştır.

Örnekler:

- Hızlı trenler
- Uçaklar
- Gelişmiş otomobiller

İnsanlar kısa sürede uzun mesafelere ulaşabilmektedir.

Hızlı tren

Bilim ve Teknolojinin Toplum Katkıları

Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin toplum hayatına birçok olumlu etkisi vardır:

- Yaşamı kolaylaştırır.
- Zaman tasarrufu sağlar.
- Üretimi artırır.
- Bilgiye erişimi hızlandırır.
- Yeni iş alanları oluşturur.

Ancak teknolojinin bilinçsiz kullanımı bazı sorunlara da yol açabilir. Bu nedenle teknolojinin doğru ve dengeli kullanılması önemlidir.

ETKİNLİK

1. Aşağıdaki tabloda verilen kavramlar ve ilgili açıklamaları aşağıda harf ve rakam kullanarak eşleştiriniz.

Kavramlar		Açıklamalar	
1.	Bilim	A.	Bilimsel bilgilerin uygulanması
2.	Teknoloji	B.	Doğayı ve evreni anlama çalışmaları
3.	İletişim	C.	İnsanların bilgi alışverişi yapması
4.	Eğitim	D.	Bilgi edinme süreci

1 - B,

2 - A,

3 - C,

4 - D

2. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun kelimeleri yazınız.

iletişim

ulaşım

sağlık

teknoloji

bilim

- * **Bilim** insanın doğayı ve evreni anlamasını sağlar.
- * **Teknoloji** bilimsel bilgilerin günlük hayatta kullanılmasını sağlar.
- * Telefon ve internet **iletişim** alanındaki gelişmelere örnektir.
- * Aşılar ve tıbbi cihazlar **sağlık** alanındaki gelişmelerdir.
- * Uçak ve hızlı trenler **ulaşım** alanındaki gelişmelere örnektir.

3. Aşağıdaki tabloda yer alan ifadeler doğru ise doğru kutucuğun "✓" işareti, yanlış ise yanlış kutucuğuna "✗" işareti yapınız.

	D	Y
Teknoloji, bilimin uygulamaya dönüşmüş hâlidir.	✓	
Bilimsel gelişmeler günlük hayatı etkilemez.		✗
Akıllı telefonlar iletişim alanındaki gelişmelere örnektir.	✓	
Eğitimde teknoloji kullanılmaz.		✗
Sağlık alanındaki gelişmeler insanların yaşam süresini artırır.	✓	
Ulaşım araçları teknolojik gelişmelerden etkilenmez.		✗
Bilim ve teknoloji toplumların gelişmesini sağlar.	✓	
Teknolojinin bilinçsiz kullanımı sorunlara yol açabilir.	✓	

4. Aşağıda verilen alanlara, günümüz teknolojilerine uygun olarak ikişer örnek veriniz.

İletişim: ... Akıllı telefonlar

... Sosyal medya uygulamaları

Eğitim: ... Akıllı tahtalar

... Online eğitim platformları (EBA, Zoom vb.)

Sağlık: ... MR (Manyetik Rezonans) cihazları

... Robotik cerrahi sistemleri

Ulaşım: ... Yüksek hızlı trenler

... Elektrikli araçlar

5. Aşağıda verilen gelişmelerin sonuçlarını ik ya da üç cümle ile belirtiniz.

a) Teknolojinin gelişmesi: Teknolojinin gelişmesi, yaşamı kolaylaştırır ve üretimi hızlandırır. İnsanlar daha kısa sürede daha fazla iş yapabilir, yaşam standartları yükselir.

b) İletişim araçlarının gelişmesi: İnsanlar arasındaki iletişim hızlanır ve kolaylaşır. Farklı yerlerdeki insanlar arasında haberleşebilir.

c) İletişim araçlarının gelişmesi: Bilgiye ulaşmak daha hızlı olur ve insanlar dünyadaki gelişmelerden anında haberdar olur. Bu durum eğitim ve bilgi paylaşımını artırır.

ç) İletişim araçlarının gelişmesi: Toplumlar arasında etkileşim artar, kültürel paylaşım çoğalır. Ancak yanlış bilgi yayılması gibi olumsuz durumlar da ortaya çıkabilir.

6. Bilim ve teknolojinin günlük hayata olumlu etkilerini örnek vererek açıklayınız.

Bilim ve teknoloji, günlük hayatımızı kolaylaştıran birçok yenilik sağlar. Örneğin, akıllı telefonlar ve internet sayesinde insanlar birbirleriyle hızlıca iletişim kurabilir ve bilgiye kolayca ulaşabilir. Sağlık alanındaki gelişmeler (MR cihazları, modern tedavi yöntemleri) hastalıkların daha erken teşhis edilmesini ve tedavi edilmesini sağlar. Bu gelişmeler insanların yaşam kalitesini artırır ve hayatı daha güvenli hâle getirir.

7. Aşağıya "Teknolojinin Olmadığı Bir Gün" konulu kısa bir metin yazınız.

Bir sabah uyandığımda hiçbir teknolojik aletin çalışmadığını fark ettim. Telefonum, bilgisayarım ve televizyonum yoktu. Önce ne yapacağımı bilemedim ama sonra ailemle daha fazla vakit geçirdim, kitap okudum ve dışarı çıkıp doğada zaman geçirdim. Gün sonunda teknolojinin hayatı kolaylaştırdığını anladım, ama onsuz da güzel vakit geçirilebileceğini fark ettim.

1.

Bir okulun 7. sınıf öğrencileri akıllı telefon sayesinde öğretmenleriyle mesajlaşarak ödevlerini öğrenmekte ve internet üzerinden araştırma yapmaktadırlar.

Bu durum aşağıdaki alanlardan hangilerinde gelişme olduğunu gösterir?

- A) Tarım ve sanayi
- B) Eğitim ve iletişim
- C) Ulaşım ve ticaret
- D) Sağlık ve tarım

2.

Geçmişte insanlar mektupla haberleşirken günümüzde internet ve telefon sayesinde anında iletişim kurabilmektedir.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin sonucudur?

- A) Tarımda modern teknolojilerin kullanılması
- B) İnsanların çalışma saatlerinin uzun olması
- C) Genel olarak teknolojik gelişmeler
- D) İklim değişikliği

3. Günümüzde;

- I. Akıllı tahtaların kullanılması
- II. Online derslerin yapılması
- III. Eğitim materyallerine internetten ulaşılması gibi gelişmeler yaşanmaktadır.

Bu gelişmeler aşağıdakilerden hangisini göstermektedir?

- A) Sağlık hizmetlerinin büyük ölçüde teknoloji tabanlı olduğu
- B) Eğitim alanında teknolojinin etkili olduğu
- C) Teknoloji sayesinde hızlı iletişim sağlandığı
- D) Eğitimde klasik yöntemlerin kullanımının devam ettiği

4. Sağlık alanında gelişmiş tıbbi cihazların kullanılması aşağıdakilerden hangisinin üzerinde daha etkili olabilir?

- A) İnsan ömrünün uzamasına
- B) Beslenme alışkanlıklarının değişmesine
- C) Organik tarım uygulamalarının artmasına
- D) İletişimin hızlanmasına

5. Teknolojinin bilinçsiz kullanımı aşağıdakilerden hangisinin ortaya çıkmasına yol açabilir?

- A) Kaynak kullanımında bilinç oluşmasına
- B) Zamanın daha iyi değerlendirilmesine
- C) Bağımlılık ve sosyal sorunlara
- D) Üretimin artmasına

6. Bir şehirde öğrenciler derslerini tablet ve bilgisayar aracılığıyla takip etmekte, öğretmenleriyle çevrim içi platformlarda iletişim kurmaktadır. Hastanelerde gelişmiş cihazlarla teşhis yapılmakta, insanlar hızlı trenlerle kısa sürede başka şehirlere ulaşabilmektedir.

Yukarıdaki metinden yola çıkarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabılır?

- A) Teknoloji yalnızca eğitim alanında kullanılmaktadır.
 B) Bilim ve teknoloji hayatın birçok alanını etkilemektedir.
 C) Ulaşım gelişmemiştir.
 D) Sağlık alanında ilerleme yoktur.
7. Bir bölgede teknolojik imkânlar oldukça sınırlıdır. İnternet erişimi yoktur, sağlık hizmetleri yetersizdir ve ulaşım imkânları gelişmemiştir.
Bu durum aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?
- A) Bilim ve teknolojinin toplumun tümüne yayılmadığının
 B) Kültürel yozlaşma yaşandığının
 C) Ekonomik gelişmişliğin çok yüksek olduğunun
 D) İletişim araçlarının gelişmiş olduğunun
8. Bir araştırmacı, farklı şehirlerde yaşayan insanların günlük hayatlarını incelemiştir. Araştırma sonucunda şu bilgilere ulaşmıştır:

Birinci şehirde insanlar alışverişlerini internet üzerinden yapmakta, uzaktan eğitim sistemleri yaygın olarak kullanılmakta ve hastanelerde gelişmiş teknolojik cihazlarla teşhis konulmaktadır.

İkinci şehirde ise insanlar haberleşmek için daha çok yüz yüze iletişimi tercih etmekte, eğitim genellikle geleneksel yöntemlerle yapılmakta ve sağlık hizmetlerinde teknolojik araçlar sınırlı düzeyde kullanılmaktadır.

Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisine kesin olarak ulaşamaz?

- A) Birinci şehirde bilim ve teknolojinin günlük hayata etkisi daha fazladır.
 B) İkinci şehirde teknolojik imkânlar daha sınırlıdır.
 C) Birinci şehirde yaşayan nüfusun tümünün yaşam koşulları her açıdan daha iyidir.
 D) Bilim ve teknolojinin gelişimi toplumların yaşam biçimini etkilemektedir.

Sosyal Bilim Dalları ve Özellikleri

İnsanların geçmişini, yaşadığı çevreyi, toplumları ve insan davranışlarını anlamaya yönelik yapılan çalışmalar sosyal bilim-ler olarak adlandırılır. Sosyal bilimler, insan ve toplumla ilgili konuları inceleyen farklı bilim dallarından oluşur.

Sosyal Bilimler Nedir?

Sosyal bilimler, insanı ve toplumları inceleyen bilim dallarının genel adıdır. Bu bilimler sayesinde:

- Geçmiş olaylar öğrenilir,
- Toplumların yapısı anlaşılır,
- Ekonomik ve sosyal gelişmeler incelenir.

Başlıca Sosyal Bilim Dalları

Sosyal bilimler farklı alanlardan oluşur. Her bir sosyal bilim dalı, insan ve toplum hayatını farklı bir açıdan inceler.

1. Tarih

Geçmişte yaşanan olayları, neden-sonuç ilişkisi içinde inceleyen bilim dalıdır.

Amaç:

Geçmiş öğreterek bugünü anlamak ve geleceğe yön vermek.

2. Coğrafya

İnsanların yaşadığı çevreyi ve doğa ile olan ilişkisini inceleyen bilim dalıdır.

Örnek:

İklim, yer şekilleri ve nüfus dağılımı.

3. Arkeoloji

Geçmişte yaşamış insanlara ait kalıntıları inceleyen bilim dalıdır.

Örnek:

Kazılarla elde edilen eserler ve kalıntılar.

4. Ekonomi

İnsanların üretim, dağıtım ve tüketim faaliyetlerini inceler.

Amaç:

Kaynakların nasıl kullanıldığını ve ekonomik faaliyetleri anlamak.

5. Hukuk

Toplum düzenini sağlayan kuralları ve yasaları inceleyen bilim dalıdır.

Amaç:

Toplumda adaletin ve düzenin sağlanması.

6. Sosyoloji

Toplumları, sosyal ilişkileri ve insan davranışlarını inceler.

Örnek:

Aile yapısı, kültür ve sosyal değişimler.

7. Felsefe

İnsan, bilgi ve yaşam üzerine düşünmeyi sağlayan bilim dalıdır.

Amaç:

Olayları sorgulamak ve farklı bakış açıları geliştirmek.

Sosyal Bilim Dallarının Ortak Özellikleri

Sosyal bilimlerin farklı alanları olsa da bazı ortak özellikleri vardır:

- İnsan ve toplumla ilgilidir.
- Olayları neden-sonuç ilişkisi içinde inceler.
- Araştırma ve gözleme dayanır.
- Toplumların gelişmesine katkı sağlar.

Sosyal Bilim Dallarının Farklı Özellikleri

Her sosyal bilim dalı farklı konuları ele alır:

- Tarih geçmişini inceler.
- Coğrafya çevreyi inceler.
- Ekonomi üretim ve tüketimi inceler.
- Hukuk kuralları ve yasaları inceler.
- Sosyoloji toplumu inceler.
- Arkeoloji kalıntıları inceler.
- Felsefe düşünmeyi ve sorgulamayı ele alır.

ETKİNLİK**1. Aşağıdaki sosyal bilimlerin inceleme ve çalışma alanlarını yazınız.**

Tarih Geçmişte yaşanan olayları, insan faaliyetlerini ve bunların neden-sonuç ilişkilerini inceler.

Coğrafya İnsanların yaşadığı çevreyi, doğal ve beşerî özellikleri (iklim, yer şekilleri, nüfus vb.) inceler.

Ekonomi Üretim, tüketim, dağıtım ve kaynakların kullanımıyla ilgili faaliyetleri inceler.

Sosyoloji Toplumları, insanların birbirleriyle olan ilişkilerini ve sosyal yapıyı inceler.

2. Aşağıda sosyal bilimlerin ortak özelliklerini yazınız.

İnsanı ve toplumu incelerler.

Gözlem ve araştırmaya dayanırlar.

Neden-sonuç ilişkisi kurarlar.

Bilimsel yöntemler kullanırlar.

Toplumsal sorunlara çözüm üretmeyi amaçlarlar.

3. Aşağıdaki durumlara uygun sosyal bilim dallarını yazınız.

Eski bir yerleşim yerinde yapılan kazı: Arkeoloji

Nüfus dağılımının incelenmesi: Coğrafya

Bir ülkenin ekonomik faaliyetlerinin araştırılması: Ekonomi

Toplumdaki aile yapısının incelenmesi: Sosyoloji

1. Bir öğrenci, geçmişte yaşamış olan insanların kullandığı araçları incelemek için kazı çalışmalarına katılmıştır.

Bu öğrencinin yaptığı çalışma aşağıdaki bilim dallarından hangisi ile ilgilidir?

- A) Tarih
B) Coğrafya
C) Arkeoloji
D) Sosyoloji

2. Aşağıdaki çalışmalar incelendiğinde;

- I. Akıllı binaların en fonksiyonel şekilde tasarlanması
II. Toplum yapısının incelenmesi
III. Kişide korku duygusunu tetikleyen travmaların incelenmesi
IV. Üretim ve tüketim faaliyetlerinin incelenmesi

Yukarıda verilen çalışmalardan hangileri sosyal bilimler alanında yapılan çalışmalar içine girer?

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) II ve III
D) II, III ve IV

- 3.

Bir bilim insanı, insanların yaşadığı çevreyi, iklimi ve nüfus dağılımını incelemektedir.

Bu bilim insanı aşağıdaki alanlardan hangisinde çalışmaktadır?

- A) Tarih
B) Coğrafya
C) Ekonomi
D) Hukuk

- 4.

Bir grup araştırmacı, bir bölgenin kalkınabilmesi için bazı araştırmalar yapmaktadır. Bu araştırmalar kapsamında, bölgede en verimli şekilde yetiştirilecek tarımsal ürünler belirlenmekte ve bu ürünlerin başka bölgelere kolayca dağıtımının planlaması yapılmaktadır.

Buna göre bu araştırmacıların çalışmaları hangi sosyal bilimin kapsama alanına girmektedir?

- A) Tarım teknolojileri
B) Sosyoloji
C) Ekonomi
D) Hukuk

5. Kuralların olmadığı toplumlarda huzursuzluk ve kargaşa çıkar. Toplumun ve bireylerin huzurlu olabilmesi için bazı kuralların olması ve bireylerin bu kurallara uyması gerekir.

Buna göre bu kuralları belirleyen ve bireylerin kurallara uymasını sağlayan sosyal bilimler alanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sosyoloji
B) Hukuk
C) Ekonomi
D) Psikoloji

6. Bir ülkenin ekonomisi ile ilgili araştırma yapan bir araştırmacı aşağıdakilerden hangisini araştırma süreci içine almaz?

- D

- A) Kişi başına düşen millî gelir
B) Ülkenin yer altı ve yer üstü kaynakları
C) Bireylerin genel tüketim alışkanlıkları
D) Toplumsal olaylarda toplumun verdiği tepkiler

7.

Sosyal bilimler pek çok farklı alanlardan oluşur. Bu alanlar, araştırdıkları konular nedeniyle birbirlerinden farklılık gösterebildikleri gibi benzer yanları da vardır.

- I. İnsan ve toplumla ilgilenir
- II. Araştırma ve gözleme dayanır
- III. Doğa olaylarını inceler

Buna göre yukarıda verilenlerden hangileri sosyal bilimlerin benzer özellikleridir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) I, II ve III

8.

Sosyal bilimler, insanın muhatabı olan her şey ile ilişkisini araştıran, olayları incelerken merkeze insanı ve insanların oluşturduğu toplumu koyan akademik disiplinler bütünüdür.

Buna göre sosyal bilimlerin gelişmesi öncelikle aşağıdakilerden hangisine katkı sağlar?

- A) Toplumların daha iyi anlaşılmasına
- B) Doğal afetlerin zararlarından korunmasına
- C) Teknolojinin ilerlemesine
- D) Tüketim alışkanlığının toplumda bir davranışa dönüşmesine

9.

“Ekonomi” bilimi, insanların ve devletlerin üretim, tüketim ve ticaret faaliyetlerini inceler.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi ekonomi biliminin çalışma alanına girer?

- A) Bir ülkedeki nüfusun kırsal ve kent dağılımını incelemek
- B) Toplumların kültür aktarımlarının ne şekilde gerçekleştiğini incelemek
- C) İnsan davranışlarına çevrenin etkilerinin nasıl yansıdığını incelemek
- D) Bir ülkenin ithalat ve ihracat dengelerini incelemek

10.

Erman, İstanbul'un fethinin dünya tarihine etkilerini araştırmış bulduğu sonuçlar karşısında şaşırmıştır. “İstanbul'un fethi, bir çağın kapanıp yeni bir çağın başlamasına neden olmuş.” diyerek şaşkınlığını dile getirmiştir.

Ermanın araştırmaları aşağıdaki hangi sosyal bilimlerin kapsamı içinde değerlendirilebilir?

- A) Sosyoloji
- B) Ekonomi
- C) Tarih
- D) Coğrafya

1. Sosyoloji toplumun yapısı ve toplumdaki bireylerin birbirleri ile ilişkisini araştıran bir sosyal bilimdir.

Buna göre aşağıda verilenlerden hangisi sosyoloji ile ilgilidir?

- A) Toplumsal huzuru sağlayan kuralların belirlenmesi
B) Toplumdaki aile yapısının araştırılması
C) Geçmişteki olayların incelenmesi
D) Üretim faaliyetlerinin incelenmesi

2.

Bir öğrenci aşağıdaki çalışmaları yapmıştır:

- Bir kazı alanında eski eserleri incelemiştir.
- Bir bölgedeki nüfus dağılımını araştırmıştır.
- Bir toplumdaki sosyal ilişkileri gözlemiştir.

Bu öğrencinin yaptığı çalışmalar sırası ile aşağıdaki bilim dallarından hangileriyle ilgilidir?

- A) Arkeoloji – Coğrafya – Sosyoloji
B) Arkeoloji – Sosoloji – Hukuk
C) Coğrafya – Felsefe – Ekonomi
D) Sosyoloji – Hukuk – Tarih

3. Sosyal bilim dalları farklı konuları incelese de bazı ortak özelliklere sahiptir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi sosyal bilimlerin ortak özelliği değildir?

- A) İnsan ve toplumla ilgilenmeleri
B) Araştırma ve incelemeye dayanmaları
C) Deneylerle doğa olaylarını açıklamaları
D) Toplumların gelişmesine katkı sağlamaları

4.

Bir ülkede ekonomik sorunlar yaşanmakta, toplum yapısında değişiklikler görülmekte ve bu sorunlara çözüm ararken yardımcı olabileceği düşüncesi ile geçmişte yaşanan olaylar da araştırılmaktadır.

Bu durum aşağıdaki bilim dallarından hangilerinin birlikte çalışmasını gerektirir?

- A) Ekonomi – Sosyoloji – Felsefe
B) Coğrafya – Matematik – Fizik
C) Biyoloji – Kimya – Fizik
D) Ekonomi – Sosyoloji – Tarih

5.

7. sınıf öğrencisi olan Aslı, sosyal bilim dallarını teker teker incelemiş ve incelemesini tamamladıktan sonra incelerken şu sonuca ulaşmıştır:

“Bu bilim dalları farklı konuları incelese de hepsi insan ve toplumla ilgilidir.”

Aslı'nın bu sonuca ulaşılmasını sağlayan ortak özellik aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Doğa olaylarını incelemeleri
B) İnsan ve toplumu incelemeleri
C) Gözlem yapmaları
D) Sayısal hesaplamalar yapmaları

6. Bir bilim insanı hem geçmiş olayları incelemekte hem de bu olayların toplum üzerindeki etkilerini araştırmaktadır.

Bu bilim insanı aşağıdaki bilim dallarından hangilerini birlikte kullanmaktadır?

- A) Tarih ve sosyoloji
- B) Coğrafya ve ekonomi
- C) Hukuk ve felsefe
- D) Ekonomi ve coğrafya

7. Bir araştırmada farklı sosyal bilim dallarının birlikte çalıştığı ve toplum sorunlarına çözüm bulmaya çalıştığı görülmüştür.

Bu durum aşağıdakilerden hangisini gösterir?

- A) Sosyal bilimlerin birbirinden bağımsız olduğunu
- B) Sosyal bilimlerin ortak amaçlarının bulunduğunu
- C) Sosyal bilimlerin bazen toplumsal sorunlara çözüm bulmakta yetersiz kaldığı
- D) Sosyal bilimlerin yalnızca geçmişini incelediğini

8.

Bir öğrenci aşağıdaki sorular üzerine düşünmektedir:

- “İnsan neden düşünür?”
- “Doğru bilgi nedir?”
- “Bir davranışın iyi ya da kötü olduğunu nasıl anlarız?”

Öğrenci bu sorulara kesin cevaplar bulmak yerine farklı görüşleri inceleyerek kendi düşüncelerini oluşturmaya çalışmaktadır.

Bu öğrencinin yaptığı çalışma aşağıdaki sosyal bilim dallarından hangisi ile doğrudan ilişkilidir?

- A) Tarih
- B) Sosyoloji
- C) Felsefe
- D) Coğrafya

9.

Bir kazı çalışması sırasında arkeologlar, toprak altında kalmış eski bir yerleşim alanı bulmuşlardır. Bu alanda bulunan çanak-çömlekler, eski para birimleri ve yapı kalıntıları incelenerek geçmişte yaşayan insanların yaşam tarzı hakkında bilgiler elde edilmiştir.

Buna göre aşağıdaki sorulardan hangisi arkeoloji biliminin çalışma alanına girer?

- A) Bu yerleşimde yaşayan insanların ekonomik faaliyetleri nelerdir?
- B) Bu bölgedeki depremlerin oluşum nedeni nedir?
- C) Bu toplumun nüfus artış hızı nasıldır?
- D) Bu bölgede günümüzde hangi iklim tipi görülmektedir?

10. Bir öğrenci, “Doğru bilgiye nasıl ulaşabiliriz?” sorusu üzerine düşünmekte ve farklı insanların aynı olay hakkında neden farklı görüşlere sahip olduğunu sorgulamaktadır. Bu konuyu tartışırken kesin cevaplardan çok, farklı fikirleri değerlendirmeye önem vermektedir.

Buna göre bu öğrencinin yaptığı çalışma aşağıdaki felsefenin hangi özelliği ile ilgilidir?

- A) Olayları deney ve gözlemlerle açıklaması
- B) Sorgulayıcı ve eleştirel düşünmeye dayanması
- C) Sorulara kesin ve değişmez cevaplar vermesi
- D) Sadece geçmişte yaşanan olayları incelemesi

Toplumsal Problemler ve Çözüm Yolları

İnsanlar toplum içinde yaşarken çeşitli sorunlarla karşılaşabilirler. Bu sorunlara toplumsal problemler denir. Toplumsal problemler, bireyleri ve toplumu etkileyen önemli konulardır. Bu problemlerin çözülmesi, toplumun huzur ve düzen içinde yaşaması açısından büyük önem taşır.

Toplumsal Problemler Nedir?

Toplum içinde ortaya çıkan ve insanların yaşamını olumsuz etkileyen sorunlara toplumsal problem denir.

Örnekler:

- Çevre kirliliği
- İşsizlik
- Trafik sorunları
- Eğitimde fırsat eşitsizliği

Bu tür problemler, toplumun gelişmesini olumsuz yönde etkileyebilir.

Toplumsal Problemleri Belirleme

Bir problemi çözebilmek için öncelikle o problemin doğru şekilde belirlenmesi gerekir.

Toplumsal problemler belirlenirken:

- İnsanların görüşleri alınır,
- Farklı fikirler değerlendirilir,
- Etkili iletişim kurulur.

Bu süreçte bireylerin düşüncelerini saygılı ve açık bir şekilde ifade etmeleri önemlidir.

Problemlere Çözüm Arama

Toplumsal problemler belirlendikten sonra bu problemlere çözüm yolları aranır.

Bu süreçte:

- Farklı çözüm önerileri geliştirilir,
- Fikirler tartışılır,

en uygun çözüm yolu belirlenir.

Çözüm üretirken bireylerin birlikte çalışması ve fikir alışverişinde bulunması önemlidir.

Toplumsal sorunların çözümünde en etkili yol, diyalog kurmak ve karşılıklı fikir alışverişinde bulunmaktır.

Notların

Araştırma ve Veri Toplama

Bir problemin çözümü için doğru ve güvenilir bilgilere ihtiyaç vardır. Bu nedenle:

- Kitaplar ve internet kaynakları incelenir,
- Uzman görüşleri alınır,
- Çevredeki insanlarla görüşmeler yapılır.

Toplanan bilgilerin doğru ve güvenilir olması çok önemlidir. Bu süreçte bilimsel etik kurallarına uyulmalıdır.

Verileri Analiz Etme ve Yorumlama

Elde edilen bilgiler analiz edilerek yorumlanır. Bu aşamada:

- Problemin nedenleri belirlenir,
- Çözüm yolları değerlendirilir,
- Farklı seçenekler karşılaştırılır.

Bu süreç, doğru karar vermeyi kolaylaştırır.

En Uygun Çözümü Seçme

Farklı çözüm önerileri değerlendirildikten sonra en uygun olan seçilir. Bu seçim yapılırken:

- Elde edilen veriler dikkate alınır,
- Avantaj ve dezavantajlar karşılaştırılır,
- En faydalı çözüm belirlenir.

Seçilen çözüm, gerekçeleriyle birlikte açıklanmalıdır.

Çözüm Önerilerini Değerlendirme

Toplumsal problemlere yönelik çözüm önerileri belirlenirken bazı ölçütler dikkate alınmalıdır:

- **Ekonomiklik:** Çözümün maliyeti uygun mu?
- **Güvenilirlik:** Çözüm uygulanabilir mi?
- **Verimlilik:** Çözüm etkili sonuç verir mi?
- **Yararlılık:** Topluma fayda sağlar mı?
- **Sürdürülebilirlik:** Uzun vadede devam edebilir mi?

Ayrıca çözüm önerileri insana ve doğaya zarar vermeme-
lidir.

Sonuçları Paylaşma

Çözüm sürecinin sonunda elde edilen bilgiler ve öneriler başkalarıyla paylaşılır. Bu paylaşım:

- Sözlü sunumlar
- Posterler
- Raporlar

şeklinde yapılabilir.

Bu sayede diğer bireyler de çözüm önerilerinden yararlanabilir.

Toplumsal problemler, bireylerin ve toplumun yaşamını etkileyen önemli konulardır. Bu problemlerin çözümü için doğru bilgiye ulaşmak, birlikte çalışmak ve uygun çözüm yolları geliştirmek gereklidir. Bilinçli bireyler, toplumsal problemlerin çözümünde aktif rol alarak toplumun gelişmesine katkı sağlar.

1. Bir mahallede çöp sorunu yaşanmakta ve çevre kirliliği artmaktadır. Mahalle sakinleri bu soruna çözüm bulmak için bir araya gelerek fikir alışverişinde bulunmuştur.

Bu durum ile ilgili aşağıdaki yorumlardan hangisi en doğrudur?

- A) Problemlerin bireysel olarak çözülmesi gerektiğini
- B) Toplumsal problemlerin birlikte çözülmesi gerektiğini
- C) Problemlerin çözülmesi için gösteri ve yürüyüş yapılması gerektiğini
- D) Çözüm için araştırmaya gerek olmadığını

2. Bir grup öğrenci bir konu ile ilgili;

- I. Problemi belirlemiş
- II. Çözüm önerileri geliştirmiş
- III. Veri toplamıştır

Bu süreç aşağıdakilerden hangisinin bir göstergesidir?

- A) Rastgele düşünmenin
- B) Bireysel karar vermenin
- C) Sorunu görmezden gelmenin
- D) Sistemli problem çözmenin

3. Bir problemin çözümünde farklı görüşlerin dikkate alınması aşağıdakilerden hangisine katkı sağlar?

- A) Çözüm seçeneklerinin azalmasına
- B) Daha doğru ve kapsamlı çözümler bulunmasına
- C) Problemin büyümesine
- D) Karar verilmesini zorlaştırmaya

- 4.

Mehmet, mahallelerinde sık sık yaşanan elektrik kesintisi ile ilgili sadece sosyal medyadan aldığı bilgilere dayanarak çözüm önerisi geliştirmiştir.

Bu durum ile ilgili aşağıdaki yorumlardan hangisi doğrudur?

- A) Güvenilir bilgiye ulaşıldığını
- B) Bilimsel araştırma yapıldığını
- C) Bilgi kaynaklarının sorgulanmadığını
- D) Problemin çözüldüğünü

5. Bir çözüm önerisinin hem insana hem de doğaya zarar vermemesi aşağıdakilerden hangisi ile ilgilidir?

- A) Sürdürülebilirlik ve etik
- B) Ekonomiklik
- C) Hızlı uygulanabilirlik
- D) Kısa vadeli fayda

6. I. Ekonomik olması
II. Sürdürülebilir olması
III. Teknolojik ürünlere kolay erişim
IV. Topluma fayda sağlaması
- Yukarıda verilenlerden hangileri iyi bir çözüm önerisinin bileşenleri arasında sayılabilir?**
- A) Yalnız I
B) I ve II
C) I, II ve III
D) I, II ve IV

7.

Cumhuriyet Ortaokulunun civarında özellikle okulun dağılma saatlerinde yoğun trafik yaşanmaktadır. Okuldaki bir grup öğrenci, bu sorunun çözümü için araştırma yapmış, veri toplamış ve bunların ışığında çözüm önerileri geliştirmişlerdir.

Öğrencilerin yapmış olduğu bu çalışma süreci için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Bilimsel yöntem kullanılmıştır.
B) Bireysel çözüm yoluna gidilmiştir.
C) Sorun rastgele çözülmeye çalışılmıştır.
D) Eksik araştırma yapılmıştır.

8. Bir grup öğrenci, çözüm önerilerini avantaj ve dezavantajlarıyla birlikte değerlendirmiştir.

Bu durum aşağıdakilerden hangisini gösterir?

- A) Yüzeysel düşünme
B) Eleştirel düşünme
C) Sorunu görmezden gelme
D) Tek yönlü bakış açısı

9. Aşağıdaki durumlardan hangisi doğru bilgiye ulaşma sürecine örnek olarak verilebilir?

- A) Tek bir kaynaktan bilgi almak
B) Farklı kaynakları karşılaştırmak
C) Sadece arkadaşlardan bilgi almak
D) İnternette ilk çıkan bilgiyi kullanmak

10. Toplumsal sorunlarda, sorunun çözümüne yönelik araştırma yapılması son derece önemlidir.

Buna göre bu önemin nedeni hangi seçenekte verilmiştir?

- A) Zaman kaybına neden olması
B) Rastgele çözümler üretilmesi
C) Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşılması
D) Problemlerin belli bir bölümünün çözüme ulaştırılması arasında olması

1. Bir okulda öğrenciler kantin fiyatlarının yüksek olmasından şikâyet etmektedir. Öğrenciler bir araya gelerek bu sorunu tartışmış, kantin işletmecisiyle görüşmüş ve fiyatların neden yüksek olduğunu araştırmışlardır. Daha sonra farklı çözüm önerileri geliştirerek en uygun çözümü belirlemişlerdir.

Bu süreç aşağıdakilerden hangisini en iyi açıklar?

- A) Problemlerin bireysel olarak çözülmesi gerektiğini
 B) Toplumsal problemlerin araştırma ve iş birliği ile çözülebileceğini
 C) Problemlerin çözümünün mümkün olmadığını
 D) Sadece şikâyet etmenin yeterli olduğunu
2. Bir okulda öğrenciler, sınıfların çok kalabalık olduğunu fark etmiştir. Bu sorunu çözmek için bazı öğrenciler anket yapmış, bazıları farklı çözüm önerileri geliştirmiş, bazıları ise okul yönetimine sunulmak üzere bir rapor hazırlamıştır. Ancak grup içinde bazı öğrenciler, veri toplamadan doğrudan çözüm önermiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi doğru bir değerlendirme değildir?

- A) Anket yapılması araştırma ve veri toplama aşamasıdır.
 B) Çözüm önerileri geliştirmek çözüm bulma sürecidir.
 C) Rapor hazırlanması sonuçları paylaşma aşamasıdır.
 D) Veri toplamadan çözüm üretmek sağlıklı bir yöntem olup zaman kazandırır.
3. Bir bölgede su kaynakları azalmaktadır. Bazı insanlar bu sorunu görmezden gelip bilinçsizce daha fazla su kullanırken, bazıları tasarruf yapmayı ve yeni çözümler üretmeyi önermektedir.

Bu durumda aşağıdakilerden hangisi en doğru çözüm yaklaşımıdır?

- A) Su kullanımını en az seviyeye indirmek
 B) Suyu aynı şekilde kullanmaya devam etmek
 C) Tasarruf yapmak ve sürdürülebilir çözümler geliştirmek
 D) Su sorunu hakkında sadece şikâyet edip konuşmak
4. Bir grup öğrenci bir problemi çözerken şu ölçütleri dikkate almıştır:
- Ekonomik olması
 - Uzun vadede uygulanabilir olması
 - Topluma fayda sağlaması

Bu öğrenciler aşağıdakilerden hangisini yapmıştır?

- A) Rastgele çözüm üretmiştir
 B) Bilimsel ve planlı bir değerlendirme yapmıştır
 C) Sadece tasarrufu gözetmiştir.
 D) Sadece kısa vadeli çözümler düşünmüştür

5. Bir şehirde trafik sorunu giderek artmaktadır. Yetkililer bu sorunu çözmek için farklı öneriler geliştirmiştir:

- Bazı kişiler yeni yollar yapılmasını önermektedir.
- Bazı kişiler toplu taşımanın geliştirilmesi gerektiğini savunmaktadır.
- Bazıları ise bisiklet kullanımının yaygınlaştırılmasını önermektedir.

Yapılan araştırmalar sonucunda, yeni yolların kısa vadede çözüm sağladığı ancak uzun vadede trafik yoğunluğunu artırdığı; toplu taşımanın ise daha sürdürülebilir bir çözüm olduğu belirlenmiştir.

Bu bilgilere göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabılır?

- A) Tüm çözüm önerileri eşit derecede etkilidir.
- B) Kısa vadeli çözümler her zaman daha doğrudur.
- C) Sürdürülebilir çözümler uzun vadede daha etkili olabilir.
- D) Trafik sorunu çözülemez bir problemdir.

6.

Bir grup öğrenci çevre kirliliği sorununa çözüm bulmak için araştırma yapmıştır. Ancak grup üyelerinden bazıları yalnızca kendi fikirlerini savunmuş, diğer görüşleri dikkate almamıştır. Bu nedenle grup ortak bir çözüm geliştirmekte zorlanmıştır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin eksikliğini göstermektedir?

- A) Araştırma yapma
- B) Eleştirel düşünme ve iş birliği
- C) Problem belirleme
- D) Veri toplama

7. Bir mahallede trafik kazalarının arttığı görülmüştür. Bu sorunu çözmek isteyen bir grup, önce kazaların en çok nerede olduğunu belirlemiş, sonra farklı çözüm yollarını tartışmış ve en uygun çözüm olarak o bölgeye hız kesici yapılmasını önermiştir. Ancak bu öneri ilgili kurumlarla paylaşılmamıştır.

Buna göre bu grup aşağıdaki aşamalardan hangisini tam olarak gerçekleştirmemiştir?

- A) Sorunu belirleme
- B) Veri toplama
- C) En uygun çözümü seçme
- D) Sonuçları paylaşma